

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Eraõiguse osakond

Jane Kalda

SPORDIÜRITUSTE KORRALDAJATE ÕIGUSLIKUD
KAITSEVÕIMALUSED

Magistritöö

Juhendaja

Ph.D. Aleksei Kelli

Tallinn 2019

SISUKORD

SISSEJUHATUS	2
1. SPORDIÜRITUSE KAITSE AUTORIÕIGUSTE ALUSEL	8
1.1. Spordisoorituse autoriõiguslik kaitse	15
1.2. Spordivõistluse teleülekande audiovisuaalne salvestis kui audiovisuaalne teos	24
2. SPORDIÜRITUSTE KAITSE AUTORIÕIGUSTEGA KAASNEVATE ÕIGUSTEGA...	31
2.1. Spordiürituse korraldaja õigused spordivõistluse kui teose esitajana	31
2.2. Filmi esmasalvestuse tootja õigused	34
2.3. Ringhäälinguteenuse osutaja õigused.....	37
2.3.1. Ringhäälinguteenuse osutaja õiguste piirangud	41
3. SPORDIÜRITUSTE KAITSE MUUDE MEHCHANISMIDEGA.....	46
3.1. Spordiürituste kaitse nn <i>majaõiguse</i> alusel	46
3.2. Spordiürituste kaitse ebaausa konkurentsi reeglitest tulenevatel alustel.....	50
4. SPORDIÜRITUSTE LISAKAITSE VAJADUS	55
4.1. Spordiürituste kaitse siseriiklikud mehhanismid.....	55
4.2. Uue autoriõiguste direktiivi mõju spordiürituste korraldajate õiguste kaitsel.....	59
KOKKUVÕTE	64
SUMMARY. Legal remedies for sports event organizers.	68
KASUTATUD MATERJALID.....	74
Kasutatud kirjandus	74
Kasutatud kohtulahendid	77
Kasutatud normatiivmaterjalid	79
Kasutatud muud materjalid.....	82
KASUTATUD LÜHENDID	86

SISSEJUHATUS

Spordi tähtsat rolli Euroopa ühiskonnas ning tema erilist olemust tunnistati 2000. aasta detsembris Euroopa Ülemkogu deklaratsioonis¹, mis käsitles spordi erilisi omadusi ja selle sotsiaalset funktsiooni Euroopas, mida tuleks arvesse võtta ühise poliitika rakendamisel (Nice'i deklaratsioon). Deklaratsioonis rõhutatakse, et spordiorganisatsioonidel ja liikmesriikidel on sporditegevuse juhtimisel peamine vastutus, kusjuures keskne osa on spordiliitudel. Selles selgitatakse, et spordiorganisatsioonid peavad oma spordiala organiseerimise ja edendamise ülesannet täitma "täielikus kooskõlas siseriiklike ja ühenduse õigusaktidega". Euroopa Liidu pädevus spordiküsimustes tuleneb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 165, mille kohaselt: *"Liit panustab Euroopa spordiküsimuste edendamisse, võttes arvesse selle eripära, vabatahtlikkusel põhinevaid struktuure ning selle sotsiaalset ja kasvatuslikku funktsiooni."*² Euroopa institutsioonid on tunnistanud vabatahtlikul tegevusel põhineva spordi erilist rolli Euroopa ühiskonnas seoses tervise, hariduse, sotsiaalse integratsiooni ja kultuuriga.³

Täna ei ole sport enam lihtsalt meelelahutus või vaba aja veetmine, vaid on saavutanud kaubandusliku ja majandusliku ulatuse.

Sport ei ole saavutanud mitte ainult majanduslikku mõõdet, vaid selle mõju majanduses üleüldiselt on muutnud järjest olulisemaks. Suurte spordiürituste korraldamine on seotud tohutute investeeringutega infrastruktuuri arendamisel, töökohtade loomisel, sise- ja väliskapitali kaasamisel, sportlaste toetamisel, mõjutades sellega riigi majanduslikku arengut. Siinkohal võib öelda, et spordi mõju ühiskonnale ja majandusele on multidimensionaalne.⁴

Üha suurem osa spordi majanduslikust väärtusest on aga seotud intellektuaalomandi (IO) õigustega. Selles globaliseerivas ja dünaamilises sektoris on intellektuaalomandi õiguste tõhus

¹ Euroopa Ülemkogu deklaratsioon, 2000. http://www.europarl.europa.eu/summits/nice2_en.htm#an6

² Euroopa Liidu toimimise leping (konsolideeritud versioon) C 326/47, 26.10.2012. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>

³ Valge raamat spordi kohta. Euroopa Ühenduste komisjon. 11.07.2007. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&from=EN>

⁴ ÜRO 2018. a Kaubandus ja Arengukonverentsi materjal. Competition issues in the sale of audiovisual rights for major sporting events. Arvutivõrgus: https://unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/ciclpd50_en.pdf

rakendamine kõikjal maailmas muutumas spordimajanduse seisukorra suhtes oluliseks teguriks.⁵ Spordiürituste korraldamine, ülekannete teostamine, esitamine, kaubamärgi müümine, maskotid, meened, sportlaste isiklikud õigused, võistkondade või üksikisikute kaubamärgi registreerimine, sporditulemuste andmebaaside kaitse, spordiennustus, spordiga seotud tarkvara loomine jne on ainult mõned põnevad näited spordi ja IO põimumisest.⁶

Intellektuaalse omandi kaitse on arusaadav, kui arvestada spordi tänast rolli majandustegevuses. 2016. aastal jälgis olümpiamänge pool maailma elanikkonnast, koos veebiülekannete jälgimisega ulatus vaatamiste arv 7,2 miljardini, mis on kaks korda enam kui 2012. aasta mängude vaatamiste arv. Rahvusvahelise Olümpiakomitee (ROK) andmetel on 2016. aasta Rio de Janeiro olümpiamängude tulu kasvanud eelmiste olümpiamängudega võrreldes 7,1% ehk 4,1 miljardi dollarini.⁷ Lihtne, kuid samas ilmekas näide spordi olulisusest majandustegevuses on see, et Inglismaa jalgpalliklubi Manchester United müüs 2016. aastal kõige rohkem klubisärke Euroopas, täpsemalt kokku 2,85 miljonit särki.⁸ 2009. aastal kulutasid Euroopa Liidu liikmesriikide ringhäälinguorganisatsioonid spordiürituste ülekannete õiguste omandamiseks 5,8 miljardit eurot, mis moodustas ligikaudu 17% nende organisatsioonide programmitootmise kogukuludest.⁹

Sporti iseloomustab sidusrühmade paljus, kes kõik on huvitatud oma õiguste realiseerimisest ning oma huvide kaitsmisest spordiürituste korraldamisel väärtusahela eri elementides. Klubid, liigad, spordialaliidud, teleringhäälinguorganisatsioonid, sponsorid, spordirajatiste omanikud, kihlveoettevõtjad, kõik nad loovad ühise keerulise kaubandusliku suhtevõrgustiku, kus õigused peaksid jagunema *ab origine*.¹⁰

⁵ Valge raamat spordi kohta. Euroopa Ühenduste komisjon. 11.07.2007. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&from=EN>

⁶ P. Mezei. Copyright Protection of Sport Moves. Enrico Bonadio & Nicola Lucchi (eds.): Non-Conventional Copyright, Edward Elgar (Forthcoming), 2018, 271-297.

⁷ ÜRO 2018. a Kaubandus ja Arengukonverentsi materjal. Competition issues in the sale of audiovisual rights for major sporting events.

⁸ Totalsportek2, Top Selling Football Jerseys of Players and Clubs (Revealed), TOTALSPORTEK, October 23, 2016. Arvutivõrgus: <http://www.totalsportek.com/football/clubs-with-most-shirt-sales/>

⁹ European Parliament, Audiovisual rights in sports events: [A European Union] perspective, European Parliamentary Research Service briefing, 2017. Arvutivõrgus: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599320/EPRS_BRI\(2017\)599320_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599320/EPRS_BRI(2017)599320_EN.pdf)

¹⁰ T. Margoni. The Protection of Sports Events in the EU: Property, Intellectual Property, Unfair Competition and Special Forms of Protection, 47 Iic - International Review Of Intellectual Property And Competition Law, 386-417, 2016. (1)

Kuna sport on muutunud ülemaailmseks multi-miljardi dollariliseks äriks, kerkib ka spordis autoriõiguste teema ning me ei saa alahinnata vajadust kaitsta spordi loomingulisi väljendusvorme.¹¹ Oma investeeringute kaitsmisel on spordiorganisatsioonid rakendanud kõikvõimalikud õiguslikud mehhanismid, minnes mõnel juhul isegi vastuollu kehtiva õigusega. Sellesisuline juhtum Ameerika Ühendriikides, kus Ameerika Jalgpalli Assotsiatsiooni (NFL) ülekannete teade ülekande kopeerimise õigustest sisaldas endas seadusega mitte kooskõlas olevaid piiranguid,¹² on ilmekas näide sellest, et spordiüritustega seotud investeeringute kaitsmine on nende korraldajatele tõeline väljakutse.

Spordiürituse mõiste sisustamisel on käesoleva töö autor lähtunud selle kõige laiemast käsitlusest. Ingliskeelses kirjanduses kasutatakse käesoleva teema kontekstis peamiselt kahte väljendit – spordiüritus ning spordivõistlus. Getz on avanud ürituse mõiste ning märkinud, et üritus on planeeritud või planeerimata ajutine sündmus, millel on piiratud kestvus, planeeritud ürituste puhul on see tavaliselt fikseeritud ja avalikustatud. Sündmused on mööduvad ja iga sündmus on unikaalne kombinatsioon selle kestvusest, ettevalmistusest, juhtimisest ja inimestest. Spordiüritused on planeeritud sündmused, mille keskmeks on sporditegevus.¹³ Seega hõlmab antud töös spordiürituse mõiste nii spordivõistlust kui ka näiteks jalgpallimängu ja selles sisalduvat spordisooritust.

Magistritöö keskendub õiguslikele vahenditele, millele on rajatud spordiürituste korraldajate investeeringute kaitsemehhanismid, seda eelkõige oma loominguliste tegevustega seotud aspektidest lähtuvalt. Analüüs tugineb peamiselt Euroopa Liidu õigusele ja Euroopa Liidu liikmesriikide õigusele. Kuna Euroopa Kohus (EK) oma liidetud otsuses *Football Association Premier League Ltd and others v QC Leisure* ja *Karen Murphy v Media Protection Services Ltd* (edaspidi *Premier League vs QC Leisure*)¹⁴ on märkinud, et spordiüritused iseenesest ei kvalifitseeru loomingulise tööna ning ei ole Euroopa Liidu õiguse alusel teosena autoriõigustega kaitstud, siis antud töö analüüsib teisi võimalikke mehhanisme, millele spordiürituste korraldajad oma investeeringute kaitsmisel saavad tugineda. Siinjuures peatub autor omandiõigusel, lepinguõigusel ja kõlvatu konkurentsi reeglitel põhinevatel

¹¹ P. Kandiah. Sports and Intellectual Property Rights, October 14, 2010. Arvutivõrgus: <http://ezinearticles.com/?Sports-and-Intellectual-Property-Rights&id=5202279>.

¹² McCormick Love, T. Trowing the Flag on Copyright Warnings: How Professional Sports Organizations Systematically Overstate Copyright Protection, 15 Journal of Intellectual Property Law, 369, 2008.

¹³ D. Getz. Event Management and Event Tourism. New York: Cognisant Communication Corporation, 1997.

¹⁴ EK liidetud kohtuasjad C 403/08 ja 429/08 *Football Association Premier League Ltd and others v QC Leisure and others* and *Karen Murphy v Media Protection Services Ltd*.

õiguskaitsevahenditel ning siseriiklikest õigustest tulenevatel erilistel kaitseõigustel. Käesoleva töö raames ei peatu autor spordivõistluste logo, kaubamärgi ja sportlase isiklike õigustega seonduval.

Kuna täna ei ole ühest spetsiifilist õiguslikku konstruktsiooni, mis tagaks spordiürituste kaitse, siis võib kohase õiguskaitse mehhanismi puudumine ohtu seada spordiürituste korraldajate poolt tehtud väga suured investeeringud ning kahjustada spordi edasist üldist arengut. Sport ise, nii nagu on seda märkinud Euroopa Kohus, ei esinda spetsiifilist sektorit mitte ainult majanduslikust seisukohast vaadatuna, vaid omab ühiskonnas väga suurt rolli ka sotsiaalsetest aspektidest lähtuvalt.¹⁵

Viimastel aastatel on paljude suurte spordivõistluste teleülekanded liikunud vabalevi kanalitest tasulistele meediakanalitele, mis on toonud kaasa piraatluse ja ebaseadusliku voogesituse märkimisväärse suurenemise. Saksa jalgpalliliiga (*Bundesliga*) illegaalsete ülekannete arv 2012/2013. a hooajal kasvas 647,8% võrreldes 2009/2010. a hooajaga. Ebaseaduslike ülekannete kvaliteet on kiirelt paranenud, mis hõlbustab nende illegaalset taasedastust. Tõsiseks probleemiks on see, et täna ei ole illegaalsete edastustega seotud üksikisikud, vaid organiseeritud äritegevus. Illegaalsed voogedastused spordivõistluste otseülekannetest üle veebiplatvormide on kujunenud suurimaks probleemiks, kuivõrd ülekande tootjate ja teostajate kahjud ulatuvad sõlmimata jäänud teleülekande- ja sponsorlepingute tõttu miljarditesse dollaritesse.¹⁶

Töö eesmärgiks on uurida, millistele õiguslikele mehhanismidele saavad spordiürituste korraldajad oma investeeringute kaitsel tugineda, analüüsides võimalike õiguslike vahendite olemust ja nende ulatust ning seda, kas olemasolevad õiguslikud mehhanismid on piisavad selleks, et tagada spordiürituste korraldajatele kaitse. Selleks, et toetada uute spordiürituste arengut, tuleb investoritele tagada mõistlik võimalus saada oma investeeringutele vastutasu. Just investorite ja investeeringute kaitsmine on aga väljakutse spordiürituste korraldajatele.

¹⁵ T. Margoni, 2016. (1)

¹⁶ ÜRO 2018. a Kaubandus ja Arengukonverentsi materjal. Competition issues in the sale of audiovisual rights for major sporting events.

Autor püstitab töös alljärgnevad hüpoteesid:

- Spordivõistlused kui sellised ei ole teosena autoriõigusega kaitstavad, kuid esteetiliste spordialade spordisooritus täidab originaalsuse ja isikliku panuse nõude, tagamaks autoriõiguslik kaitse.
- Spordiürituste loominguliste väljendusvormide kaitse tagatakse osaliselt õigusmehhanismidega, mis ei tulene otseselt autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste õiguslikust regulatsioonist.
- Olemasolevad regulatsioonid tagavad spordiürituste korraldajatele vaid piiratud kaitse.

Töö analüüs tugineb suuresti Euroopa Liidu (EL) ja siseriiklikul tasandil kehtival õiguslikul raamistikul. Samuti Euroopa Kohtu (EK) otsustel, mida kohus spordisektori kohta kohaldab. Kuna spordile on omane piiriülene dimensioon, siis antud teema käsitlest ei saa välja jätta ka antud teemaga seotud rahvusvahelisi dokumente, mis on olnud ja on aluseks ka EL-i autoriõiguse arenemisel ja kujundamisel. Töös püstitatud probleemi analüüsimisel on vaadeldud ka rahvuslikke spetsiifilisi mehhanisme ja nende vastavust EL-i õigusele. Magistritöös kasutatud materjal on peamiselt võõrkeelne ning hõlmab endas nii teemaga seotud õigusajakirjade artikleid kui ka suurel hulgal EL-i institutsioonide töödokumente. Lisaks on teema käsitusel olnud hädavajalik läbi töötada õigusteadlaste teemakohaseid analüüse.

Autor on töö kirjutamisel kasutanud traditsioonilisi meetodeid. EL-i õigusaktide ja Euroopa Kohtu lahendite sisustamisel on kasutatud eelkõige analüütilist meetodit. Teema avamiseks ja mõistete sisustamisel on rakendatud teoreetilist käsitlust.

Magistritöö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis analüüsib autor spordiürituse kui sellise olemust autoriõigustest lähtuvalt. Tähelepanu on koondatud alalõikudena spordiüritusele kui teosele ja sellele, millised on selle puudujäägid, saavutamaks teosena autoriõiguslikku kaitset. Lisaks tuleneb spordivõistluse iseloomust lähtuvalt veel teisi aspekte, mille sisu on vajalik avada, hõlmamaks spordiürituse kui sellise olemust. Näiteks spordisoorituse ja teleülekande võimalik käsitus teosena spordiürituse käigus. Teine peatükk käsitleb autoriõigustega kaasnevate õiguste rakendamise võimalusi spordiürituste kaitseks.

Kui spordiüritusest tulenevaid loomingulisi väljendusi saab osaliselt autoriõiguslike ja autoriõigustega kaasnevate õiguste alustel kaitsta, siis suur osa investeeringutest on kaitstud

läbi muude õiguslike regulatsioonide. Kolmandas peatükis on käsitletud need teemad, mis võivad saada takistuseks spordiüritustele lisakaitse kehtestamisel, pakkudes mõnede autorite¹⁷ arvates spordiürituste korraldajatele juba piisava kaitse. Spordiürituse kaitsmisel on oluline roll täita omandiõigusel ja konkurentsioigusel.

Neljanda peatüki arutelu keskendub spordiürituse lisakaitse vajadusele. Sellest tulenevalt on osa liikmesriike võtnud nõuks spordiüritusi kaitsta selleks eraldi kehtestatud siseriiklike regulatsioonidega. Lisaks sellele analüüsib töö autor viimases peatükis 26. märtsil 2019. a Euroopa Parlamendi poolt ja 15. aprillil 2019. a Euroopa Liidu Nõukogus vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi, milles käsitletakse autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ (autoriõiguste direktiiv), võimalikku mõju ja tõhusust spordiürituste korraldajate kaitsel.¹⁸

Sport on kultuuriline ja ühiskondlik tegevus, mida miljonid inimesed kogu maailmas praktiseerivad ja hindavad, milles inimesed osalevad tervise, vaba aja või meelelahutusega seotud eesmärkidel. Spordil on ühendav mõju ning see suudab vähendada inimestevahelisi erinevusi, olenemata sellest, kas need erinevused on rassilist, soolist, kultuurilist, sotsiaalset või majanduslikku laadi. Spordi kultuurilised ja sotsiaalsed mõõtmed ületavad piire ja jõuavad maailma kõikidesse nurkadesse.¹⁹ Seetõttu on väga oluline kaitsta spordi toimimist, tagamaks tema rolli postitiivsete väljundite realiseerumine.

¹⁷ T. Margoni, 2016. (1)

¹⁸ Euroopa Parlamendi 26. märtsi 2019. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul, 26.03.2019. Arvutivõrgus: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0231/P8_TA-PROV\(2019\)0231_ET.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0231/P8_TA-PROV(2019)0231_ET.pdf)

¹⁹ ÜRO 2018. a Kaubandus ja Arengukonverentsi materjal. Competition issues in the sale of audiovisual rights for major sporting events.

1. SPORDIÜRITUSE KAITSE AUTORIÕIGUSTE ALUSEL

Autoriõigus on omandiõiguse režiimi alusel loodud õiguslik instituut, mis kehtib teatud kindlatele loomingulistele teostele.²⁰ Senine autoriõiguse kontseptsioon on püsinud siiani ja seda eelkõige majanduslikel põhjustel, kus loometööd käsitletakse kui kaitset vajavat investeeringut.²¹ Seega, autoriõigus kui instituut ei tekkinud loomingu kaitsjana, vaid pragmaatiliste majanduslike huvide tagamise vajadusest.²²

Sarnasele kontseptsioonile rajanevad ka EL-i autoriõigusi puudutavad regulatsioonid. Näiteks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (edaspidi infoühiskonna direktiiv) kümnenda selgituse juures välja toodud järgnev: “Jätkamaks oma loome- ja kunstilist tegevust, peavad autorid ja esitajad saama oma töö kasutamise eest nõuetekohast tasu, samasugust tasu peavad saama tootjad, et neil oleks võimalik nimetatud tegevust rahastada. Fonogrammide, filmide, multimeediatoodete ning tellitavate teenuste laadsete teenuste pakkumiseks on tarvis märkimisväärsed investeeringuid. Intellektuaalomandi õiguste piisav õiguskaitse on vajalik, et tagada nimetatud tasu kättesaamine ning võimaldada kindlustada nendele investeeringutele rahuldav kasum.”²³ Seetõttu on ka spordiüritustega seotud loominguliste väljenduste kaitse olemus avaldunud eelkõige ürituste korraldamisega seotud investeeringute kaitses.

Autoriõiguste kujunemisel on kahtlemata fundamentaalne roll olnud Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioonil. Konventsiooni artikkel 2 lg 1 avab teose mõiste, kus väljend “kirjandus- ja kunstiteosed” hõlmab igasuguseid tooteid kirjanduse, teaduse või kunsti valdkonnas, sõltumata selle väljendusviisist või -vormist, nagu näiteks raamatuid, brošüüre ja teisi kirjutisi; loenguid, pöördumisi, jutlusi ja teisi samalaadseid teoseid; draama- või muusikalisi draamateoseid; koreograafiateoseid ja pantomiimateoseid; muusikateoseid tekstiga

²⁰ J. K. Das. Law of Copyright. PHI Learning Private Limited, 2015, p 9.

²¹ J. A. L. Sterling. World Copyright Law. London Sweet & Maxwell 2008, pp 44-77.

²² H. Pisuke. Eesti autoriõiguse kujunemine ja areng aastani 2002. Juridica, 10, 2002.

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas. - EÜT L 167, 22.6.2001.

või ilma tekstita.²⁴ Sellele teose käsitlesele on rajatud suurel hulgal nii riigisiseseid kui ka rahvusvahelisi autoriõiguslikke reeglistikke.

Uurimuse teemast lähtuvalt ei saa jätta avamata ka käesoleva töö peategelase – spordi – lahtimõtestamist määral, mis toetab analüüsi spordiürituste kaitsmisel. Jesien pakub spordi üldise mõiste avamiseks välja jaotuse, kus ta on jaganud spordi nelja erinevasse kategooriasse ning reastanud need selliselt, kus viimasesse rühma kuuluvad need, mis kõige tõenäolisemalt võiksid omada autoriõiguslikku kaitset:

- 1) spordiüritused/võistlused,
- 2) spordivõistluste kirjeldused/kommentaariid,
- 3) rutiinsed võitluslikud spordialad,
- 4) rutiinsed mittevõistluslikud spordialad.²⁵

Bussey toetab eelnimetatud määratlust ning laiendab seda veelgi, lisades viienda rühma alljärgnevalt:

- 1) spordiüritused/võistlused,
- 2) spordivõistluste kirjeldused,
- 3) funktsionaalsed sportlikud rutiinid,
- 4) rutiinsed mittevõistluslikud spordialad,
- 5) rutiinsed mittevõistluslikud etteasted meelelahutuse eesmärgil.

Sellise jaotuse tulemusel on Bussey jõudnud järeldusele, et esimesed kolm kategooriat ei kuulu autoriõigustega kaitstavate objektide hulka. Neljas rühm täidab originaalsuse nõude ning vähemalt teoreetiliselt väärib kaitset autoriõiguse alusel. Viimasse rühma kuuluvad näiteks iluuisutamine ja -võimlemine, mille etteasted on loodud meelelahutuslikel eesmärkidel, ning mis peaksid olema autoriõigustega kaitstud kui koreograafilised teosed.²⁶

Eesti autoriõiguse seaduses (AutÕS) § 3 lg-s 2 avatakse teose mõiste läbi teosele iseloomulike omaduste. Selle kohaselt loetakse teoseks mis tahes originaalset tulemust kirjanduse, kunsti või teaduse valdkonnas, mis on väljendatud mingisuguses objektiivses vormis ja on selle vormi

²⁴ Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon. - RT II, 01.01.1994, 49

²⁵ Jesien, K. Don't Sweat It: Copyright Protection for Yoga... Are Exercise Routines Next?, 5 Cardozo Public Law, Policy & Ethics Journal, 635, 2007.

²⁶ A. Bussey. Stretching Copyright to its Limits: on the Copyrightability of Yoga and Other Sports Movements in Light of the U.S. Copyright Office's New Characterization of Compilations. 20 Jeffrey S. Moorad Sports Law Journal. 1-33, 2013.

kaudu tajutav ning reprodutseeritav kas vahetult või mingi tehnilise vahendi abil. Teos on originaalne, kui see on autori enda intellektuaalse loomingu tulemus.²⁷ Seega tuleb ka spordiürituste puhul hinnata esiteks seda, kas see on intellektuaalne looming, ja teiseks, kas see on originaalne ning reprodutseeritav.

Teose kvalifikatsiooni andmiseks peaks asjaomane objekt olema algupärane selles mõttes, et see peab olema autori enese intellektuaalne looming.²⁸ EK oma 2011. aasta otsuses *Premier League v QC Leisure*²⁹ märgib, et spordiüritusi ei saa pidada intellektuaalseks loominguks, mis oleks kvalifitseeritav teosena infoühiskonna direktiivi tähenduses.³⁰ See kehtib eriti jalgpallivõistluste kohta, mida piiravad mängureeglid, mis ei jätta ruumi loomevabadusele autoriõiguse tähenduses. Kohus märkis, et Inglismaa jalgpalliliigat *Premier League* korraldav organisatsioon *Football Association Premier League* (FAPL) ei saa tugineda autoriõigusele liiga mängude osas, kuna need ei ole käsitletavad teostena.³¹ Selle lahendi oluline järeldus on see, et autoriõiguslikule kaitsele tuginemiseks peab autorile olema loomeprotsessis tagatud loominguline vabadus.³²

Sarnase lahenduseni jõutakse spordiürituste osas ka tõenäoliselt Mandri-Euroopa riikides nagu Prantsusmaa ja Saksamaa, kus kohaldatakse siseriiklikke originaalsuse doktriine. *Droit d'auteur* süsteemiga³³ riikides nagu Prantsusmaal võivad kohtud selgelt jätta jalgpallivõistlused autoriõiguste kaitsest välja, kuna neil puudub vajalikul määral originaalsus ning valikuvabadus, mis on loovuse üheks lahutamatuks osaks mis tahes tüüpi teose puhul.³⁴ Üllataval kombel on aga just Pariisi apellatsioonikohus pisut enne *Premier League v QC Leisure* otsuse avaldamist jõudnud 2011. aasta septembris järeldusele, et purjetamisvõistlus "La route du rhum"³⁵ on

²⁷ Autoriõiguse seadus. - RT I 1992, 49, 615.

²⁸ EK C5/08, Infopaq, 16. juuli 2009. a eelotsustustaoetus.

²⁹ EK liidetud kohtuasjad C 403/08 ja 429/08 *Football Association Premier League Ltd and others v QC Leisure and others* ja *Karen Murphy v Media Protection Services Ltd*.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas. – ELT, 22.06.2001, L 167/10.

³¹ EK liidetud kohtuasjad C 403/08 ja 429/08 *Football Association Premier League Ltd and others v QC Leisure and others* ja *Karen Murphy v Media Protection Services Ltd*, p 96, p 98.

³² G. Lepik. Teose originaalsus Eesti ja Euroopa autoriõiguses. *Juridica*, 11, 2015.

³³ Briti ja Ameerika autoriõigus ("copyright") keskendub peamiselt teoste kirjastajate õiguste kaitsele, Mandri-Euroopa (kuhu kuulub ka Eesti) autoriõigus ("droit d'auteur") käsitleb õigusi ennekõike teose autori seisukohast.

³⁴ Elam, V. Sporting events as dramatic works in the UK copyright system. *Entertainment and Sports Law Journal*, vol 13,1, 2015. Arvutivõrgus: <http://doi.org/10.16997/eslj.1>

³⁵ Antud purjetamisvõistlus toimub reaalajas, kus iga meremees konkureerib individuaalselt. Võistlus toimub iga nelja aasta tagant sügisel ning see on avatud kõikidele paatidele. Marsruut on fikseeritud - lahkumine Saint-Malost ja saabumine Pointe-à-Pitre'i.

kaitstud autoriõiguse seadusega. Esimese astme kohus märkis, ja seda kinnitas ka apellatsioonikohus, et spordiürituse autoriõiguse kaitse eeldab, et viimane järgib stsenaariumi ja see on originaalne.³⁶ Prantsuse teadlased on siiski ülalnimetatud otsust kritiseerinud, sest ükski purjetusvõistluse omadustest ei tundu täitvat originaalsuse nõuet.³⁷ Käesoleva töö autor tõdeb, et sellised vastuolulised seisukohad toovad esile probleemi spordiürituste käsitlemisel autoriõigustest lähtuvat ning selles osas autori arvates täna õigusselgus puudub.

Peamine vastuargument, mida spordiürituse puhul esitatakse, on see, et see ei ole originaalne ning seda ei ole võimalik taasesitada. Spordiüritust peetakse pigem meelelahutuslikuks esitluseks kui meeltele põhinevaks loominguks. Lisaks märgitakse, et võistluste tulemused sõltuvad treenitusest ja võistluskogemusest ning ei ole mingilgi määral seotud originaalsusega autoriõiguse tähenduses. Oluline on veel märkida, et spordiüritusi kui selliseid ei ole võimalik reprodutseerida. Kõik sportlased, kelle eesmärk on võita, ei jäljenda kellegi teise sooritusi või ei väljenda oma intellektuaalset loomingut. Sportlastel on enamasti väga raske sooritada hiljem täpselt samasugust etteastet. Spordi moto *citius, altius, fortius* ei ole võrreldav loomingulise teose olemusega.³⁸

EK on oma sellekohast seisukohta põhistanud ka *Infopaqi*³⁹ otsuses, mis käsitles ajaleheartiklitest väljavõtete tegemist ja nende reprodutseerimist, kus eitab võimalikku autoriõiguslikku kaitset spordiüritustele kui sellistele, kuna need ei täida vabade loominguliste valikute nõuet ning neil puudub otseselt autori isiklik panus. Kohtuotsuse punkt 37 märgib, et autoriõigust kohaldatakse infoühiskonna direktiivi artikli 2 punkti a tähenduses vaid niisuguse objekti suhtes, mis on algupärane ehk autori enese intellektuaalne looming. Nimetatud lahendist tuleneb, et teose kopeerimine või kasutamine ilma autori loata kujutab endast autoriõiguste rikkumist vaid juhul, kui see, mida kopeeriti või kasutati, vastab ise originaalsuse standardile ning oleks ka eraldi seisvana autori õigusega kaitstud. Seda, kas see konkreetset juhul nii on, peab kontrollima liikmesriigi kohus. Järelikult, kui kopeeritud on üksnes idee, mida

³⁶ Pariisi apellatsioonikohus (*Cour d'appel, Paris*), Pôle 5, chambre 1, 21 Septembre 2011 – no 09/06928.

³⁷ M. Vivant, J.-M. Bruguière. *Droit d'auteur et droits voisins*. 2nd ed, 2013.

³⁸ W. Feihong, L. Ying. Copyright-related Rights in Sports. 29 July 2016. Arvutivõrgus: <https://www.kwm.com/en/cn/knowledge/insights/ip-protection-of-sports-20160729>

³⁹ EK C5/08, *Infopaq*, 16. juuli 2009. a eelotsustustaotlus, p 37.

autoriõigusega ei kaitsta, või teose ebaoriginaalne aspekt, sealhulgas originaalsusenõude kvantitatiivset künnist mitteületav teoseosa, ei ole tegemist autoriõiguste rikkumisega.⁴⁰

Idee ja väljenduse dihhotoomia on hästi tuntud kogu maailmas. Autoriõigus ei laiene ideedele, protseduuridele, süsteemidele ega meetoditele, see kaitseb ideede väljendamist, mitte ideid ennast. See tavaõiguse printsiip esindab kasulikku tööriista, hindamaks, kas autori poolt spordiüritustel väljendatud ideed õigustavad autoriõiguste kaitset.⁴¹

*Designer Guild v Russell Williams*⁴² lahendis on Ühendriikide kohus selgitanud, et kõik sõltub sellest, mida mõeldakse idee all. Tegelikult saab teatud liiki ideid, mis on piisavalt üksikasjalikud, kaitsta Ühendkuningriigi 1988. aasta autoriõiguse, disainilahenduse ja patendiseaduse (*Copyright, Designs and Patents Act, CDPA*) alusel ja see sõltub tõlgenduse ulatusest. Seega seisavad kohtud raske ülesande ees, kui peavad tõmbama joone selle vahele, mida kujutab endast ideede väljendamine, ja mida ideed ise. Teatud ideid ei kaitsta, sest need ei ole seotud kirjandus-, draama-, muusika- või kunstiteostega, ja teisi seetõttu, et need ei ole piisavalt originaalsed või on liiga tavalised, et käsitleda neid teosena.⁴³

See käsitlus, et spordiüritused kui sellised ei ole teosena autoriõigustega kaitstavad, ei ole piiritletud vaid Euroopa õigusruumiga. Garnett jt on avanud draamateose olemuse ning märkinud, et teosed, mis on käsitletavad draamateosena, peavad täitma fikseerimise ja kindluse nõude.⁴⁴ 2014. a on Delhi kohus oma otsuse⁴⁵ põhjendustes viidanud just eelmainitud tõlgendusele ning jõudnud järeldusele, et spordiüritused ei ole kaitstud, kuna need ei vasta fikseerimise ja prognoositavuse nõudele.

Kohus võtab eelnimetatud autorite käsitluse kokku alljärgnevalt. Draamateose autoriõigustega kaitsmisel tuleb teose puhul jälgida seda, et see oleks ise füüsiliselt sooritatud või sellega kaasneks füüsiline tegevus. Teise asjaoluna toob kohus välja selle, et teost saab nimetada draamateoseks juhul, kui see on fikseeritav, kas kirjalikus vormis või mõnel muul viisil, mis

⁴⁰ G. Lepik. Teose originaalsus Eesti ja Euroopa autoriõiguses. *Juridica*, 11, 2015.

⁴¹ V. Elam. Sporting events as dramatic works in the UK copyright system. *Entertainment and Sports Law Journal*, vol 13,1, 2015. Arvutivõrgus: <http://doi.org/10.16997/eslj>.

⁴² *Designer Guild v Russell Williams* [2000] 1WLR 2416; [2001] FSR 11 (HL)

⁴³ V. Elam. Sporting events as dramatic works in the UK copyright system. *Entertainment and Sports Law Journal*, vol 13,1, 2015. Arvutivõrgus: <http://doi.org/10.16997/eslj>.

⁴⁴ N. Caddick. *Copinger & Skone James on Copyright*. Kevin Garnett M.A., Jonathan R. James, MA. LLB, Gillian Davies, Ph.D., 1999 Edition, London, Sweet & Maxwell.

⁴⁵ *Institute for Inner Studies v. Charlotte Anderson* 2014 (57) PTC 228 (Del)

tähendab selle elementide kindlal viisil sooritamist ettemääratud kava alusel. Põhjendatud kahtluse korral teose täieliku kindluse (*certainty*) osas, ei saa seda draamateoseks pidada. Selliseid juhtumeid, kus ei ole tagatud ettemääratud kindlus, hõlmavad endas näiteks spordivõistlused, uudiste esitlused, aeroobika ja muud sooritused, samuti sellised igapäevased rutiinid nagu jooga ja *Pranic* tervendamismeetodid. Seega, kui rakendada Inglise autorite selgelt määratletud ja tunnustatud testi, tuvastamaks teose olemust draamateosena, võib öelda, et *prima facie* ei kuulu jooga või *Pranic* tervendamismeetodid draamateose käsitluse alla.⁴⁶

Kokkuvõtlikult võib väita, et spordiüritused kui sellised ei ole autoriõiguse üldisest olemusest lähtuvalt ega ka EL-i reeglitest tulenevalt autoriõigustega kaitstud objektiks. Samas juhib töö autor tähelepanu olulisele aspektile. Kuigi EK oma liidetud kohtuotsuses välistas spordiürituste autoriõiguslikku kaitse, jättis ta siiski avatuks võimaluse kaitsta spordiüritusi siseriiklikul tasandil. Kohtu arvates on spordiüritused kui sellised ainulaadsed ja selles tähenduses algupärased, mistõttu võivad need muutuda objektideks, mis väärivad sarnast kaitset nagu teosed, kusjuures selline kaitse võidakse olenevalt olukorrast anda erinevates siseriiklikes õiguskordades.⁴⁷ Kohus täpsustab veel, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 165 lõike 1 teise lõigu kohaselt panustab liit Euroopa spordiküsimuste edendamisse, võttes arvesse spordi eripära, vabatahtlikkusele põhinevaid struktuure ning selle sotsiaalset ja kasvatuslikku funktsiooni. Neil asjaoludel on liikmesriigil lubatud spordiüritusi kaitsta vajaduse korral intellektuaalomandi kaitse korras, kehtestades siseriiklikud erinormid või tunnustades kooskõlas liidu õigusega kaitset, mis on nendele üritustele antud lepinguliste instrumentidega.⁴⁸

Kohtu seisukohast võib järeldada, et ainuke võimalik kaitse siseriiklikul tasandil on tagada kaitse läbi autoriõigusega kaasnevate õiguste või teiste sarnaste õigusvormide läbi. EK senist kohtupraktikat silmas pidades saab järeldada, et originaalsuse standardi hindamisel saab lähtuda vaid ühest, see on autori enda intellektuaalsest loomingust. See standard ei ole kohtu sõnul spordiüritustele omane. Sellest tulenevalt ei ole ka ruumi nn siseriiklikule õigusele, mis põhineks millelgi muul kui autori enda intellektuaalsel loomingul.⁴⁹

⁴⁶ *Institute for Inner Studies v. Charlotte Anderson* 2014 (57) PTC 228 (Del). Arvutivõrgus: <https://indiankanoon.org/doc/6236790/> In The High Court Of Delhi At New Delhi

⁴⁷ EK liidetud kohtuasjad C 403/08 Football Association Premier League Ltd jt vs QC Leisure jt ja C- 429/08 Karen Murphy vs Media Protection Services Ltd.

⁴⁸ Samas, p 100, 101.

⁴⁹ L. Bently. The Return of Industrial Copyright? European Intellectual Property Review, Vol. 10, September 2012.

Siiski leiab käesoleva töö autor oma analüüsidest *EK Premier League v QC Leisure*⁵⁰ lahendile tuginedes, et õigusteadlased ei ole avanud spordiürituse kui sellise mõistet. Spordile nii olulise lahendi osas on tegelikult kohus oma seisukoha väljendanud spordivõistluse kui sellise kohta, kuid see vähene põhjendus, miks spordiüritus ei täida nõudeid, kvalifitseerumaks autoriõiguse kaitsele, põhineb jalgpallimängust endast tulenevatel alustel. Töö autori arvates ei ole kohus spordiüritust siinkohal käsitlenud laiemalt kui vaid jalgpallimäng ise. Seda eelkõige seetõttu, et kohus näeb kogu spordiürituse korraldusega kaasnevaid erinevaid elemente eraldiseisvate teostena. Näiteks märgib kohus, et autorid võivad tugineda autoriõigustele, mis on seotud jalgpalliülekanandes kasutatud teostega. Siinkohal toob kohus näitena *Premier League*'i hümn. See annab töö autori arvates kinnitust sellest, et kohus ei käsitle spordiüritust laiemas tähenduses kui jalgpallimänguna, välistades selle olemuse teosena, mis hõlmaks kõiki spordiürituse korraldamisega seotud aspekte.

Sellest tulenevalt avab töö autor järgnevas peatükis erinevate spordialade soorituse olemuse, hindamaks võimalust nende originaalsuse ja loomingulise panuse nõude täitmisel. Kuid selle peatükki kokkuvõtteks peab autor vajalikuks märkida, et spordiürituse kui sellise mõiste on ebaselge nii *EK Premier League v QC Leisure* lahendist tulenevalt, kui ka sellele lahendile viidatud õiguslikes analüüsidest.

⁵⁰ EK liidetud kohtuasjad C 403/08 Football Association Premier League Ltd jt vs QC Leisure jt ja C- 429/08 Karen Murphy vs Media Protection Services Ltd.

1.1. Spordisoorituse autoriõiguslik kaitse

Spordiürituste autoriõiguste kaitse käsitlemisel jõutakse spordiürituste kui sellise olemusest lähtuvalt ikka selle juurde, mis spordiüritustel tegelikult toimub. Nii on mitmed autorid, viidates EK *Premier League v QC Leisure* lahendile ja sellele, et jalgpallimäng ei ole autoriõigustega kaitstud, tõstatanud küsimuse teiste spordialade soorituste kohta.⁵¹ Spordiüritus kui selline koosneb töö autori käsitusel erinevatest nn tegevustest, sealhulgas spordivõistlus ise, mis väljendub spordisooritusena.

Mexico olümpiamängudel 1968. aastal võitis kuldmedali kõrgushüppes Dick Fosbury. Tema võit pälvis kogu maailmas tähelepanu. Nimelt võitis ta kõrgushüppevõistluse uudse originaalse hüppetehnikaga, mida keegi varem kasutanud ei olnud. Järgnevatel aastatel sai floppstiilist valitsev stiil kõrgushüppes ning on seda tänase päevani.⁵² Rahvusvaheline Võimlemisföderatsioon (FISU) tunnustas Kristian Berki, kes 2012. aasta Londoni olümpiamängudel võitis kuldmedali riistvõimlemises hobusel, lisades 2016. aastal Berki nimelise soorituse uue elemendina oma võistlusreeglitesse. Föderatsioon tunnustab fakti, et Berki võitis olümpiamängud oma originaalse sooritusega ning üldisemalt sportlase loomingulisuse ja professionaalsuse tunnustamist spordis. Küsimus on, kas sportlane ja/või tema treener peaks saama kaitstud autoriõigusega selle soorituse väljaarendamise eest?⁵³

Eelneva arutelu kohaselt ei ole spordiüritused autoriõiguste alustel kaitstavad ja üldjuhul ei ole hõlmatud ka esitajate õigustega. See tõlgendus tuleneb *Premier League v QC Leisure* kaasusest, kus spordiürituste puhul välistati igasugune kaitse nii autoriõiguste kui ka autoriõigustega kaasnevate õiguste alusel. Sellest tulenevalt ei saa sportlast käsitleda kui teose esitajat, kelle kaasnevad õigused kanduksid üle spordiürituse korraldajale, välja arvatud mõningate spetsiifiliste spordialade puhul, mis näiteks sisaldavad endas koreograafilisi liigutusi muusika saatel (nt sünkroonujumine).⁵⁴ Ka V. Elam märgib, et osa spordialade liikumise kombinatsioonide puhul on ruumi tõlgendamiseks ning sellest oleneb, kas neid võiks käsitleda

⁵¹ P. Mezei, 2018, W. Liu, J. Liu, 2017, T. Margoni, 2016 (1), V. Elam, 2015, A. Bussey, 2013.

⁵² Wikipedia: https://et.wikipedia.org/wiki/Dick_Fosbury. 23.11.2018

⁵³ P. Mezei, 2018.

⁵⁴ Cabrera Blázquez F.J., Cappello M., Fontaine G., Valais S. Audiovisual sports rights – between exclusivity and right to information, IRIS Plus, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2016, lk 13. Arvutivõrgus: <https://kreatywna-europa.eu/wp-content/uploads/2018/11/IRIS-plus-2015en3.pdf>

teosena või mitte. Seetõttu on peamine takistus teosena käsitlemisel EK *Preimer League* kaasuse valguses seotud tehniliste kaalutluste ja mängureeglitega, mis võivad dikteerida sporditegevuses loominguliste valikute ja vabaduse ulatust.⁵⁵

Samasugusel seisukohal on ka K. Jeisein. Ta märgib, et kuigi valdava seisukoha järgi ei omistata spordisündmustele autoriõiguslikku kaitset, ei saa siinkohal paralleeli tõmmata kõigi sportlike tegevuste suhtes, sealhulgas erinevate treeningrutiinide või rutiinsete võistluslike spordialade nagu näiteks iluuisutamise, mida mõned autorid on käsitlenud kui koreograafilist teost.⁵⁶ Spetsiifiliste spordisoorituste esitamine nõuab mõnedel juhtudel palju valikuid, mis ei ole kindlasti tehnilise iseloomuga ehk teisisõnu, need sooritused ei kujuta endast lihtsalt vaid oma kehalistel võimetel oskuslikku sooritust. Kas sellistel valikutel on vabad ja loomingulised elemendid, see tähendab, kas sportlane sooritab oma liigutused täielikult oma äranägemise või leidlikkuse järgi, või vastupidi, kas sooritus on piiratud rangelt mängureeglitega.⁵⁷ Elam on seisukohal, et erinevate rutiinide kombineerimise ja seadega võib tänu autori individuaalsele ja loomingulisele panusele saavutada isikliku intellektuaalse loomingu mõistes originaalsuse.⁵⁸ Samas juhib Margoni tähelepanu sellele, et see küsimus, ei ole kergesti lahendatav, kuna selle lahenduse võib suuresti ohtu seada subjektiivne hinnang.⁵⁹

Loovusel on kahtlemata spordis väga suur roll, mis tihti eristab erakordseid sportlasi tavalistest. Individuaalne väljendus on tasustatud kõrgemate punktidega näiteks võimlemises, akrobaatikas, iluuisutamises. Selline loovuse kontseptsioon on aluseks autoriõigusele spordis. On hästi teada, et loomingut väljendavad teosed väärivad majanduslikku ja vajadusel ka moraalsete õiguste kaitset. Siiski kerkib küsimus: millisest hetkest saab spordisooritust ja/või -koreograafiat käsitleda kui eraldiseisvat loomingulist teost, mis seega oleks kaitstud kui autori unikaalne loominguline väljendus? Kas Krisztián Berki sooritus riistvõimlemises hobusel, Bob Cousy tagantkäe sööt korvpallis või Dick Forsbury flopp kõrgushüppes peaks olema autoriõigustega kaitstud?⁶⁰ Weber on oma 2000. aasta arutelus märkinud, et kui autoriõiguse

⁵⁵ V. Elam. Sporting events as dramatic works in the UK copyright system. *Entertainment and Sports Law Journal*, vol 13,1, 2015. Arvutivõrgus: <http://doi.org/10.16997/eslj.1>

⁵⁶ K. Jesien. Don't Sweat It: Copyright Protection for Yoga . . . Are Exercise Routines Next Note?, *Law, Policy and Ethics Journal*, 623, Cardozo pub, 2007.

⁵⁷ T. Margoni, 2016.

⁵⁸ Elam, V. Sporting events as dramatic works in the UK copyright system. *Entertainment and Sports Law Journal*, vol 13,1, 2015. Arvutivõrgus: <http://doi.org/10.16997/eslj.1>

⁵⁹ T. Margoni, 2016 (1).

⁶⁰ P. Mezei, 2018.

kaitse sportlaste originaalsetele sooritustele 20 aastat tagasi oleks olnud mõeldamatu ning ebavajalik, siis tänaseks on spordi olukord ja tingimused maailmas niipalju muutunud ning on tekkinud soov sportlase loomingulisi õigusi kaitsta.⁶¹

Kuid teadlaste levinud seisukoht sportlase soorituse õiguste kaitstes on jäänud konservatiivseks, mistõttu enamik neist ei nõustu Weberi väitega ning jätkuvalt välistavad sportlase soorituse kaitse autoriõiguse alustel. Ent siiski on hiljutistes töodes hakatud järk-järgult aktsepteerima koreograafilisi ja rutiinseid spordialasid nagu iluuisutamine, maadlus või sünkroonjumine aladena, mis võiks täita originaalsuse nõude ning sellest tulenevalt võiksid olla autoriõiguse alusel kaitstud.⁶² Griffit ja Gordeeva on eristanud kahevõitlusalad, esteetilised või rutiinsed spordialad ning rutiinsed mittevõitluslikud alad. Nad on seisukohal, et esteetilised spordialad täidavad vajalikud nõuded, et olla autoriõigustega kaitstud.⁶³

G. Lepik on oma analüüsis teose originaalsuse osas toonud välja, et Eesti kohtupraktikas leidub lahendeid, kus minimaalselt nõutav originaalsuse tase on määratletud madalana. Näiteks tsiviilasjas nr 2-07-31897 vihjas maakohus, et lastesaate „Kõige suurem sõber“ pealkiri võib olla teosena autoriõigusega kaitstud. Autoriõigusega kaitstud teoseks on peetud ka näiteks üksikut slaidi ja sõiduautost müügi eesmärgil tehtud fotosid. Samal ajal leidub ka vastupidiseid näiteid. Näiteks ei peetud valemivihiku kaasuses⁶⁴ piisavalt loominguliseks keemiliste elementide valikut, mille käigus mõned keemiliste elementide tabelis kajastatud elemendid jäeti valikust välja. Piisavat originaalsuse taset ei ole kohtud näinud ka saateformaatides ega tantsulavastuses kasutatud üksikutes poosides.⁶⁵

Hindamaks erinevate spordialade loomingulisust ja originaalsust viidi 2016. aastal läbi uurimus. Selles uurimuses paluti üliõpilastel valida omaale meelepäraseid või huvipakkuvad spordialad ning koguda infot nende spordialade kohta. Uurimuses analüüsiti spordiala rahvusvahelise katusorganisatsiooni kehtestatud reegleid või võistlusmäärusi ning võrreldi funktsionaalseid spordialasid, mille liigutused on eeskirjadega täpselt loetletud või üldiselt reguleeritud (lubatud), spordialadega, mille liigutusi eeskirjad sõnaselgelt ei reguleeri.

⁶¹ L. J. Weber, *Something in the Way She Moves: the Case for Applying Copyright Protection to Sports Moves*, 23 Columbia-Vla Journal of Law & The Arts 317-361 (2000).

⁶² P. Mezei, 2018.

⁶³ T. Griffith and E. Gordeeva. *Beyond the Perfect Score: Protecting Routine-Oriented Athletic Performance with Copyright Law*, 30 Connecticut Law Review. 675-676, 1998.

⁶⁴ Harju MKo, 2-08-13577, 22.12.2009.

⁶⁵ G. Lepik. *Teose originaalsus Eesti ja Euroopa autoriõiguses*. Juridica, 11, 2015, lk 609.

Viimane, nn uurimiselement on siinkohal otsustava tähtsusega, sest just see osa jätab ruumi spordiala loovusele ja autoriõiguse kaitsele.

Uuringu käigus püüti leida vastus kahele küsimusele. Esiteks, kui funktsionaalne on spordiala. Siinkohal hinnati seda, kui detailselt ja piiratult on kehtestatud spordiala reeglid ning mis on otsene soorituslik eesmärk, saavutamaks edu. Teine püstitatud küsimus oli vastupidine eelnevale, nimelt see, kui palju ruumi jääb antud spordialal loovusele, millele saavad sportlased õiguspäraselt tugineda, luues originaalseid või ootamatuid sooritusi. Kokkuvõtvalt oli uurimus suunatud sportlaste võimaluste või valikute kindlaksmääramisele.⁶⁶

Uurimuse tulemusest selgus, et enamik spordialasid ei jäta loomingulisusele piisavalt ruumi. See on selgesti nähtav individuaalsete ja meeskonnaalade alade puhul, kus kõige suurema tõenäosusega saavutatakse edu funktsionaalsete liigutuste maksimaalsel sooritusel. Siinkohal võib näiteks tuua akadeemilise sõudmise, ujumise, vibulaskmise jne. Samas on spordialasid, kus reeglid ja ala olemus annavad suurema vabaduse valida erinevaid liigutusi. Näiteks poks, kus sportlane saab valida erinevate positsioonide, löökide, kaitseasendite jne vahel. Tennises, kus sportlase soorituses võib leida serve, eeskäelööke, tagakäelööke, lendpalle jne. Uurimuse analüüs näitas, et mõnedel spordialadel on sportlasel suurem vabadus oma loovuse ja isiksuse väljendamiseks ning seega luua spordisooritusi või liigutuste kombinatsioone, mis võiksid vastata autorikaitse põhinõuetele. Eelkõige on need esteetilised spordialad nagu sünkroonujumine, vettehüpped, iluuisutamine, iluvõimlemine.⁶⁷

Rahvusvahelise Uisuliidu (ISU) reeglid kirjeldavad iluuisutamise üldist raamistikku. Nendes reeglites on sõnaselgelt loetletud lühikeste programmide jaoks nõutavad elemendid, vabakavas lubatud erinevate elementide maksimaalne arv, kavade ajapiirangud ja keelatud elemendid. Sellest hoolimata võimaldab ISU täpse programmi loomisel laiaulatuslikku ja paindlikku tõlgendust. Näiteks on elementide järjestus vabatahtlik, sammude kombinatsioonid võivad sisaldada mis tahes loendamata hüppeid. Samuti saavad treener ja sportlane vabalt valida

⁶⁶ P. Mezei, 2018.

⁶⁷ Samas.

muusika ja riietuse. Lisaks sellele rõhutatakse ISU määruses sõnaselgelt, et iga uisutamise liiki käsitletakse kunstilise väljendusviisina.⁶⁸

2014. aastal *Institute of Informational Law* (IVR) poolt korraldatud konverentsil,⁶⁹ mille teemapüstitus rajanes küsimusele, kellele kuuluvad jalgpalli maailmameistrivõistlused, keskendus üks osalejatest professor Lionel Bentley oma ettekandes *Premier League vs QC Leisure* otsusele,⁷⁰ kus kohus märkis, et jalgpallimängud ei oma EL-i õigusest tulenevalt autoriõiguslikku kaitset. Peamiseks argumendiks, millel otsus tugineb, oli see, et jalgpallimängud ei sisalda endas vabasid loomingulisi valikuid ja puudub autori isiklik panus. Jalgpallimängudes peab kinni pidama mängureeglitest ja need reeglid ei jäta ruumi loomingulisusele. Sellegipoolest esitas ettekandja väljakutse loomingulisuse puudumise osas, mis – võib öelda – oli üsna edukas. Näiteks tõi ta penaltite löömise, kus olenemata sellest, et penalti löömisele kehtivad mitmed reeglid (11 m, kaitsemüüri ei ole jne),⁷¹ jääb mängijale suur vabadus valida, kuidas ta löögi sooritab.⁷²

IVR-i 2014. a konverentsil esitati auditooriumile näiteid sportlaste headest oskustest ning tõstatati järjekordselt küsimus, kuidas eristada võimeid, mis ei oma autoriõiguslikku kaitset – olenemata sellest, et need on erilised – loovusest?⁷³ Meeskondlikel spordialadel võib loovust käsitleda kui sportlikku osavust. Sportlased saavad vabalt valida paljude käikude vahel, lähtuvalt mängija improvisatsioonist, olukorra hindamisest, reageerimisest vastase liikumisele. See aga eeldab vastaselt vastavat nn vastusooritust. Samuti mängib olulist rolli meeskonna strateegia. Seepärast võib öelda, et kõik sportlaste otsused lähtuvad valdavalt funktsionaalsuse eesmärgist.⁷⁴

⁶⁸ International Skating Union, Special Regulations & Technical Rules – Single & Pair Skating and Ice Dance 2016 as accepted by the 56th Ordinary Congress June 2016. Arvutivõrgus kättesaadav: http://static.isu.org/media/1003/2016-special-regulation-sandp-and-ice-dance-and-technical-rules-sandp-and-id_final.pdf.

⁶⁹ Vt konverentsi ülevaade: T. Margoni. Who owns the World Cup? The case for and against (intellectual) property rights in sports. (Institute for Information Law (IVR), October 13, 2014. Arvutivõrgus: <http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2014/10/13/who-owns-the-world-cup-the-case-for-and-against-intellectual-property-rights-in-sports/>

⁷⁰ EK liidetud kohtuasjad C 403/08 Football Association Premier League Ltd jt vs QC Leisure jt ja C- 429/08 Karen Murphy vs Media Protection Services Ltd.

⁷¹ Vt Jalgpallireeglid. Arvutivõrgus: <https://jalgpall.ee/docs/JALGPALLIREEGLID.pdf>

⁷² T. Margoni, 2014.

⁷³ Samas.

⁷⁴ P. Mezei, 2018.

EK lahendite⁷⁵ ühtlustatud standardi kohaselt kvalifitseerub loometöö tulem teoseks alati, kui see on autori enda intellektuaalne looming. Selleks peab loometöö protsess olema võimaldanud autoril teha vabu ja loomingulisi valikuid, ilma et teda täielikult piiraksid teose tehniline eesmärk, mingid etteantud kaalutlused või reeglid. Nende valikute tegemise kaudu aga peab autor olema jõudnud tulemuseni, milles kajastub tema isikupära, tema isiklik käekiri. Mingid muud kriteeriumid, sealhulgas autori panustatud vaev ja oskused, ei ole teose autoriõigusliku kaitse hindamisel asjakohased.⁷⁶

Weber on märkinud, et funktsionaalsust saab hinnata läbi selle, kas liikumine võis eeldatavasti olla välja töötatud puhtalt esteetiliseks väljenduseks, või oli liikumise otsene eesmärk pigem suurendada sportlaste sportlikke võimalusi.⁷⁷ Järelikult ei ole üksikud spordiliigutused midagi muud kui ideed ja need ei ole autoriõigustega kaitstud.⁷⁸ Kukkonen selgitab oma analüüsis, et nagu kõik teised improvisatsioonilised esinejad, tuginevad sportlased pea alati oma sooritusel peamistele liikumistele ja strateegiatele. Sportlase individuaalne sooritus on siinkohal käsitletav kui idee, mis iseenesest ei ole autoriõigustega kaitstav. Samas, kombineeritud liikumised võivad siiski moodustada piisava autoriõigusega kaitstud loometöö.⁷⁹

Rutiinsete spordialade koreograafia autoriõigusega kaitstuse võimalikkust on kõige ilmekam tõestada läbi iluuisutamise, sest see spordiala sisaldab endas palju vähem funktsionaalsust kui meeskondlikud spordialad. Seda väljendab ka asjaolu, et enamik reegleid iluuisutamises keskenduvad kunstiliste kompositsioonide loomisele ja esitamisele. Griffith ja Gordeeva⁸⁰, kes keskenduvad eelkõige USA autoriõigusele, on märkinud, et sportlikud rutiinid väljendavad kombineeritud loovust, kus koreograafia iga üksikelement (hüpped, pöörded, sammud), muusika valik, riietus iseseisvalt ei ole autoriõigustega kaitstud, kuid nende loominguline kombinatsioon täidab originaalsuse nõude ning peaks olema kaitstud kui koreograafiline teos.

⁷⁵ EK liidetud kohtuasjad C 403/08 Football Association Premier League Ltd jt vs QC Leisure jt ja C- 429/08 Karen Murphy vs Media Protection Services Ltd ja EKO C-145/10, Painer. 01.12.2011, eelotsusetaotlus.

⁷⁶ G. Lepik. Teose originaalsus Eesti ja Euroopa autoriõiguses. Juridica, 11, 2015.

⁷⁷ L. J. Weber, Something in the Way She Moves: the Case for Applying Copyright Protection to Sports Moves, 23 Columbia-Vla Journal Of Law & The Arts 317-361, 2000.

⁷⁸ P. Mezei, 2018.

⁷⁹ Carl A. Kukkonen III, Be a Good Sport and Refrain from Using my Patented Putt? Intellectual Property Protection for Sports Related Movements, Journal Of The Patent And Trademark Office Society, 808-829,1998.

⁸⁰ T. Griffith , E. Gordeeva. Beyond the Perfect Score: Protecting Routine-Oriented Athletic Performance with Copyright Law, 30 Connecticut Law Review. 675-676,1998.

Feihong ja Ying märgivad siinjuures, et koreograafilisest teosest eristab sellist spordisooritust vaid see, et see etteaste on sooritatud võistlussituatsioonis ja põhineb sportlase kehalistel võimel. Kuid sportlaste tegevus hõlmab ka loovust, mis edastab ilu ja esinejate mõtteid.⁸¹

Koreograafia on enamikes riikides Berni konventsiooni⁸² alusel tunnustatud autoriõiguse kaitsega, eelkõige kaitsmaks tantsuloomingut. Nagu eespool juba mainitud, on ISU väljendanud oma seisukohta, et jäätants peaks olema käsitletav kui tants. See peaks analoogselt laienema ka üksiksõidule ja paarissõidule.⁸³

Eespool käsitletud argumentatsioon näib olevat kohaldatav ka teistele rutiinsetele spordialadele nagu võistlustants, iluvõimlemine, sünkroonujumine. Elam märgib, et iluuisutamises, võimlemises ja sünkroonujumises on iga individuaalne esitus koreograafiliselt seatud ja palju kordi esituseks läbi mängitud.⁸⁴ Weber lisab siia veel valiku ekstreemspordialadest, kus ta viitab sellistele aladele nagu rulasõit, trikijalgrattasõit, lumelauahüpped. Tema arvates väljendavad need spordialad rohkem kui lihtsalt sportlase osavust, mis vaieldamatult täidab loovuse nõude autorikaitseks ettenähtud tasemel.⁸⁵

Vastupidiselt esteetilisetele spordialadele ollakse akadeemilistes arvamustes ühtsel seisukohal selles osas⁸⁶, et mitte ükski spordisooritus, ei meeskondlikel ega rutiinsetel spordialadel, ei oma autoriõiguslikku kaitset. See on tingitud eelkõige sellest, et tegu on eelkõige funktsionaalset laadi liigutustega, millel puudub loominguiline väljendus ning mis on piiratud võistlusreeglite ja füüsiliste võimetega.⁸⁷

Üksikute spordiliigutuste autoriõigustega mittekaitstavat olemust selgitab aga *contario* argument. Liigutuste autoriõiguslik kaitse spordis oleks vastuolus autoriõigusliku kaitse ühe põhieesmärgiga: välistada monopolide tekkimist. Weber toob näite, kuidas professionaalne pesapallimängija Matt Williams protestis seoses spordiülekannete intellektuaalomandi

⁸¹ W. Feihong and L. Ying. Copyright-related Rights in Sports. 29 July 2016. Arvutivõrgus: <https://www.kwm.com/en/cn/knowledge/insights/ip-protection-of-sports-20160729>

⁸² Vt Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon. - RT II, 01.01.1994, 49, artikkel 2 lg 1.

⁸³ P. Mezei, 2018.

⁸⁴ V. Elam, Sporting events as dramatic works in the UK copyright system, 13 The Entertainment And Sports Law para. 1-90, 2015.

⁸⁵ Weber, L. J. Something in the Way She Moves: the Case for Applying Copyright Protection to Sports Moves, 23 Columbia-Vla Journal Of Law & The Arts 317-361, 2000.

⁸⁶ P. Mezei, 2018, T. Margoni, 2016, L. J. Weber, 2000, T. Griffith, E. Gordeeva, 1998.

⁸⁷ P. Mezei., 2018.

kaitsega. Williams märkis: “Kui ma kolmandas pesas palli järele sukeldun, pean ma maksma selle eest endisele mängijale Graig Nettles’le raha? See on naeruväärne!”⁸⁸ Ameerika rahvusliku korvpalliliiga (NBA) vs Motorola otsuses jäi kohus seisukohale, et üksikud spordiliigutused ei ole mitte mingis mõttes autoriõigustega kaitstud. Vastasel juhul oleks isikul, kes leiutas ameerika jalgpallis T-formatsiooni, õigus kontrollida iga tema arendatud T-formatsiooni kasutust, mis põhjustaks probleeme spordi edasisel arengul. Sportlane, kes mingit sooritust hoiab ainukasutuses, ei loo võistluslikku momenti, kui keegi teine seda isegi proovida ei saa.⁸⁹

Mezei märgib oma ülevaates, et spordisoorituste liigne nn kaitse ei ole ei amatöör- ega ka professionaalses spordis normaalse funktsioneerimise tagamiseks mõeldav. Samas pakub ta välja alternatiivi autoriõiguslikuks kaitseks, kus spordisooritusi ja isegi ka üksikud spordiliigutusi võiks autoriõiguslikult kaitsta “professionaalse austamise meetodil”. See meetod võiks sisaldada endas uudse soorituse nimetamist selle loonud autori nime järgi. Selline kaitse esindaks nii erialast tunnustamist kui ka unikaalset õiguslikku omistamist.⁹⁰

Töö autor jagab magistritöö analüüsis selgelt väljendunud seisukohta, et loovust ning originaalsust peegeldavad spordisooritused peaksid olema autoriõigustega kaitstud. Seda seisukohta toetab ISU oma reeglistiku ja üldise käsitlusega, et iluuisutamise sooritust ei saa käsitleda erinevalt tantsuetendusest. Veel enam, uisutamissoorituse edukus on otseselt seotud loovuse ja originaalsusega, kus just originaalsemaid esitlusi hinnatakse kõrgemate punktidega.

Selle võimalikkust ei saa a priori välistada. Juhul, kui seda käsitlust tunnustada, siis saab see olla võimalik vaid mõnede spordialade puhul, milles sisaldub kunstiline element ning mille majanduslik mõju on piiratud, näiteks võrreldes jalgpalli või mõne muu väga populaarse spordialaga. Lisaks ei toeta seda lähenemist ka senine kohtupraktika.⁹¹

Samas täidavad rutiinsed/esteetilised spordialade sooritused loovuse ja originaalsuse nõude ning on seega autoriõiguse subjektid. Eeltoodust hoolimata tekib küsimus: isegi kui need koreograafiad on autoriõigusega kaitstud, kas sellist kaitset tuleks üldiselt anda sportlastele

⁸⁸ Weber, L. J. Something in the Way She Moves: the Case for Applying Copyright Protection to Sports Moves, 23 Columbia-Vla Journal Of Law & The Arts 317-361, 2000.

⁸⁹ National Basketball Association v. Motorola, Inc., 105 F.3d 841. 1997. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.law.cornell.edu/copyright/cases/105_F3d_841.htm

⁹⁰ P. Mezei, 2018.

⁹¹ T. Margoni, 2016. (1)

ja/või nende treeneritele? Esiteks on sportlased need, kes võivad rikkuda autoriõiguslikke õigusi, sest nemad on need, kes soorituse reaalselt teevad. Samas tegutsevad nad enamjaolt treenerite juhendamisel ja nende sooritus lähtub spordiala reeglitest. Sellest tulenevalt on ka süüdistatavaid isikuid antud juhul mitu, lisaks sportlasele endale. Siinkohal kerkib küsimus, kes peaks tasuma litsentsitasud koreograafia autorile?

Teisalt selgub uurimustöös, et üksikud spordiliigutused või -sooritused ei ole autoriõigusliku kaitse subjektideks. Autori arvetes on sellise konservatiivse käsitlemise aluseks eelkõige asjaolu, et üksikute liigutuste autoriõigustega kaitsmine muudaks spordi üldist olemust ning looks võimaluse paljudel juhtudel monopoolsete situatsioonide tekkimisele. See omakorda pärisiks spordi normaalset arengut ning võistluslikku momenti. Oma analüüsis toob Elam välja, et CDPA kehtestab draamateosele tähtajapiirangu autori eluiga pluss 70 aastat. Autorõiguse kontrollimatu jõustamine võib pärssida uute spordisoorituste arengut, mis põhinevad ja on inspireeritud varasematest sooritustest. Kuna seadusliku monopoli loomine konkreetse spordiliigutuse üle kahjustaks oluliselt tulevaste võistluste väärtust ning lõpuks hävitaks spordi olemuse, tuleks universaalsete liikumiste kogum jätta kasutamiseks teistele sportlaste nende loomingulistes jõupingutustes.⁹²

Paradoks seisneb aga selles, et valdav osa loometööst tugineb varasemale loomingule, seda kasutatakse kas teadlikult ära või sellest saadakse alateadlikult inspiratsiooni. Kuna suure tõenäosusega on konkreetne autor toetunud oma teost luues varem olemasolevale, on raske leida mõistlikku põhjendust, miks tal peaks olema täielik õigus takistada omaenda teose kasutamist teiste autorite poolt. Seda enam põhjusel, et autoriõiguse lõppeesmärgiks on soodustada uute teoste loomist.⁹³

Isegi kui me omistaksime jalgpallimängudele kui sellistele autoriõigusliku kaitse, tõstataks see kohe järgnevad autoriõigustega seonduvad huvitavad küsimused. Kes on autor: kas sportlane, kes sooritab triki, või väljakumängijad kõik koos ühiselt või treener, kes sportaste sooritust väljakul väljaku ääres juhendab?⁹⁴ Vastupidiselt esteetilistele spordialadele, kus etteasted on eelnevalt kavandatud ning sportlase, treeneri või näiteks ka koreograafi poolt koostatud, oleks

⁹² V. Elam. Sporting events as dramatic works in the UK copyright system. *Entertainment and Sports Law Journal*, vol 13,1, 2015. Arvutivõrgus: <http://doi.org/10.16997/eslj.1>

⁹³ G. Lepik. Teose originaalsus Eesti ja Euroopa autoriõiguses. *Juridica*, 11, 2015, lk 601.

⁹⁴ T. Margoni, 2014.

siinkohal autori määratlemine keeruline. Mis magistritöö autori arvates toetab omakorda mõnede spordialade soorituste tunnustamise võimalikkust teosena.

1.2. Spordivõistluse teleülekande audiovisuaalne salvestis kui audiovisuaalne teos

Kuigi EL-i õiguse ja EL-i liikmesriikide õiguse alusel ei ole spordiüritused autoriõigustega kaitstud ja samuti ei laiene neile autoriõigustega kaasnevad õigused, ei tähenda see, nagu poleks autoril ja temaga seotud õigustel tähtsust spordiürituste korraldajate äriliste huvide kaitsmisel.⁹⁵ Spordiürituste kui sellise intellektuaalse omandi kaitse osas annab *Premier League v QC Leisure* otsus oma konkreetsuses ja ka ulatuses võimaluse analüüsida spordiüritust ja selle kaitset mitmetest erinevatest aspektidest lähtuvalt.⁹⁶ Kui kohus on selgesõnaliselt märkinud, et jalgpallimängud ise ei ole autoriõigustega kaitstavad, siis oma selgitustes on kohus lisanud, et autorid võivad tugineda autoriõigusele, mis on seotud nendes saadetes esitatud teostega. Kohtulahendi eestikeelse tõlke punktis 149 on märgitud alljärgnev:

„Mis puudutab kõigepealt autoreid, siis nad võivad tugineda autoriõigusele, mis on seotud nendes saadetes kasutatud teostega. Põhikohtuasjades on selge, et FAPL võib tugineda autoriõigusele mitme teose osas, mis sisalduvad edastatud saadetes, milleks on eelkõige video avakaader, „Premier League” hümn, eelnevalt salvestatud filmid, mis näitavad „Premier League” hiljutiste mängude kõige silmapaistvamaid hetki, või erinevad graafilised elemendid.“⁹⁷

Kõnealuses jalgpallimängu otseülekandes sisaldus nii jalgpallimäng ise, mis kohtu hinnangul ei ole autoriõigustega kaitstud, kui ka käesolevas juhtumis *Premier League* hümn, mis vastupidiselt on teosena kaitstav. Otsene viide sellele, kas jalgpallimängude otseülekannete audiovisuaalne salvestis ise võiks olla autorõigustega kaitstud, lahendis puudub. Töö autor on

⁹⁵ B. Van Rompuy, T. Margoni. Study on sports organisers' rights in the European Union. Publications Office of the European Union, 2014. Arvutivõrgus: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/138eb928-2981-11e7-ab65-01aa75ed71a1>

⁹⁶ EK liidetud kohtuasjad C 403/08 Football Association Premier League Ltd jt vs QC Leisure jt ja C- 429/08 Karen Murphy vs Media Protection Services Ltd, p 148.

⁹⁷ EK liidetud kohtuasjad C 403/08 Football Association Premier League Ltd jt vs QC Leisure jt ja C- 429/08 Karen Murphy vs Media Protection Services Ltd, p 149.

seisukohal, et spordivõistluste teleülekanne salvestised täidavad loomingulisuse ja originaalsuse nõude, olemaks autoriõigusliku kaitse subjekt.

Spordiürituste audiovisuaalset salvestist, mida tavaliselt edastatakse läbi televisiooni, võiks autoriõiguse seaduse alusel kaitsta kui filmi või kinematograafiateost.⁹⁸ 1908. aasta Berni konventsiooni artikli 14 kohaselt olid kinematograafilised produktsioonid kaitstud kui kirjandus- ja kunstiteosed, kus esitluse seadetele või nende kombinatsioonile on autor loonud personaalse ja originaalse karakteri. Konventsiooni praeguses versioonis on kinematograafiateosed artiklis 2 kaitstud eraldiseisva teosena ja neid reguleeritakse täiendavalt artiklites 4, 7 ja 14.⁹⁹ Eesti AutÕS § 3 lg 1 kohaselt loetakse audiovisuaalseks teoseks mis tahes teost, mis koosneb korrapäraselt seotud kujutistest, koos neid saatvate helidega või ilma helideta, ja mis on ette nähtud näitamiseks vastavate tehniliste vahenditega (kinofilm, telefilm, videofilm jne).¹⁰⁰ Audiovisuaalne teos hõlmab siinkohal nii kinematograafilist teost kui ka filmi. Ühendkuningriigi CDPA-s määratletakse filmi kui salvestust mis tahes andmekandjal, mille liikuv pilt võib olla toodetud mis tahes viisil. Salvestuse puudumine ei tähenda automaatselt autoriõiguste kaitse puudumist.¹⁰¹ Inglise süsteem erineb Mandri-Euroopa süsteemist, sest autoriõiguse seadus näeb ette ammendava kinnise loetelu autoriõigustega kaitstud subjektidest.¹⁰² Lisaks sellele puudub Inglismaa regulatsioonis selgesõnaline nõue filmide originaalsuse osas, mis teeb spordivõistluste ülekannete kaitse tagamise veelgi lihtsamaks.¹⁰³

Van Rompuy ja Margoni on oma 2014. aasta uurimuse kokkuvõttes märkinud, et valdavas osas EL-i liikmesriikide jurisdiktsioonides (erandiks Rootsi) on spordiürituste audiovisuaalsed salvestised, nagu näiteks jalgpallimängude ülekanded, autoriõigustega kaitstud, sest täidavad suhteliselt madalas määras originaalsuse nõude.¹⁰⁴ Rootsi jurisdiktsioon kujutab endast erilist (võib öelda vastuolulist) erandit. Rootsi apellatsioonikohus on leidnud, et jäähokimängu audiovisuaalset kommentaaridega salvestust ei saa pidada originaalseks teoseks. Seda kinnitas

⁹⁸ L. Bently and B. Sherman. Intellectual Property Law, 3rd Ed., Oxford University Press, 2009.

⁹⁹ Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon. - RT II, 01.01.1994, 49

¹⁰⁰ AutÕS § 3 lg 1.

¹⁰¹ L. Bently. UK Section 1[1], in International Copyright Law and Practice, Geller ed., 2011.

¹⁰² W. Cornish, D. Llewelyn. Intellectual Property: Patents, Copyrights, Trademarks & Allied Rights, 5th edition, Sweet and Maxwell, London, 2010 at 11-04.

¹⁰³ P. Kamina. Film Copyright in the European Union. Cambridge University Press, 2002, lk 35 jj.

¹⁰⁴ B. Van Rompuy & T. Margoni. Study on sports organisers' rights in the European Union. Publications Office of the European Union, 2014. Arvutivõrgus: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/138eb928-2981-11e7-ab65-01aa75ed71a1>

ka Rootsi kõrgeim kohus oma 29.12.2015 otsuses.¹⁰⁵ Kohus leidis, et jäähokimängude otseülekannete audiovisuaalsed salvestised ei vastanud autoriõigusekaitse nõuetele, kuna need ei olnud intellektuaalse loomingu tulemus. See oli suures osas tingitud asjaolust, et kommentaatorite, operaatorite ja ülekande režissööri töö oli ajendatud peamiselt mängus toimunud sündmustest lähtuvalt. Seda isegi kui arvestada, et ülekande loomisel ja graafilise disaini elementide kasutamisel tuleb teha mõningaid valikuid, ei saa tulemust pidada intellektuaalseks loominguks. Järelikult, isegi kui otseülekannet peeti üldsusele edastatuks, ei olnud tegemist autoriõiguste rikkumisega.¹⁰⁶

Selline käsitus tundub siiski olevat erandlik juhtum. Siseriiklikud õigusaktid ja kohtupraktika kõigis teistes EL-i riikide jurisdiktsioonides osutavad vastupidisele suunale.¹⁰⁷ Lisaks toetab teleülekande salvestise käsitlemist teosena ka näiteks Austraalia autoriõiguste seadus.¹⁰⁸ Selle § 91 kohaselt on autoriõigustega kaitstud tele- ja raadioülekanded ja seda isegi siis, kui ülekandes ei sisaldu autoriõigustega kaitstav materjal. Näiteks spordivõistlus kui selline ei ole autoriõigustega kaitstud, kuid selle ülekande teostaja saab tugineda autoriõigustele.¹⁰⁹

Valitsev seisukoht on siiski see, et kinematograafiateosed on autoriõigusega kaitstud, kui need on originaalsed ning neis sisaldub autori enda loominguline väljendus. Seega ei saa kõiki spordiürituste audiovisuaalseid salvestisi automaatselt autoriõigustega kaitsta. Kaitsele kinematograafiateostena kvalifitseeruvad ainult need audiovisuaalsed salvestised, mis sisaldavad endas vaba ja loomingulisi valikuid ning autori isiklikku panust.¹¹⁰ Siinjuures ei ole loomingulisuse elemendi hindamise juures määravaks, kui suur on olnud autori pingutus teose

¹⁰⁵ Rootsi Riigikohtu (*Högsta Domstolen*) otsus B 3510-11, 29.12.2015 Arvutivõrgus: <http://www.hogstodomstolen.se/Avgoranden/Europarattsliga/2015-12-29-B-3510-11/>. Kõnealuse kaasuse üks pooltest oli tasuline televisioonikanal C More Entertainment, mis kannab oma veebisaidil reaajas tasu eest üle jäähokimänge. C More Entertainment kandis 2007. aasta sügisel sellel veebisaidil üle mitut jäähokimängu, millele huvitatud isikutel oli ligipääs, makstes 89 Rootsi krooni (SEK) (umbes 9,70 eurot) mängu kohta. L. Sandberg tekitas oma veebisaidile lingid, mis võimaldasid C More Entertainmenti seatud tasusüsteemist mööda hiilida. Vt ka EK C-279/13. 26.03.2015 *C More Entertainment AB versus Linus Sandberg*.

¹⁰⁶ H. Wistam, A. Kabala. No copyright protection for sport broadcasts. *Entertainment Law Review*, 2017, 28(2), 78-80.

¹⁰⁷ B. Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

¹⁰⁸ Austraalia autoriõiguste seadus, (*Copyright Act*), 1968. Arvutivõrgus: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00180>

¹⁰⁹ K. Kariyawasam, M. Tsai. Copyright and live streaming of sports Broadcasting. *International Review of Law, Computers and Technology*, 2017. Arvutivõrgus: <http://www.tandfonline.com/10.1080/13600869.2017.1299553>

¹¹⁰ T. Margoni. The digitisation of cultural heritage: originality, derivative works and (non) original photographs, IViR research paper series, 2015. Arvutivõrgus: <https://www.ivir.nl/publicaties/download/1507>

tegemisel.¹¹¹ Paljudel juhtudel mastaapsete spordivõistluste audiovisuaalne salvestis omab vajalikku originaalsuse nõuet, kvalifitseerumaks autoriõiguste kaitsele kinematograafiateosena.¹¹²

Spordiülekannete olemust saab analüüsida siinkohal läbi *Paineri*¹¹³ lahendi, kus vaidluse põhiolemus seisnes portreefoto originaalsuse nõude täitmises. EK märkis, et autor (fotograaf, väidetavalt ka režissöör) on produktsiooni teostamisel vaba tegemaks loomingulisi valikuid mitmel viisil ja mitmetes aspektides. Täpsemalt saab neid valikuid teha ja eristada kolmes erinevas etapis: fotograaf saab valida pildi tausta, objekti poosi ning valgustuse.¹¹⁴ Võrdluseks: spordivõistluse teleülekande audiovisuaalse salvestise režissöör saab tõenäoliselt mõjutada aspekte, mis on seotud liikuva pildi taustaga ja valgustusega, saavutamaks head salvestuse kvaliteeti. Tavaliselt sõlmitakse spordikorraldajate ja audiovisuaalsete ettevõtete vahel detailsed lepingud, mis hõlmavad mitmeid tehnilisi aspekte ja mis on seotud salvestise kvaliteedistandarditega. Veelgi enam, mängijate liikumine, poseerimine võib enne mängu olla mõjutatud pigem visuaalse pildi tootjast kui sportlaste isiklikest suhtekorraldajatest. Need aspektid on enamasti spordivõistluse-eelsed ning tõenäoliselt ei oma nii suurt rolli vabade ja loominguliste valikute seisukohast, kui need omavad fotografeerimisel.¹¹⁵

Sama lahendi teises etapis analüüsiti pildi tegemise hetke detaile, kus autor saab valida nn raami, nurga ja luua atmosfääri.¹¹⁶ Audiovisuaalse salvestise puhul saab siinkohal mõjutada pildi ulatust, kaamerate vaatevälja. Tegelikult on eelnev mõjutatud juba kaamerate asukoha valikust (kuigi kaamerate asukohad võivad olla läbirääkimistel kindlalt paika pandud ja ei täida seejuures vaba ja loomingulise valiku kriteeriumi), läbi kaameraoperaatorite juhendamise mängu käigus, suunamaks pildi teatud väljakupoolle või mängu teatud momentidele, mis alati ei järgi põhimõtet, et „pilt peab jälgima palli“. Mastaapsete spordivõistluste puhul on pildi tootmiseks üles seatud suur hulk kaameraid, selleks et tabada loomulikult alati kõige

¹¹¹ M. Hopkins. Live sports virtual reality broadcasts: copyright and other protections. 16 Duke Law & Technology Review 141-160, 2018. Arvutivõrgus: <https://dltr.law.duke.edu/2018/01/08/live-sports-virtual-reality-broadcasts-copyright-and-other-protections/>

¹¹² T. Margoni. The Harmonisation of EU Copyright Law: The Originality Standard, Intellectual Property Governance for the 21st Century, 2016.

¹¹³ Euroopa Kohtu otsus C-145/10, *Painer*, kohtujurist V. Trstenjak ettepanek, 14.04.2011.

¹¹⁴ EKo 01.12.2011, C-145/10, *Painer*, p 90.

¹¹⁵ T. Margoni, The protection of sports events in the EU: Property, intellectual property, unfair competition and special forms of protection. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law, 47(4), 2016, pp. 386-417.

¹¹⁶ EKo 01.12.2011, C-145/10, *Painer*, p 90.

olulisemaid momente, aga ka väikseid detaile.¹¹⁷ Näiteks oli 2018. a suvel Tallinnas peetud UEFA superkarikafinaali mängu ülekande teostamiseks Lilleküla staadionile paigaldatud 28 kaamerat. Kaamerad, mis täna asuvad helikopteritel, droonidel või isegi Vormel 1 või rallivõistlusel osalevas autos, on tavaliselt juhendatud ja valitud audiovisuaalse pildi tootja poolt.¹¹⁸

Kolmas etapp, mis oli kohtu poolt välja toodud, kätkeb endas lõpliku pildi valiku tegemise. Selles faasis saab fotograaf valida erinevate tehnikate vahel ning kui vaja, siis kasutada arvutiprogrammide abi.¹¹⁹ See on etapp, kus teose looja saab ilmselt kõige paremini oma loovust väljendada. Spordivõistluste puhul on siinkohal pildi toomisel võimalik valida, millise kaamera pilt ülekandesse suunata ja nagu näha, on valik lai, kuna kaameraid on väga palju. Pildile lisatakse kommentaarid, kordused jms, mille lõpptulemuseks on audiovisuaalne salvestis, mis koosneb paljudest valikutest ja kombinatsioonidest, mis on mõjutatud isikust, kes vastutab pildi tootmise eest. Selliste valikute hulga juures on kahtlemata tegemist teosele oma isikliku panuse andmisega.¹²⁰

Kohus märgib, et erinevate valikute tegemisel jätab portreefoto autor seega loodavasse teosesse oma „käekirja”. Järelikult, mis puudutab portreefotot, siis autori loominguliste võimete rakendamise vabadus ei ole tingimata vähene või isegi olematu.¹²¹ Spordiürituse audiovisuaalse salvestamise puhul ei saa originaalsust samuti eitada. Sellegipoolest tuleb hinnata autori vabade ja loominguliste valikute ja isiklikku panust iga kaasuse puhul eraldi. Kui suuri audiovisuaalsed spordialaseid projekte iseloomustab eespool kirjeldatud kaamerate rohkus, animatsioonid, kommentaarid ja neile eelnevad muud detailsed valikud, siis väga paljude muude spordiürituste salvestised ei pruugi täita vabade loominguliste valikute kriteeriumi. Sellegipoolest on isegi sellisel juhul EL-i õigussüsteem varustatud spetsiaalse õiguskaitsevahendiga, milleks on filmi esmasalvestuse tootja õigused.¹²²

¹¹⁷ T. Margoni, T, 2016 (1)

¹¹⁸ Samas.

¹¹⁹ EKo 01.12.2011, C-145/10, *Painer*, p 91

¹²⁰ B. Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

¹²¹ EKo 01.12.2011, C-145/10, *Painer*, p 92-93.

¹²² T. Margoni, T, 2016 (1)

Kuna autoriõiguste olemus põhineb eelkõige rahvusvahelistel konventsioonidel,¹²³ siis eelnevat käsitlust spordivõistluste ülekannetest kui audiovisuaalsest teosest kinnitavad ka kohtulahendid väljaspool EL-i jurisdiktsiooni. 2014. a kohtuotsuses *Sina vs Tianjingi Jiuzhou*¹²⁴ omistas Pekingi kohus spordiürituste otseülekannetele autoriõigusliku kaitse. Kohtu arvamusel on spordivõistluste ülekanded piisavalt loomingulised, et olla kaitstud teosena Hiina autoriõiguse seaduse artikli 3¹²⁵ alusel. Oma selgitustes märkis kohus, et autoriõiguse seaduse kohaselt on kaitstud ainult intellektuaalsed saavutused, mis on originaalsed ja mis tahes materiaalsel andmekandjal reprodutseeritavad. Originaalsus oli kohtu jaoks määravaks, et otsustada, kas Hiina Jalgpalli Superliiga mängude ülekanded kujutavad endas teost. Originaalsus tähendab iseseisvat loomist, jäljendamata või kopeerimata sealjuures teisi teoseid.¹²⁶

Üleüldisest vaatenurgast on spordiürituste ülekanded ja tootmine seotud kümnete erinevate fikseeritud ja fikseerimata salvestusseadmetega, mis filmivad ja salvestavad lõpliku pildi, et edastada see vaatajateni. Fikseeritud salvestusseade ei tähenda aga fikseeritud pilti. Vaatajateni läbi ülekande jõudev pilt ei ole täpselt sarnane pildiga, mis avaneb spordivõistlustel kohapeal. See näitab, et spordiürituste ülekannete tootmisprotsess ei hõlma endas ainult spordiürituse salvestamist, vaid ka mängulõikude korduste näitamist, lähivõtteid sportlastest, jalgpalliväljaku ja staadioni stseene, võtteid publikust ja muidugi kommentaare. Eelnimetatud võtetest koostatud telepilt on ülekande režissööri valik. Seega, kuigi seadus ei täpsusta originaalsuse standardit, nõustub kohus, et läbi valikute ja mitmete salvestusseadmete poolt teostatud ülekannete luuakse uudne pilt, mis kahtlemata on loominguline püüdlus. Ja originaalsust väljendab asjaolu, et erinevate valikute ja tootmise kaudu luuakse erinevaid pilte. See tähendab, et spordiürituste salvestamise käigus loodud pildid vastavad Hiina autoriõiguse seaduse originaalsuse nõudele ja neid tuleb käsitleda kui teoseid. Liiga mängude pilt vastab ülalmainitud

¹²³ Berni konventsioon, Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) autoriõiguse leping (WCT). – ELT 2004. aasta eestikeelne eriväljaanne ptk 11, kd 33, lk 210-216 ja Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) esitus- ja fonogrammileping (WPPT). – ELT 2004. aasta eestikeelne eriväljaanne ptk 11, kd 33, lk 217–225.

¹²⁴ Beijing Chaoyang District People's Court, Civil Decision. (2014)Chaoyang Civil (IP) First Instance No. 40334 Beijing Sina Internet Information Services Co., Ltd. Beijing Tianying Jiuzhou Network Technology Co., Ltd.

¹²⁵ Hiina Rahvavabariigi autoriõiguse seadus, artikkel 3.

¹²⁶ Beijing Chaoyang District People's Court, Civil Decision. (2014)Chaoyang Civil (IP) First Instance No. 40334 Beijing Sina Internet Information Services Co., Ltd. Beijing Tianying Jiuzhou Network Technology Co., Ltd.

originaalsuse nõudele, st salvestamise ja tootmise abil luuakse pilte, mis loovad vaatajatele visuaalse tagasiside ja efektid audiovisuaalses formaadis, moodustades seega teose.¹²⁷

Audiovisuaalsed teosed on tavaliselt keerulised teosed, kus intellektuaalne loominguline panus tuleneb paljude isikute loomingulisest tegevusest. Näiteks käsikirja autor, teose režissöör, kunstiline juht, helirežissöör jne.¹²⁸ Selliste teoste puhul käsiteltakse EL-i liikmesriikides autorina või ühena autoritest eelkõige režissööri. Liikmesriikidel on õigus tunnustada autoritena teisi isikuid, kes on nn kaasautorid. EL-is peetakse nendeks isikuteks näiteks stsenaariumi ja dialoogi autorit, aga ka spetsiaalselt sellele audiovisuaalsele teosele muusika loonud heliloojat.¹²⁹ Eelnev nimekiri on üksnes illustratiivne, kuna iga liikmesriigi ülesanne on oma siseriiklikus õiguses kindlaks määrata see isikute ring. Näiteks kuulub Eesti AutÕS-s § 33 lg 2 kohaselt autoriõigus audiovisuaalse teosele selle autorile või ühistele autoritele – režissöörile, stsenaariumi autorile, dialoogi autorile, muusikateose autorile, kui see teos on loodud spetsiaalselt selle audiovisuaalse teose jaoks, operaatorile ja kunstnikule. Režissööri, stsenaariumi autori, dialoogi autori, operaatori ja kunstniku varalised õigused lähevad üle teose produtsendile, kui lepinguga ei ole kindlaks määratud teisiti. Produtsendile ei lähe üle audiovisuaalses teoses kasutatud muusikateose autori varalised õigused, sõltumata sellest, kas see teos on loodud spetsiaalselt selle audiovisuaalse teose jaoks või mitte.¹³⁰

Vastavalt siseriiklikule õigusele ja lepingulistest suhetest tulenevale praktikale kuuluvad audiovisuaalse teose puhul majanduslikud õigused üldjuhul filmitootjale. Seega, kuna spordi organisaatorid, klubid ja spordialaliidud on tegutsenud mängude ülekannete tootjatena, siis omistatakse autoriõigustest tulenevad õigused ka neile. Alternatiivselt, kui spordivõistluse ülekande tootmine ostetakse sisse, siis autoriõigused võivad jääda ja praktikas enamasti ka jäävad lepingulistes suhetes spordiklubile või spordiürituse korraldajale.¹³¹

¹²⁷ Beijing Chaoyang District People's Court, Civil Decision. (2014)Chaoyang Civil (IP) First Instance No. 40334 Beijing Sina Internet Information Services Co., Ltd. Beijing Tianying Jiuzhou Network Technology Co., Ltd.

¹²⁸ T. Margoni, M. Perry. Ownership in Complex Authorship: A Comparative Study of Joint Works in Copyright Law. European Intellectual Property Review, 2012, 34 (1), 22-32.

¹²⁹ Samas.

¹³⁰ AutÕS, artikkel 3 lg 2.

¹³¹ T. Margoni, 2016.

2. SPORDIÜRITUSTE KAITSE AUTORIÕIGUSTEGA KAASNEVATE ÕIGUSTEGA

Autoriõigustega kaasnevad õigused on heterogeensed ning nende õiguste alusel on kaitstud erinevad tegevused mitmel erineval moel. Samuti võivad need erinevates jurisdiktsioonides erineda. EL-i tasandil on neli autoriõigustega kaasnevat õigust, mis on kõikidele liikmesriikidele kohustuslikud. Neist kolm on tunnustatud ka rahvusvahelisel tasandil: teose esitaja õigused, fonogrammitootja õigused ja televisiooni- ja raadioteenuse osutaja õigused.¹³² Nende nn traditsiooniliste autoriõigustega kaasnevate õiguste esmaseks õigusallikaks on teose esitaja, fonogrammitootja ja ringhäälinguorganisatsiooni kaitse rahvusvaheline konventsioon (Rooma konventsioon).¹³³ Hiljem on fonogrammitootjate ja teose esitajate õigusi rahvusvahelisel tasandil täiendatud Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) esitus- ja fonogrammi lepinguga (WPPT).¹³⁴ Neljas, filmi esmasalvestuse tootja õigus on ainulaadne ja omane EL-i õiguskeskkonnale.¹³⁵

2.1. Spordiürituse korraldaja õigused spordivõistluse kui teose esitajana

Spordiüritusi kui selliseid silmas pidades on ainus autoriõigustega kaasnev õigus, mida võiks siinkohal käsitleda, seotud teose esitaja õigustega. Eesti AutÕS § 64 kohaselt loetakse teose esitajaks näitlejat, lauljat, muusikut, tantsijat, muud isikut või kollektiivi, kes näitleb, laulab, deklameerib, mängib muusikariistal või muul viisil esitab kirjandus-, kunsti- või rahvaloominguteoseid või juhendab teisi isikuid teoste esitamisel, aga samuti isikut, kes esitab

¹³² T. Margoni, 2016 (1).

¹³³ Teose esitaja, fonogrammitootja ja ringhäälinguorganisatsiooni kaitse rahvusvaheline konventsioon (Rooma, 1961) - RT II 1999, 27, 165.

¹³⁴ Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni esitus- ja fonogrammi leping (Genf, 1996) - RT II 2006, 14, 40.

¹³⁵ Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

estraadi-, tsirkuse-, nukuteatri- jms numbroid.¹³⁶ Teisisõnu, esitajad omavad õigusi vaid juhul, kui nad on seotud õigustega kaitstud teose esitamise või väljendamisega.¹³⁷

EL-i liikmesriikide tasandil toetab seda käsitlust näiteks Saksamaa autoriõiguste seaduse § 81, mis välistab kaitse, kui puudub nn otseselt kaitstav teos.¹³⁸ See autoriõigustega kaasnev õigus eeldab selleks, et esitaja õigused teosele laieneksid, autoriõigusega kaitstava teose esitamist. Nagu eelmise peatüki arutelust selgus, ei ole spordiüritused EK selgituste kohaselt autoriõigustega kaitstud ja seetõttu ei laiene ka kaitse, mida artikkel 81 pakub, spordiürituste korraldajatele.¹³⁹

Samas on Portugali õigusteadlased ja kohtud teinud sarnaste kaitseõiguste osas Saksamaa käsitlusele vastupidise järelduse. Portugali autoriõiguse seaduse artikkel 117¹⁴⁰ näeb ette, et ürituse korraldajal, kelle ürituse raames teos esitatakse, on mistahes õigus anda luba esitatud teose edastamiseks, salvestamiseks või taasesitamiseks. Käsitleva õiguse põhimõtte peaks sarnaselt Saksa õigusega olema see, et spordiüritustele ei rakendu selline õigus, kuna seal puudub nn teos. Varasemalt on leitud, et artiklis 117 sisalduv õigus siiski väljendab üldiselt tunnustatud seisukohta, et teose esitajate õigustega kaitstakse ürituste korraldajaid nende investeeringute ja riskide eest, mida nad kannavad. Majanduslikust aspektist lähtuvalt ei peaks tegema vahet kontserdi- ja spordiürituse korraldajal, kuna tehtud investeeringud ja võetud riskid on siinkohal võrreldavad.¹⁴¹ Seda käsitlust on toetanud Portugali seaduseandjad, kes erinevates sätetes¹⁴² on kinnitanud – ehkki mitte detailse regulatsiooni näol –, et nn vaatemängu olemasolul saab seda kohaldada ka spordiüritustele. Hilisemad seadusreformid ja muudatused tipnesid sellega, et 2007. a kehalise aktiivsuse ja spordi reformi käigus eemaldati seoses spordiga igasugused viited vaatemängule. Osa doktriinist väidab, et kuigi uues seaduses

¹³⁶ Autorõiguse seadus. [RT I 1992, 49, 615](#)

¹³⁷ P. Goldstein, B. Hugenholtz. International copyright law, Principles, law and practice. Oxford University Press, Oxford, 2010, p 234.

¹³⁸ Article 81 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte of 1965, as amended. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html

¹³⁹ R. Hilty, F. Henning-Bodewig. Leistungsschutzrecht für Sportveranstalter? 2006. Arvutivõrgus: https://cdn.dosb.de/alter_Datenbestand/fm-dosb/downloads/recht/Hilty_Gutachten_Leistungsschutzrechte.pdf

¹⁴⁰ Portugali autoriõiguste seadus. *Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos*, 1985. Arvutivõrgus: <https://wipolex.wipo.int/en/text/199767>

¹⁴¹ L. Ferrari. Rights to broadcast sporting events under Italian Law, The international sports law journal, I-II, 65 – 73, 2010. Arvutivõrgus: https://www.asser.nl/media/2069/islj_2010-1-2.pdf

¹⁴² Portugali autoriõiguste seadus, (*Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos*), 1985, artikkel 117. Arvutivõrgus: <https://wipolex.wipo.int/en/text/199767>, Portugali spordisüsteemi seadus 1/90, 1990, artikkel 19.

puudub selgesõnaline viide, jääb õigus siiski sisuliselt kehtima artikli 49 lõikes 2, mis annab omanikule õiguse piirata juurdepääsu üritusele, mille eest nõutakse tasu.¹⁴³

2009. aastal kinnitas Portugali Ülemkohus,¹⁴⁴ et teatud olukordades jalgpallimängude puhul õigused siiski kehtivad. Kohus viitas 1990. a seaduse artiklile 19,¹⁴⁵ milles sisaldus konkreetset viide sellele õigusele. Siinkohal tuleb täpsustada, et kohus kasutas varasemalt kehtinud seadusesätte sõnastust argumendina õiguse olemasolu kinnitamiseks, mitte selle õiguse rakendamise alusena. Kohtu põhjenduste kohaselt tuleneb selle õiguse alus kehtivast doktriinist, mille kohaselt on üritus kaitstud õigustega selle tavapärasest olemusest lähtuvalt.¹⁴⁶

Antud teemat käsitledes nähakse spordiürituse/spordivõistluse kui teose esitajana eelkõige sportlasi. Siinkohal peab töö autor vajalikuks selgitada, et reeglina kanduvad sportlase isiklikud õigused üle spordiürituse korraldajale. Seda käsitlust toetab *Baltimore Orioles* lahend,¹⁴⁷ kus 1986. aastal võitis Ameerika pesapalliliiga (*Major League Baseball*, MBL) vaidluse teleülekannete õiguste osas oma enda mängijatega. Mängijad väitsid, et liiga ei oma teleülekannete ainuõigusi, kuna selles õiguses sisalduvad mängijate isiklikud õigused oma nime, pildi ja soorituseteostamise osas. Kohus leidis, et mängijate huvide üle prevaleerib siinkohal Ameerika Ühendriikide (USA) autoriõiguse seadusest (*Federal Copyright Act*) tulenev ja seega on klubidel ainuõigused teleülekannete osas. Kohus lisas veel, et autoriõiguslik kaitse teosele, mis on teostatud töösuhtes, kuulub ainult tööandjale. Siinkohal ei suutnud sportlased kaitsta oma seisukohta ning tuua välja selgesõnalise kokkuleppe, mis selle eelduse ümber lükkaks.¹⁴⁸

¹⁴³ Portugali kehalise aktiivsuse ja spordi seadus nr 5/2007 (*Lei de Bases da Actividade Física e do Desporto*). Arvutivõrgus: https://www.parlamento.pt/Legislacao/Paginas/Desporto_LeiBasesAtividadeFisicaDesporto.aspx

¹⁴⁴ Portugali Riigikohus (*Supremo Tribunal de Justiça*), n. 4986/06.3TVLSB.S1, of 21 May 2009. <http://www.dgsi.pt/jstj.nsf/954f0ce6ad9dd8b980256b5f003fa814/26535204b0a433dd802575bd004d5871?OpenDocument> confirming in this regard the finding of the Lisbon Court of Appeal (*Tribunal da Relação de Lisboa*) n. 3599/2008-6, of 17 December 2008 Arvutivõrgus: <http://www.dgsi.pt/jtrl.nsf/14adab75c943f8c480256879006e5bda?CreateDocument>

¹⁴⁵ Portugali spordisüsteemi seadus nr 1/90 (*Lei de Bases do Sistema Desportivo*), 1990. Arvutivõrgus: <https://dre.pt/pesquisa/-/search/333524/details/maximized>

¹⁴⁶ T. Margoni, 2016.

¹⁴⁷ *Baltimore Orioles, Inc., v. Major League Baseball Players Association*, 805 F.2d 663, 669, 1986. Arvutivõrgus: https://scholar.google.com/scholar_case?case=16938919655990834541&q=805+F.2d+663&hl=en&as_sdt=2.5

¹⁴⁸ T. McCormick Love. Trowing the Flag on Copyright Warnings: How Professional Sports Organizations Systematically Overstate Copyright Protection, 15 *Journal of Intellectual Property Law*, 369, 2008.

Kokkuvõtteks võib öelda, et üldjuhul ei ole võistlusel võistlevad sportlased käsitletavad esinejatena ei rahvusvahelisest, riiklikust ega ka EL-i autoriõigustest lähtuvalt, kuna nende sooritusel ei ole ei kirjanduslikud ega kunstilised teosed.¹⁴⁹ Lisaks ei ole EK poolt omistatud autoriõiguslikku kaitset spordiüritusele kui sellisele ning seega ei saa käsitleda üritust teosena ning õigusi autorile tekkida ei saa. Töö autori arvates on käesoleva aja seisukohad selle õiguse osas vastuolulised ja eelkõige selles, mis puudutab mõnesid spordialasid, mille puhul ollakse arvamusel, et nende sooritusi peaks käsitlema teostena.

Kuna spordiüritused ei kvalifitseeru autoriõigusliku kaitse mõjualasse, siis sportlaste sooritusel ei saa olla teoste esitajate õigustega kaitstud. Antud reegli ainus võimalik erand võib seisneda töö autori poolt eelnevalt käsitletud spordialade suhtes, mis autori arvates täidavad originaalsuse ning individuaalse loomingulise panuse nõude, seda näiteks selliste spordialade soorituste puhul nagu iluuisutamine, iluvõimlemine või muul sarnase iseloomuga spordialal. Seda võimalikku hüpoteesi ei ole aga tänaseks kohtupraktika poolt üheselt kinnitatud.¹⁵⁰

2.2. Filmi esmasalvestuse tootja õigused

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamissoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas kohaselt on liikmesriigid kohustatud tagama õigused filmi esmasalvestuse tootjatele. Direktiivi artikkel 2 lg 1 punkt c defineerib filmi kui kinematograafilist või audiovisuaalset teost või liikuvaid pilte, koos heliga või ilma.¹⁵¹ Sarnaselt teiste autoriõigustega kaasnevate õigustega ja erinevalt autoriõigustest ei ole selle õiguse aluseks teose originaalsus. Kui originaalsus on siiski tuvastatud, on see film kaitstav nii autoriõigustega (audiovisuaalne teos) kui ka kaasnevate õigustega (filmi esmasalvestuse tootja õigused).¹⁵²

Kui käesoleva töö esimese peatüki arutelu hõlmas endas spordiürituse ülekande võimalikku käsitlemist audiovisuaalse teosena ülekande teostamise olemusest lähtuvalt, siis filmi

¹⁴⁹ T. Margoni, 2016

¹⁵⁰ Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

¹⁵¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/115/EÜ, 12. detsember 2006, rentimis- ja laenutamissoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas.

¹⁵² T. Margoni. The Harmonisation of EU Copyright Law: The Originality Standard, 2016.

esmasalvestuse tootja õigustele tuginemise võimalus on EL-i direktiividest tulenevalt tagatud ka spordiürituse korraldajale ning ei sõltu sellest, kas spordivõistluse teleülekande salvestis täidab originaalsuse nõude või mitte. Selle õiguse omajad on eelkõige ikkagi spordivõistluste korraldajad, olenemata sellest, kes on spordiülekande tehniline teostaja. Näiteks võib siinkohal tuua olukorra, kus Rahvusvahelisele Olümpiakomiteele (ROK) toodab olümpiamängude pildi *Olympic Broadcasting Services* (OBS),¹⁵³ kuid filmi esmasalvestuse tootja õigused kuuluvad ikkagi ROK-ile. Samasisulise näite võib tuua ka Eesti meediamastikult, kus Eesti Suusaliit võistluste korraldajana tellis 2018. a murdmaasuusatamise maailmakarikavõistluste Otepää etapi telepildi tootmise Eesti Rahvusringhäälingult (ERR) ning ülekandeõigused omandas AS Postimees Grupp, kuid filmi esmasalvestuse tootja õigused jäid vaid Eesti Suusaliidule.¹⁵⁴

Filmi esmasalvestuse tootja õigused toimivad eraldiseisvana muudest kinematograafilise või audiovisuaalse teose autoriõigusliku kaitse meetmetest. Nende õiguste kaitse eesmärk on premeerida filmitootjat rahalise riski ja teostuse vastutuse eest, mis filmi tegemisega kaasneb.¹⁵⁵ Direktiivi põhjendus nr 5 märgib alljärgnevalt: „Autorite ja esitajate järjepidev loometegevus ja kunstiline tegevus eeldab piisavat sissetulekut ning eelkõige fonogrammide ja filmide tootmiseks vajalikud investeeringud on eriti suured ja riskantsed. Sellise sissetuleku ja tehtud investeeringute tagasisaamise saab tulemuslikult kindlustada ainult juhul, kui asjaomaste õiguste omanikele on tagatud piisav õiguskaitse.“¹⁵⁶

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001 direktiivi 2001/29/EÜ artikli 2 punkti d kohaselt hõlmab filmi esmasalvestuse tootja õigus endas ainuõigust otsese või kaudse loa andmiseks või keelamiseks, ajutiseks või alaliseks reprodutseerimiseks, mis tahes viisil ja mis tahes vormis, täielikult või osaliselt ning luba filmide kopeerimiseks.¹⁵⁷ Lisaks on filmi esmasalvestuse tootjatel ainuõigus koopiate üldsusele kättesaadavaks tegemise osas, kas müügi teel või muul moel (levitamisoigus).¹⁵⁸ Eesti AutÕS § 74 lg 1 p 4 kohaselt kehtivad need õigused 50 aastat

¹⁵³ *Olympic Broadcasting Services* ametlik koduleht: Arvutivõrgus: <https://www.obs.tv/home>

¹⁵⁴ Magistritöö raames kohtus töö autor Eesti Suusaliidu peasekretäri Tõnu Seili, ERR-i sporditoimetuse juhi Rivo Saarna ja ERR-i õigusosakonna juhataja Liina Urbojaga.

¹⁵⁵ P. Goldstein, B. Hugenholtz. International copyright law, Principles, law and practice. Oxford University Press, Oxford, 2010, lk 232.

¹⁵⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/115/EÜ, 12. detsember 2006, rentimis- ja laenutamisoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas.

¹⁵⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas.

¹⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/115/EÜ, 12. detsember 2006, rentimis- ja laenutamisoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas, artikkel 9 lg 1 punkt c.

filmi esmakordsest jäädvustamisest arvates. Kui selle tähtaja jooksul toimub filmi õiguspärane avaldamine või õiguspärane üldsusele suunamine, kehtivad esmasalvestuse tootja õigused 50 aastat pärast sellist avaldamist või üldsusele suunamist, olenevalt sellest, milline neist oli varajasem.¹⁵⁹ Seega, kui tulla tagasi Eesti näite juurde, siis ülekande salvestise levitamise õigus kuulus Eesti Suusaliidule.

Kui EL-is luuakse audiovisuaalsete teoste kaitsmine läbi kahe erineva õiguse – autoriõiguste kaitse audiovisuaalsele teosele ja nn tootjate investeeringute kaitseks rakendub filmi esmasalvestuse tootja õigus –, siis Ühendkuningriigi õiguses tunnustatakse ainult ühte ehk filmi autoriõigust.¹⁶⁰ Mõnede autorite arvates ei rakenda selline lähenemine EL-i õigust nõuetekohaselt.¹⁶¹ Ühendkuningriigi õiguse mittevastavusele EL-i õigusega juhiti tähelepanu seoses *Football Assoc Premier League Ltd v QC Leisure*¹⁶² lahendiga, kus kohus märkis, et kostjate esindajad olid oma kaitse üles ehitanud CDPA artiklile 72 lg 1 punktile c, milles sisaldus õigus näidata avalikult ülekandeid ilma selle eest tasu küsimata ning see ei riku nende ülekannete ja filmide autoriõigusi. Seoses selle lahendiga täheldati, et infoühiskonna direktiiv¹⁶³ sellist õigust ette ei näe. Viimaks Ühendriikide õigus vastavusse EL-i õigusega, tehti konsultatsioonide käigus ettepanek, et valitusel tuleb täpsustada, et artikli 72 lg 1 erand kehtib ainult tootjate õiguste kohta filmide salvestamisel, mitte filmi loomingulistele aspektidele. Lisaks sellele tuleb sama artikli kohaldamisala kitsendada selliselt, et sellele ei saaks ilma asjakohaste litsentside olemasoluta tugineda ärielistel eesmärkidel kui ainuõigusele. Kahtlemata on see muudatus meelepärane teleülekande õiguste omajatele, kes saavad rakendada oma filmi esmasalvestuse tootja õigusi, kus avalikul esitamisel on asjakohaste õiguste omamiseks vajalik litsents, ning samas välistab see seaduse tõlgenduse selliselt, et heli maha keeramine ja logode katmine annab õiguse ülekandeid avalikkusele edastada.¹⁶⁴

¹⁵⁹ Autoriõiguse seadus - RT I 1992, 49, 615.

¹⁶⁰ CDPA artikkel 5 lg 1.

¹⁶¹ P. Kamina. British film copyright and the incorrect implementation of the EC Copyright Directives, Ent, L.R. 1998, 9(3).

¹⁶² *Football Assoc Premier League Ltd v QC Leisure* [2012] EWCA Civ 1708.

¹⁶³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas.

¹⁶⁴ A. Ross. Free public showing or playing of broadcasts - reining in Copyright, Designs and Patents Act 1988 s.72. Entertainment Law Review, 2015, 26(8), 274-276.

Kamina märgib, et kuigi teatud tingimustel, nii nagu on seda märkinud kohus,¹⁶⁵ võiks filmi käsitleda ka draamateosena¹⁶⁶ ning see taastaks EL-i duaalsuse olemuse, ei ole see EL-i õiguses sellisena ette nähtud. Kui filmi saab käsitleda lisaks ka draamateosena, siis saab Ühendkuningriigi õigusest tulenevalt tugineda kahele autoriõiguse kaitse vormile, mitte aga EL-is kehtivale õiguslikule kontseptsioonile, kus film on kaitstud autoriõigustega ning autoriõigustega kaasneva õigusega.¹⁶⁷ Filmi kahe erineva teose olemusest tuleneva autoriõigusliku kaitse tunnustamist Ühendkuningriigi õiguses saab järeldada ka CDPA artiklist 13B, mille kohaselt autoriõigused filmile aeguvad 70 aasta möödumisel.¹⁶⁸

2.3. Ringhäälinguteenuse osutaja õigused

2007. aastal võttis Euroopa Komisjon vastu esimese ulatusliku sporti käsitlevad dokumendi, milles märgitakse spordisektori ja spordimeedia vaheliste suhete olulisust, kuna teleülekande õigused on Euroopas professionaalse spordi peamine sissetulekuallikas. Samas on spordiürituste meediaõigused paljudele meediaettevõtetele olulise tähtsusega programmi sisu allikas. Sport on olnud uue meedia ja interaktiivsete televisiooniteenuste tekkimise liikumapanevaks jõuks. Komisjon toetab jätkuvalt õigust teavitamisele ja kodanike laialdast juurdepääsu nende spordiürituste ülekannetele, mida käsitatakse ühiskonna jaoks eriti huvipakkuvate või olulistena.¹⁶⁹

Rooma konventsioon, millele on suuresti käesoleva peatüki valdkonna Euroopa õigus rajatud, määratleb ringhäälingut kui ülekandmist – kujundite ja helide või ainult helide eetri kaudu edastamist üldsusele.¹⁷⁰ Teisisõnu pakub sellel rajanev õigus kaitset ringhäälinguorganisatsioonide tehnilisele panusele, mis seisneb montaažis, tootmises,

¹⁶⁵ Teatud asjaoludel võib Ühendkuningriigis filmi kaitsta ka draamateosena, nagu seda selgitab apellatsioonikohus Norowzi kohtuasjas. *Norowzian v. Arks* (No. 2) [2000] EMLR 67.

¹⁶⁶ P. Kamina. *Film Copyright in the European Union*. Cambridge University Press, 2002, lk 35 jj.

¹⁶⁷ T. Margoni, 2016.

¹⁶⁸ CDPA, 1988, artikkel 13b.

¹⁶⁹ Valge raamat spordi kohta. Euroopa Ühenduste komisjon. 11.07.2007. Arvutivõrgus: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&from=EN>

¹⁷⁰ Rooma konventsioon, 1961, artikkel 3.

otseülekannete ja salvestiste edastamises.¹⁷¹ Siinkohal tuleb märkida, et ülekande signaalid vajavad kaitset eelkõige nende teostamise väärtuse tõttu, mitte edastatavast sisust tulenevalt.

Rahvusvahelisel ja ka EL-i tasandil puudub ühtne selgesõnaline määratlus, mis puudutaks ringhäälinguorganisatsioone. Üldjuhul võib eeldada, et need on organisatsioonid, mis korraldavad ülekandeid, täpsemalt toodavad signaali helide või pildi ja heli vastuvõtmiseks kaabliga või kaablita sidevahendite kaudu. Siinkohal on oluline märkida, et spordiüritust silmas pidades võib ringhäälinguorganisatsiooniks pidada klubi või föderatsiooni, kui see tegutseb tegeliku ülekande tootjana, või siis lepinguliste suhete alusel ainu- või ka ühised (koos spordiürituse korraldajaga) ülekandeõigused omandanud teenust osutavat ringhäälinguorganisatsiooni.¹⁷² Igasugune ülekande loata kasutamine teises telekanalis või veebilehel loetakse autoriõigustega kaasneva õiguse rikkumiseks.¹⁷³

Ringhäälinguorganisatsioonid omavad ülekande signaalide kaitseõigusi oma ülekannete avalikkusele edastamisel. See kaitse laieneb õigusele keelata salvestamine, selle reprodutseerimine või vahendamine üldsusele kaabliga või kaablita sidevahendite, kaasa arvatud ringhäälingu kaudu.¹⁷⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/115/EÜ näeb liikmesriikidele ette kohustuse, et ringhäälinguorganisatsioonidele antakse ainuõigus määrata, kas edastus toimub juhtme või õhu kaudu, kaabli või satelliidiühendise abil. Lisaks annab sama direktiiv ringhäälinguorganisatsioonidele õiguse oma saateid salvestada, levitada ning üldsusele edastada.¹⁷⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ laiendab ringhäälinguorganisatsioonide reprodutseerimisõigust, lisades ajutised digitaalsed koopiad ja kehtestab nende veebis kättesaadavaks tegemise alused.¹⁷⁶ Ühendkuningriigi õiguse kohaselt, kus tavaliselt salvestamine on autoriõiguste kaitse nõude aluseks, tunduvad ülekanded olevat sellest tingimusest pääsenud. Bently ja Sherman on märkinud, et ülekannete nn ajutine või

¹⁷¹ Goldstein & Hugenholtz 2010, lk 237.

¹⁷² T. Margoni, 2016.

¹⁷³ F. J. Cabrera Blázquez, M. Cappello, G. Fontaine, S. Valais. Audiovisual sports rights – between exclusivity and right to information, IRIS Plus, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2016. Arvutivõrgus: <https://kreatywna-europa.eu/wp-content/uploads/2018/11/IRIS-plus-2015en3.pdf>

¹⁷⁴ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/115/EÜ ja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ.

¹⁷⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/115/EÜ, 12. detsember 2006, rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas, artikkel 7-9.

¹⁷⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ.

lühiajaline olemus muudab need üheks kõige immateriaalsemaks intellektuaalomandi vormiks.¹⁷⁷

Need ülekande signaalid, mis tavaliselt sisaldavad endas audiovisuaalset teost või liikuvaid pilte, on autoriõigustega kaasnevate õigustega kaitstud eraldiseisvana autoriõigustest, mis on toimiv olenemata sellest, kas signaalis sisaldub autoriõigustega kaitstav töö.¹⁷⁸ Teisisõnu on naaberõigus olemas ka siis, kui signaaliga edastatava sisu osas puudub autoriõiguslik kaitse. See on oluline aspekt: signaal kui selline on kaitstud, isegi kui edastatav materjal ei ole autoriõigusega kaitstud kui autoriteos ega muu naaberõiguse alusel kaitstud objekt.¹⁷⁹ See tähendab, et isegi, kui televisioonis edastatud jalgpallimäng ei ole kaitstud teosena autoriõiguse alusel ega filmi esmasalvestuse tootja õiguste alusel, on ülekanne endiselt kaitstavaks objektiks.¹⁸⁰

Premier League vs QC Leisure kaasuses leidis Euroopa Kohus, et ringhäälinguorganisatsioonid võivad koos ülekannetes sisalduvate teoste autoritega nõuda spordivõistluste ülekannetele autoriõigust või autoriõigusega kaasnevaid õigusi. Nagu Euroopa Kohus selgitab, võivad spordiürituste ülekandeid teostavad ringhäälinguorganisatsioonid tugineda oma ülekannete salvestiste õigustele, mis on ette nähtud direktiivi 2006/115/EÜ artikli 7 lõikes 2, ning nende salvestiste üldsusele edastamise õigusele, mis on sätestatud kõnealuse direktiivi artikli 8 lõikes 3. Lisaks on ringhäälinguorganisatsioonidel õigus oma salvestisi reprodutseerida vastavalt direktiivi 2001/29/EÜ artiklis 2 märgitule.¹⁸¹ Sama direktiivi artikli 8 kohaselt näevad liikmesriigid direktiivis sätestatud õiguste ja kohustuste rikkumise puhuks ette asjakohased sanktsioonid ja õiguskaitsevahendid ning võtavad kõik meetmed nende sanktsioonide ja õiguskaitsevahendite kohaldamise tagamiseks. Sätestatavad sanktsioonid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.¹⁸²

¹⁷⁷ L. Bently, B. Sherman. Intellectual Property Law, 3rd Ed., Oxford University Press, 2009.

¹⁷⁸ Bently & Sherman 2009, lk 86.

¹⁷⁹ EK C 403/08 *Football Association Premier League Ltd et al v QC Leisure et al*, of 4 October 2011.

¹⁸⁰ T. Margoni. The Protection of Sports Events in the EU: Property, Intellectual Property, Unfair Competition and Special Forms of Protection, 47 Iic - International Review Of Intellectual Property And Competition Law, 386-417, 2016.

¹⁸¹ EK C 403/08 *Football Association Premier League Ltd et al v QC Leisure et al*, of 4 October 2011, 150.

¹⁸² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas.

Sanktsioonide rakendumisest Eestis võib tuua näite hiljuti jõustunud Harju maakohtu otsuse näol, kus isikud panid toime karisusseadustiku §-s 223 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo, s.o teose või autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti ebaseadusliku avaliku esitamise, üldsusele näitamise, edastamise, taasedastamise või kättesaadavaks tegemise eest kutse- või majandustegevuses. Süüdimõistetud isikud taasedastasid ajavahemikul 31. märts 2011 kuni vähemalt 27. märts 2017 internetis, erinevate veebilehtede mitmete meediaettevõtete telekanaleid ning teisi audiovisuaalseid teoseid, mille taasedastamine ja avalik esitamine on autoriõigusega kaitstud AutÕS § 4 lg 2 ja lg 3 p 9 ja § 46 lg 1 järgi.¹⁸³

Warren L. Phelps *et. al* tõstatasid kaks küsimust seondult televisiooniülekannte edastamisega. Esiteks, kas sotsiaalmeedias reprodutseeritud ja edastatavate ringhäälingusaadete videolõike peetakse ülekande „oluliseks” osaks (alus autoriõiguste rikkumisel), ning teiseks, kas videolõikude reprodutseerimine ja edastamine ei oleks autoriõiguste rikkumine, olukorras kus oleks tegemist vaba kasutamise põhimõttest (*fair dealing use*) lähtuva tegevusega.¹⁸⁴

Mõlemad teemad olid *English Cricket Board (ECB) and Sky UK Limited Tixdaq vs Limited and Fanatix Limited* lahendi keskmes.¹⁸⁵ Nimetatud kaasuses omasid hagejad ainuõigusi Inglismaa Kriketi Liidu poolt korraldatavate ning kriketi rahvusmeeskonna ja -naiskonna mängudele, samuti filmidele, mis toodeti mängude ülekannete käigus. Kostjad kasutasid mobiilirakendust Fanatix, mis võimaldas kasutajatel üles laadida ning jagada ekraanilt salvestatud videoklippe, mis kestavad kuni kaheksa sekundit ja millele kasutajad saavad lisada oma kommentaare. Kostjate töötajad, kasutajad ja töövõtjad laadisid üles kriketivideoülekannete videolõike kostjate rakendusele. Selle rakenduse kasutajad said vaadata videolõike rakenduses, samuti kostjate veebilehel, Facebooki leheküljel ja Twitteri kontol.

Oma otsuse järel dustes on kohtunik välja toonud, et videolõikude reprodutseerimist ja edastamist ei saa käsitleda kui õiglast kasutamist uudiste edastamisel. Nende videolõikude kasutamise eesmärk ei olnud mängudest uudislõikude tootmine ja isegi kui see nii oleks, siis ei

¹⁸³ Harju Maakohus 1-18-10156, 11.02.2019.

¹⁸⁴ W. L. Phelps, D. L. Clyne, J. J. Cotter, *et al.* Is Social Media Sharing of Sports Clips Copyright Infringement? Recent UK Judicial Clarification and International Implications. 6 May 2016. Arvutivõrgus: <http://www.klgates.com/is-social-media-sharing-of-sports-clips-copyright-infringement-05-05-2016/>

¹⁸⁵ English Cricket Board'is (ECB) ja Sky UK Limited vs Tixdaq Limited ja Fanatix Limited (18. märts 2016 [2016] EWHC 575 (Ch).

saa seda käsitleda kui õiglast kasutamist. Seega rikkusid kostjad autoriõigusi, mis kuulusid nende ülekandeõiguste omandajatele.¹⁸⁶

Õiglast kasutamist näitlikustab 2008. aastal aset leidnud juhtum. Nimelt avaldas õigusteaduse professor Wendy Seltzer YouTube'is kolmkümnend 33-sekundilise videoklippi, mis olid võetud 2007. a Super Bowli (ameerika jalgpalli finaali) mängust, mis sisaldas endas ka peale loetud autoriõiguse hoiatust, mille lõpus esitleti ka NFL-i logo. Tema postituse eesmärk oli hariduslik, juhtimaks tähelepanu sellele, et NFL-i autoriõiguste hoiatus sisaldas endas seadusega mitte kooskõlas olevaid piiranguid, ning nägemaks, kas selle video üleslaadimisele järgneb mahavõtmise hoiatus. Viis päeva hiljem teataski YouTube, et NFL oli neile saatnud mahavõtmise avalduse ja et tema video on eemaldatud. Wendy Seltzer esitas vastulause DMCA (*Digital Millennium Copyright Act*) alusel ning video laeti uuesti üles. Seltzeri sõnul võib NFL rikkuda DMCA jaotises 512.70 kirjeldatud protseduuri.¹⁸⁷

2.3.1. Ringhäälinguteenuse osutaja õiguste piirangud

Sport ja meedia on omavahel tihedalt seotud. Need, kes soovivad spordiüritust vaadata, ei ole alati võimelised üritusel füüsiliselt ehk kohapeal osalema ja seetõttu vajavad nad muul moel reaalajas toimuvast osa saamist. Ringhäälinguorganisatsioonid saavad siinkohal pakkuda informatsiooni toimuva kohta nii uudiste näol kui ka otseülekannete edastamise teel. Viimaste võimaldamiseks peavad organisatsioonid omandama ülekandeõigused, mis on eriti väärtuslikud. Näiteks Inglise jalgpalli *Premier League* teleülekande õiguste väärtus on tänaseks kasvanud 50 miljardi naelsterlingini.¹⁸⁸ Mõistetavalt eelistavad ringhäälinguorganisatsioonid olla ülekande õiguste ainuomanikud, tagamaks maksimaalne vaatajatelt ning reklaamist saadav tulu.¹⁸⁹

¹⁸⁶ English Cricket Board'is (ECB) ja Sky UK Limited vs Tixdaq Limited ja Fanatix Limited (18. märts 2016 [2016] EWHC 575 (Ch)).

¹⁸⁷ T. McCormick Love. Trowing the Flag on Copyright Warnings: How Professional Sports Organizations Systematically Overstate Copyright Protection, 15 Journal of Intellectual Property Law, 369, 2008.

¹⁸⁸ C. Davies. Copyright and Sport Broadcasting in Australia and England. Sports Law eJournal, Bond University, 2015, ISSN, 1836-1129. Arvutivõrgus: <http://epublications.bond.edu.au/slej/26> Vt ka ülekandeõiguste maksumuse statistikat portaalist Statista.com. Arvutivõrgus: <https://www.statista.com/statistics/385002/premier-league-tv-rights-revenue/>

¹⁸⁹ ÜRO 2018. a Kaubandus- ja Arengukonverentsi materjal. Competition issues in the sale of audiovisual rights for major sporting events.

Kuna spordi keskse rollina nähakse sotsiaalselt sidusa ühiskonna kujundamist ning moraalse väärtuste edasikandmist, siis on EL-is kehtestatud erilised meediareeglid, kus liikmesriikide poolt nimetatud spordisündmuseid käsitletakse ühiskonna jaoks oluliste sündmustena. Nendele sündmustele tasuta juurdepääsu tagamiseks piiratakse ringhäälinguorganisatsioonide ainuõigusi.¹⁹⁰

Nimelt, juba 1997. aastast¹⁹¹ on liikmesriigil õigus võtta meetmeid tagamaks, et tema jurisdiktsiooni alla kuuluvad ringhäälinguorganisatsioonid ei edasta sündmusi, mida kõnealune liikmesriik käsitleb ühiskonnale väga tähtsatena, ainuõiguslikult ega viisil, millega võetakse oluliselt osalt kõnealuse liikmesriigi elanikkonnast võimalus jälgida selliseid sündmusi otseülekande või hilisema edastusena tasuta televisioonis. Kui liikmesriik võtab sellised meetmed, koostab ta selliste riiklike või mitteriiklike sündmuste loetelu, mida ta käsitab ühiskonnale väga tähtsana.¹⁹² Oluliste sündmuste loetelu koostamise idee esitati Euroopa Parlamendi kultuurikomisjoni poolt ning oli ajendatud sellest, et German Kirch Group oli omandanud 2002. a ja 2006. a jalgpalli maailmameistrivõitluste teleülekannete ainuõigused.¹⁹³ Täna reguleerib nimetatud võimalust Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/13/EL (edaspidi AVMSD direktiiv) artikkel 14.¹⁹⁴

Eelnimetatud, ühiskonnale oluliste sündmuste ülekannete õiguste ainuomandamisel on EL asunud oma liikmesriikide elanike põhivabaduse kaitsele saada teavet. 2011. aastal vaidlustasid FIFA ja UEFA EK-s¹⁹⁵ Euroopa komisjoni otsused Belgia Kuningriigi, Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi koostatud nimekirjade osas. Nimelt väitsid jalgpalliföderatsioonide esindajad, et kõikide jalgpalli Euroopa ja maailmameistrivõistluste finaaltorniiri mängude meistrivõistluste ühtse spordiüritusena nimekirja lisamine rikub nende õigusi ning

¹⁹⁰ T. Margoni, 2014.

¹⁹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/36/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta.

¹⁹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/36/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta.

¹⁹³ I. Katsarova. Broadcasting of major sports events in the EU. European Parliamentary Research Service, 2018. Arvutivõrgus: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/621900/EPRS_ATA\(2018\)62_1900_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/621900/EPRS_ATA(2018)62_1900_EN.pdf)

¹⁹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/13/EL, 10. märts 2010, audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta. Eelnimetatud direktiivi on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/1808, 14. november 2018, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda, kuid kõnealust küsimust muudatused ei puuduta.

¹⁹⁵ Euroopa Kohus C - 201/11 P, C - 204/11 P ja C - 205/11 P, UEFA, FIFA v European Commission,

omandiõigusele seatud piirangute ulatus riikide poolt vastu võetud meetmetega on võrreldes taotletavate eesmärkidega ebaproportsionaalsed. EK märgib oma selgitustes, et omandiõiguse riive tuleneb juba direktiivi 89/552 artiklist 3a ning et see riive võib põhimõtteliselt olla õigustatud eesmärgiga kaitsta õigust teabele ja tagada üldsusele laialdane juurdepääs väga tähtsate sündmuste teleülekannetele. Nähtuvalt direktiivi 97/36 põhjendusest 18¹⁹⁶ leidis seadusandja, et niisuguseid piiranguid õigustab eesmärk kaitsta õigust teabele ja tagada avalikkusele laialdane juurdepääs taoliste sündmuste teleülekannetele.¹⁹⁷

Eesti riigi siseselt reguleerib eelnimetatud piirangut meediateenuste seadus (MeeTS) ja selle § 49.¹⁹⁸ Kuni 2011. aastani kehtinud ringhäälingu seaduse § 11 lg 1¹⁹⁹ alusel olid Eestis Vabariigi Valitsuse määrusega²⁰⁰ kehtestatud Eesti üldsuse jaoks olulised sündmused, mida tuli edastada mittetasulises televisioonis, alljärgnevad:

- 1) üldlaulu- ja tantsupidu;
- 2) olümpiamängud;
- 3) maailma- ja Euroopa meistrivõistlused jalgpallis ja kergejõustikus;
- 4) maailmameistrivõistlused suusatamises;
- 5) maailma karikavõistlused suusatamises;
- 6) Eestis toimuvad maailma- ja Euroopa meistrivõistlused.

Kui Eestis täna selline nimekiri puudub, siis valdav osa EL-i liikmesriike on sellise nimekirja kehtestanud.²⁰¹ Meediateenuste seaduse seletuskirjas²⁰² on põhjendusena välja toodud, et arvestades reaalseid vajadusi ja senist praktikat, pole Eestis otstarbekas koostada ja kinnitada ametlikult üldsusele tähtsate sündmuste nimekirja. Eesti meediaturg on väike ja kohalikud sündmused sageli suhteliselt madala kommertshuviga. Tavapärane on olukord, kus sündmuse korraldajad peavad leidma ise lisavahendeid, et toota teleülekandeid. Suurte kultuurisündmuste

¹⁹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/36/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta.

¹⁹⁷ EK C-201/11 P, p 10 ja 102.

¹⁹⁸ Meediateenuste seadus, RT I, 06.01.2011, 1.

¹⁹⁹ Ringhäälinguseadus, RT I 1994, 42, 680.

²⁰⁰ Vabariigi valitsuse määrus. Eesti üldsuse jaoks olulised sündmused, mida tuleb edastada mittetasulises televisioonis, RT I 2003, 40, 276.

²⁰¹ Euroopa riikides kehtestatud nimekirjad üldsusele olulistest sündmustest. Arvutivõrgus: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/avmsd-list-major-events>

²⁰² Seletuskiri meediateenuste seaduse eelnõu juurde, SE 831. Arvutivõrgus: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/edf0912f-0ed4-64fd-b7a0-157bb4962665/Meediateenuste%20seadus>

puhul on tavaliselt ülekannete teostaja Eesti Rahvusringhääling (ERR). Seega ei ole reaalne olukord, kus mõni meediateenuse osutaja ostaks näiteks laulu- ja tantsupeo ülekande ainuõigused ning suunaks selle väikese leviga tingimusjuurdepääsuga televisiooniprogrammi ja jätaks sellega suure osa huvitatud vaatajaskonnast ilma suursündmuse ülekandest. Seletuskirjas märgitakse, et ainuõiguste erandit ei ole Eesti praktikas tulnud 7 aasta jooksul veel kordagi rakendada. Seetõttu puudub sellise regulatsiooni järgi praktiline vajadus ja eelnõuga loobutakse oluliste sündmuste loetelu kinnitamise võimalusest.

Käesoleva töö autor juhib tähelepanu sellele, et tänaseks on telemaastiku olukord mõnevõrra muutunud. Kindlasti ei saa väita, et mastaapsete spordiülekannete õiguste omandamise huvi on väike ning et oluliste sündmuste ülekannete teostaja on valdavalt ERR.²⁰³ Näiteks omandas 2016. aastal AS Eesti Meedia (praegune AS Postimees Grupp) 2018. aasta Pyeong Changi taliolümpiamängude ja 2020. aasta Tokyo suveolümpiamängude vabalevi ainuülekandeõigused Eestis.²⁰⁴ Samuti kuulusid AS-ile Postimees Grupp 2019. aastal põhja suusaalade- ja freestyle-suusatamise maailmameistrivõistluste teleülekande õigused.²⁰⁵ 12.03.2019 jõustunud Tallinna Halduskohtu lahend²⁰⁶ on ilmekas näide sellest, et suurte spordisündmuste teleülekannete õiguste omandamise vastu on suur huvi ka teistel Eestis tegutsevatel meediakontsernidel peale ERR-i.

Uue nimekirja koostamise osas on käesoleva töö autor kahtleval seisukohal, kuna võib eeldada, et eraõiguslikud meediakontsernid ei oleks huvitatud sellest, et suure vaatajaskonnaga spordiürituste ülekandeid oleks võimalik edastada vaid ERR-il, kuna täna ei täidaks teised Eestis tegutsevad telekanalid vabalevi kättesaadavuse nõuet.

Lisaks sellele, et riigid saavad koostada riigisisesele oma elanike jaoks oluliste sündmuste nimekirja, peavad üldsusele suurt huvi pakkuva ürituse teleülekande õiguste ainuvaldajad liidu vaatajate huvide täieliku ja nõuetekohase kaitse tagamiseks andma teistele ringhäälinguorganisatsioonidele õiguse kasutada üldistes uudistesaadetes lühilõike võrdsetel,

²⁰³ ERR-i kanalid järgmisi olümpiamänge ei näita. ERR uudis, 28.11.2016. Arvutivõrgus: <https://sport.err.ee/95076/err-i-kanalid-jargmisi-olumpiamange-ei-naita>

²⁰⁴ Eesti Meedia omandas Pyeong Changi ja Tokyo OM-i ülekandeõigused. ERR uudis, 07.12.2016. Arvutivõrgus: <https://sport.err.ee/95479/eesti-meedia-omandas-pyeongchangi-ja-tokyo-om-i-ulekandeoigused>

²⁰⁵ Postimees, Kanal 2 ja Kanal 12 näitavad esmakordselt suusaalade MM-võistlusi Austrias. Postimees, 8.02.2019. Arvutivõrgus: <https://kanal2.postimees.ee/news/article/Kanal-2-ja-Kanal-12-naitavad-esmakordselt-suusaalade-MM-voistlusi-Austrias>

²⁰⁶ Tallinna Halduskohus, 08.02.2019, 3-17-2169.

mõistlikel ja mittediskrimineerivatel alustel, võttes ainuõigust nõuetekohaselt arvesse. Selliseid lühilõike võib kasutada tervet EL-i hõlmavate mis tahes kanali kaudu pakutavate ülekannete jaoks, sealhulgas spordiülekannetele spetsialiseerunud kanalid, ning need ei tohiks olla pikemad kui 90 sekundit.²⁰⁷ Seega on ERR-il oma uudistesaadetes võimalik 2020. a Tokyos toimuvatest suveolümpiamängudest kasutada OBS-i toodetud ja AS-i Postimees Grupp poolt omandatud ülekandeõiguste signaalipilti vaid 90-sekundiliste klippidena, viidates pildi allikale.

Käesoleva peatüki kokkuvõtteks saab tõdeda, et spordiürituste korraldajate autoriõigustega kaasnevad õigused EL-i tasandil on eelkõige teleülekannete osas reguleeritud läbi mitme õigusliku konstruktsiooni, kuid vaatamata sellele seistakse just nende samade õiguste tagamisel spordimaailmas silmitsi kõige suurema probleemiga. Piraatluse ohjamisel ei ole ei filmi esmasalvestuse õigused ega ka televisiooni- ja raadioteenuste osutaja õigused spordiürituste korraldajate investeeringute kaitset taganud. Vaatamata sellele, et mitmete sadade illegaalsete ülekannete edastuse puhul rikutakse nii filmi esmasalvestuse tootja õigusi kui ka ringhäälinguorganisatsioonide õigusi, on spordiürituste korraldajad võimetud antud olukorras neid õigusi efektiivselt rakendada.

Selle probleemi ulatus on tekitanud nii spordiõiguste valdajatele kui ka ringhäälinguorganisatsioonidele tõsist kahju. Arvestades olulisi majanduslikke investeeringuid, mis on vajalikud spordiürituste ainulitsentside saamiseks, tekitab intellektuaalomandi õiguste rikkumine õiguste valdajatele märkimisväärset kahju. Pikemas perspektiivis seab see ohtu ka nende õiguste väärtuse ja seega spordiorganisatsioonide tulu. Sellise tegevuse mõju võib mõjutada professionaalse spordi jätkumist praegusel kujul.²⁰⁸

²⁰⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/13/EL, selgitus nr 55, MeeTS § 50.

²⁰⁸ ÜRO 2018. a Kaubandus- ja Arengukonverentsi materjal. Competition issues in the sale of audiovisual rights for major sporting events.

3. SPORDIÜRITUSTE KAITSE MUUDE MEHHANISMIDE GA

3.1. Spordiürituste kaitse nn *majaõiguse* alusel

Spordivõitlusi peetakse enamasti selleks spetsiaalselt mõeldud spordirajatistes nagu staadionid, areenid, väljakud. Need on tüüpilised kohad, kus juurdepääsu rajatisele saab kontrollida tänu seintele, ustele ja väravatele, st piiridele, mis ei teeni ainult spordirajatise, kus võistlus toimub (nt tenniseväljak), piiritlemise eesmärki, vaid võimaldab reguleerida füüsilist sissepääsu rajatisse. Juurdepääsu piiramine ja sellega seotud õiguslik regulatsioon on olulised elemendid nn *majaõiguste* tekkimisel.²⁰⁹ *Majaõigused* ei oma siiski iseseisvat õiguslikku dogmaatilist kategooriat, mis oleks täpselt õiguslikult piiritletud. Vastupidiselt, see mõiste sisaldab endas nii omandiõigusel põhinevat kontrollivõimalust kui ka lepinguõigust, kehtestamaks rajatisele sisenemise tingimused.²¹⁰

Kui traditsioonilise lähenemise kohaselt hõlmab omandiõigus Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni esimese lisaprotokoll²¹¹ (edaspidi protokoll nr 1) artikli 1 tähenduses asjadega seotud õigusi, isikutega seotud õigusi ning intellektuaalomandi õigusi,²¹² siis nn *majaõigusest* tulenevate õiguste käsitlemisel on aluseks asjadega seotud õigused.

Kohtujurist Jääskinen esitab oma arvamuses²¹³ eelnevalt nimetatud konstruktsiooni kohta selge ja lühikese seisukoha seoses lahenditega *FIFA vs Euroopa Komisjon ja UEFA vs Euroopa Komisjon*,²¹⁴ kus ta märgib, et lepingud, mis põhinevad volitusel kontrollida juurdepääsu konkreetsele toimumispaigale (tavaliselt põhineb omandiõigusel), on eelkõige kehtestatud selleks, et kindlaks määrata, kes ja millistel tingimustel võib sündmust vaadata, filmida või teha sündmusest ülekannet. Viimati mainitud tingimused põhinevad siiski lepingust tulenevatel õigustel ja kohustustel, mitte aga omandiõigusel.

²⁰⁹ Hilty, R., Henning-Bodewig. F. Leistungsschutzrecht für Sportveranstalter? 2006. Arvutivõrgus: https://cdn.dosb.de/alter_Datenbestand/fm-dosb/downloads/recht/Hilty_Gutachten_Leistungsschutzrechte.pdf

²¹⁰ T. Margoni, M. Perry, 2012.

²¹¹ Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. RT II 1996, 11, 34

²¹² Euroopa Kohtu kohtuasjades C - 201/11 P, C - 204/11 P ja C - 205/11 P, UEFA, FIFA v European Commission, kohtujurist N. Jääskinen ettepanek, p 38, 12.12.2012. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62011CC0201>

²¹³ Samas.

²¹⁴ EK kohtuasjad C - 201/11 P, C - 204/11 P ja C - 205/11 P.

Kohtuistungil²¹⁵ kinnitas Ühendkuningriigi esindaja, et ürituste korraldaja on juurdepääsulepingu kohaselt õigustatud isik ning selles lepingus on kirjas, kes võib üritusele pääseda ning kuidas seda üritust võib kujutada, filmida jne. Seevastu puudub ürituste korraldajal Ühendkuningriigi õiguse kohaselt omandiõigus, mis annaks talle kolmandate isikute suhtes kehtiva ainuõiguse kasutada seda üritust ärieesmärgil.²¹⁶ Vastupidiselt võib osundada Prantsusmaa spordikodeksi (Code du Sport) artiklile L333-1²¹⁷, mille kohaselt spordiliitudel ning spordisündmuste korraldajatel on nende poolt korraldatavate spordiürituste või -võistluste kasutamise suhtes omandiõigus. Selle õiguse ulatus ja sisu ei ole siiski selgelt määratletud.²¹⁸

Tavaliselt on spordivõistluste korraldajad kas spordirajatise omanikud või ainuõiguslikud kasutajad (vähemalt selleks võistluseks). Seega võivad *majaõigused* tuleneda nii spordirajatise omandiõigustest kui ka lepingulisest suhtest omaniku ja spordiürituse korraldaja vahel. Siinkohal ei oma tähtsust, kummal eespool nimetatud alusel ainuõigus põhineb, oluline on see, et eksisteerib ainuõigus, mis põhineb omandiõigustel ja seda ainuõigust saab lepingulistesse suhetesse üle kanda.²¹⁹

Sellest tulenevalt on spordirajatise omanikul või valdajal oma eesmärgi teostamiseks õigus kehtestada juurdepääsu tingimused rajatisele ja sellel käitumise reeglid ja hinna, mida pealtvaatajad, meedia, telekommunikatsiooni- ja ringhäälinguettevõtted peavad aktsepteerima, selleks et spordirajatisele pääseda.²²⁰ See on lihtsasti teostatav, kehtestades reeglid, millega pealtvaatajad peavad nõustuma pileti soetamisel ning samuti saab nn majaõigustest teavitada spordirajatisel kohapeal. Telekommunikatsiooni- ja ringhäälinguettevõtetega sõlmitakse aga eraldi spetsiaalsed kokkulepped, esitades kindlad tingimused võistluste edastamiseks ning tasude ja ringhäälingu signaali omandiõiguste osas.²²¹

Spordiürituse piletistuga kaasnevad tänapäeval mitmed lepingulised kohustused, mis võivad erineda sõltuvalt võistluste liigist ja selle ärilisest tähtsusest. Näiteks, lisaks sellele, et pealtvaatajatel keelatakse staadionile siseneda ohtlike või muul juhul ebasobivate esemetega,

²¹⁵ EK kohtuasjad C - 201/11 P, C - 204/11 P ja C - 205/11 P.

²¹⁶ S. Gardiner. Sports law. Routledge, 2012, lk 400 jj.

²¹⁷ Prantsusmaa spordikodeksi: Arvutivõrgus: <http://codes.droit.org/CodV3/sport.pdf>

²¹⁸ A. Wise, B. Meyer. International Sports Law and Business, Kluwer 1997, lk 1811 jj.

²¹⁹ C. Lawrence, J. Taylor. Proprietary rights in sports events, in Lewis Adam and Taylor Jonathan(eds.) Sport: Law and Practice, 2nd edition, Tottel Publishing, London, 2008, lk 1077 jj.

²²⁰ S. Gardiner *et al*, 2012, lk 246.

²²¹ T. Margoni, 2016.

on salvestus- ja ringhäälinguseadmete kasutamine, volitamata edastamine ja/või salvestamine mobiiltelefonide või muude salvestusseadmete abil ja mõnikord isegi välklambiga pildistamine selgesõnaliselt keelatud.²²² Need tingimused tulenevad eelkõige lepingulisest suhtest spordiürituste korraldaja ja üritusel osaleja vahel.

Seega juhul, kui pealtvaatajal on õnnestunud õigusvastaselt salvestada sündmus isiklikule seadmele näiteks nagu nutitelefon ja ta on selle salvestuse üles laadinud internetti, siis veebikeskkond ei vastuta sellise tegevuse eest, sest ta ei ole seotud lepinguliste kohustustega. Samas on tegemist igal juhul lepingu rikkumisega peatvaataja poolt spordiürituse korraldaja suhtes.²²³ Uus autoriõiguse direktiiv²²⁴ on kavandatud seda olukorda mingil määral leevendama, kuivõrd suured veebiplatvormid peavad kindlustama selle, et nende kasutajate poolt üles laetud materjali osas, milles sisaldub autoriõigustega kaitstud sisu, omavad nad autorite luba sellise materjali edastamiseks. Samas ei piira see väiksemate veebiplatvormide varasemat tegevust ning seetõttu olukorras, kus kolmandad isikud ei ole sellises situatsioonis õiguste subjektideks, on ka *majaõigusel* põhinev spordiürituste korraldajate õiguskaitse siinkohal puudulik.²²⁵

EL-i liikmesriikide kohtupraktika kinnitab kujundatud maastikku ja mõnel juhul täiendab nn *majaõiguse* kontseptsiooni.²²⁶ Madalmaade ülemkohus selgitas oma otsuses, et Hollandi Kuninglikul Jalgpalli Assotsiatsioonil (KNVB) või klubidel oli õigus jalgpallimängudel keelata või nõuda tasu raadioülekannete eest, tuginedes *majaõigusele*, see tähendab näiteks õigust kontrollida juurdepääsu staadionile ning muuta juurdepääs tingimuslikuks, keelates ülekannete teostamise. Seega igaüks, kes teostab staadionilt jalgpallimängu ülekandeid, teades, et omanik või staadioni valdaja ei ole andmeedastusega nõustunud, rikub omaniku või valdaja õigusi.²²⁷ Avalikkusele info jagamine ja reportaaži tegemine pärast mängu ei ole õigusrikkumine.²²⁸ Hilisemas otsuses selgitas Haagi ringkonnakohus, et võttes aluseks ülemkohtu tõlgenduse *majaõiguse* sisustamisel, kuuluvad sellest tulenevad õigused vaid klubile, kes kontrollib selle

²²² S. Gardiner *et al* 2012, lk 318.

²²³ B. Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

²²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ.

²²⁵ Hilty, R., Henning-Bodewig, F. Leistungsschutzrecht für Sportveranstalter? 2006. Arvu-tivõrgus: https://cdn.dosb.de/alter_Datenbestand/fm-dosb/downloads/recht/Hilty_Gutachten_Leistungsschutzrechte.pdf

²²⁶ T. Margoni, 2016.

²²⁷ Hollandi Riigikohus (Hoge Raad) 23 October 1987, NJ 1988, 310 (KNVB v NOS) ja Hollandi Riigikohus (Hoge Raad), 23 May 2003, NJ 2003, 494 (KNVB v Feyenoord).

²²⁸ Samas.

rajatise kasutamist ning see õigus ei ole jagatud jalgpalliföderatsiooniga. Klubi saab siinkohal ainuõiguslikult teostada või müüa ülekandeid oma kodumängudest.²²⁹ Sellist seisukoha on kinnitanud hiljem ka ülemkohus.²³⁰

Sarnase seisukoha on kujundanud ka Saksamaa Ülemkohus (*Bundesgerichtshof*, BGH). märkides, et spordiürituste korraldajad saavad tugineda *majaõigusel*, et kaitsta oma üritusi. Olulise tähtsusega *Horfunkrechte* lahendis leidis kohus, et professionaalsetel jalgpalliklubidel, mis on rajatise kasutajad või omanikud, on õigus keelata oma mängude helisalvestite tegemine, filmimine või pildistamine, tulenevalt oma spordirajatisega kaasnevatest *majaõigustest*. Kui pealtvaatajad neid reegleid eiravad, on õigus nad staadionilt eemaldada või keelata neil staadionile sisenemine.²³¹ Austria ülemkohus on samuti formaalselt tunnustanud *majaõigust*, mis põhineb Austria tsiviilkoodeksis²³² reguleeritud omandiõigustel. Eelkõige selgitas kohus, et üürnikel on õigus tugineda *majaõigusele* sarnaselt omanikega, sest üürilepingu kehtivuse ajaks otsustab üürnik ainuisikuliselt, kellele antakse juurdepääs ja kellele mitte.²³³

Siinkohal võib märkida, et *majaõigusest* tulenev õigus annab tegelikult võimaluse spordiürituse korraldajale kaitsta tõhusalt spordivõistlust kui sellist ja sellest tulenevaid loomingulisi väljendusvorme. Magistritöö koostaja peab siinkohal silmas seda, et kuna EK hinnangul ei ole jalgpallimäng kui selline autoriõigustega kaitstud, siis ei saa ka pealtvaataja mobiiltelefoniga salvestatud videot mängupildist ja selle sotsiaalmeediasse postitamist pidada autoriõiguste rikkumiseks. Siinkohal on ürituse korraldajal võimalus *majaõigusest* tulenevalt keelata igasugune tehniliste vahendite kasutamine spordiürituse mistahes viisil jäädvustamisel või ka edastamisel ja seda eelkõige vältimaks olukordi, kus peatvaatajad oma seadmetega kogu mängu otseülekandena edastada üritavad. Samas ei toimu kõik spordiüritused spetsiaalsetes piiritletud spordirajatistes ning sellistel juhtudel on *majaõigusest* tulenevat kaitsemehhanismi raske, kui mitte võimatu realiseerida.

²²⁹ Haagi apellatsioonikohus (*Gerechtshof Den Haag*) 31 May 2001, C01/255HR (KNVB v Feyenoord).

²³⁰ Hollandi Riigikohus (*Hoge Raad*), 23 May 2003, NJ 2003, 494 (KNVB v Feyenoord).

²³¹ Saksamaa Ülemkohus (*Bundesgerichtshof*) 8 November 2005, KZR 37/03 (“*Hörfunkrechte*”).

²³² Austria tsiviilkoodeks, *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*, 1811. Arvutivõrgus:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>

²³³ Austria ülemkohus 4Ob26 / 94, 22.03.1994.

3.2. Spordiürituste kaitse ebaausa konkurentsi reeglitest tulenevatel alustel

Ebaausa konkurentsi reeglite peamine rahvusvaheline allikas on tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon.²³⁴ Selles märgitakse, et liidu liikmesriigid on kohustatud tagama liikmesriikide kodanikele tõhusa kaitse kõlvatu konkurentsi vastu. Artikli 10 *bis* kohaselt loetakse kõlvatuks konkurentsiks iga konkurentsitoimingut, mis on vastuolus ausate tavadega tööstuses ja kaubanduses.

Ebaausa konkurentsiga seonduv on õiguses eraldiseisev valdkond, mida saab kohaldada iseseisvalt, sõltumatult teistest õigusvaldkondadest, näiteks nagu intellektuaalomandiõigus. Seepärast võidakse oma õiguste kaitsel tugineda konkurentsiõigusele olukordades, kus IO õigus ei paku kaitset või see kaitse on ära langenud.²³⁵ Sellisele olukorrale on viidanud ka W. Liu ja J. Liu oma analüüsis,²³⁶ kus Hiinas ringhäälinguorganisatsioonid²³⁷ ei saa ülekantud spordiülekannete edastamisel tugineda autoriõigustele ega ka autoriõigustega kaasnevatele õigustele, kuna spordivõistlused ei ole käsitletavad teosena, mis jätab ainsaks võimaluseks oma õiguste kaitsel tugineda ebaausa konkurentsi reeglitele.

Euroopas ei ole ebaausate konkurentsialaste õigusaktide üldist ühtlustamist ja ainult konkreetsed valdkonnad on olnud seadusandliku sekkumise objektiks. Lisaks nendele valdkondadele reguleerivad ebaõiglast konkurentsiõigust ka EL-i liikmesriikide siseriiklikud seadused. Seetõttu võib ebaõiglase konkurentsiõiguse kaitse tase ja eesmärk liikmesriigiti erineda.²³⁸

Kõige üldisemalt võib märkida, et kontinentaalsed õigussüsteemid keelavad ebaausad kaubandustavad, kui need mõjutavad oluliselt konkurentide, tarbijate ja teiste turuosaliste huve.²³⁹ Tavaõigusel põhineva õigussüsteemiga riigid lähenevad nende õiguste kaitsele skeptilisemalt. Ühendkuningriigil puudub üldine ebaausa konkurentsi mõiste käsitus ja sellekohane seadus, mis keelaks ebaausast konkurentsist tulenevad tegevused. Spetsiifilised tegevused, mis võivad kvalifitseeruda konkurentide osas ebaausaks, on kaetud

²³⁴ Tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon. - RT II 1994, 4, 19

²³⁵ B. Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

²³⁶ W.Liu, J. Liu. Copyright protection of sports programs in china. Journal of the Copyright Society of the U.S.A., 2017, 64, 235.

²³⁷ Hiina autoriõiguse seaduse artikli 43 kohaselt on ringhäälinguorganisatsiooniks vaid tele- ja raadiojaamad.

²³⁸ F. Henning-Bodewig. Unfair competition law European Union and Member States, Kluwer Law International, The Hague, 2006, lk 1-3.

²³⁹ Samas.

tsiviilõigusrikkumisi käsitleva õigusega.²⁴⁰ Eestis on ebaausa konkurentsi põhimõtted reguleeritud hiljuti kehtima hakanud ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduses.²⁴¹ Saksamaa reguleerib ebaõiglast konkurentsi 3. juuli 2004. aasta ebaausa konkurentsi seadusega (*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb*, UWG). UWG reguleerib kõiki ebaausa konkurentsi võtteid konkurentide, tarbijate ja teiste turuosaliste huvidest lähtuvalt. Kõnealuse seaduse aluseks on § 3 üldine klausel, mis keelab ebaausad kaubanduslikud võtted, mis mõjutavad oluliselt konkurentide, tarbijate ja teiste turuosaliste huve. Üldist klauslit illustreerivad seitse ärilise käitumise näidet, mida käsitletakse ebaausate tegevustena.²⁴² Kaupade ja teenuste väärkasutamine on hõlmatud UWG § 4 lg 9, mis sätestab, et toodete ja teenuste kopeerimine võib olla ebaaus, kui kopeeritavad tooted või teenused on individuaalselt konkureerivad ning sellele lisaks esinevad näiteks järgnevad tegurid: põhjustab segadust allika päritolu osas, tekitab ebaõiglase eelise või põhjustab konkurentide hea maine kahjustamise ja usalduse rikkumise. Kõik need tegurid peavad olema kohtuprotsessi käigus tõestatud, vastasel korral kehtib vaba kasutamise reegel, kui neid ei kaitse intellektuaalse omandi õigused.²⁴³

Hoolimata sellest, et spordiorganisatsioonid saavad oma õigusi kaitsta omandi- ja intellektuaalomandi õigustest tulenevatel alustel, on illegaalse kopeerimise ja omastamise juhtumitel rakendatud konkurentsiõiguse regulatsioone. Antud teema analüüsimisel on abiks spordiüritustega seotud olulised kohtuasjad.²⁴⁴

Siinkohal võib välja tuua Saksamaa ülemkohtu *Hartplatzheldeni* lahendi.²⁴⁵ Württembergi Jalgpalli Assotsiatsiooni (*Württembergischer Fußballverband*, WFV) vastutusel on oma piirkonna jalgpallivõistluste läbiviimine ning sellega seotud peamised organisatsioonilised tegevused. Vastavalt oma põhikirjale omab WFV ainuõigusi amatöörmängude ärilistel eesmärkidel kasutamisel. Hartplatzheldeni.de on Saksa veebileht, mille kasutajad saavad jagada lühikesi, kuni 90-sekundilisi amatöörjalgpallivõistluste klippe. Teistel kasutajatel on nende klippidele juurdepääs tasuta. WFV esitas hagi Hartplatzheldeni vastu, nõudes, et veebilehelt

²⁴⁰ J. Davis. Unfair competition law in the United Kingdom, in Hilty Reto and Henning-Bodewig Frauke, Law against unfair competition, Towards a new paradigm in Europe, Springer Verlag, Berlin, 2007, p 183-198.

²⁴¹ Ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seadus.- RT I, 07.12.2018, 2.

²⁴² Saksamaa ebaausa konkurentsi seadus, *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb*, 2004. Arvutivõrgus: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_uwg/index.html

²⁴³ A. Ohly. The Freedom of Imitation and Its Limits - A European Perspective, 41 International Review of Intellectual Property and Competition Law (IIC), 2010, 506 – 524.

²⁴⁴ T. Margoni, 2016. (1)

²⁴⁵ Saksamaa Ülemkohus (*Bundesgerichtshof*) I ZR 60/09 of 28 October 2010.

eemaldataks videod, tuginedes oma nõudes väärkasutusele UWG §-le 4 lg 9b alusel ning väites, et amatöörjalgpallimängude videote avaldamine veebilehel rikub Saksa tsiviilseadustiku § 832 lg 1²⁴⁶ kohaselt 1WfV-i ärilist tegevust.²⁴⁷

Kui esimese astme kohus ja samuti apellatsioonikohus rahuldas WfV-i nõude,²⁴⁸ siis Saksamaa ülemkohus tühistas madalama kohtu otsuse, kuna eespool viidatud artikli tingimused ei olnud täidetud. Kohus märkis, et üleslaetud videod ei ole jalgpallimängude imitatsioonid § 4 lg 9 tähenduses, sellest tulenevalt puuduvad ebaausa tegutsemise asjaolud. WfV-i tegevused, mis olid seotud võistluste organiseerimisega, ei olnud esitatud veebilehel avaldatud videotes. Seejärel analüüsis kohus, kas WfV-i äriline tegevus võistluste organiseerimise näol võiks olla kaitstud UWG § 3 üldklausli²⁴⁹ alusel. Kohus välistas selle kaitse, märkides, et spordiüritused kui sellised ei ole intellektuaalomandi õigustega kaitstud ja seetõttu kehtib imiteerimise vabadus. Seaduseandja on teadlikult jätnud spordivõistlused kaitseta, seetõttu ei saa konkurentsioigusest tulenev seda tühimikku täita.²⁵⁰

Hollandis ei ole üldist seadust, mis reguleeriks ebaausat konkurentsi.²⁵¹ Ebaausa konkurentsi kontseptsiooni on kujundanud Hollandi Riigikohtu (*Hoge Raad*) kohtupraktika, lähtuvalt tsiviilkoodeksi ebaseadusliku tegevuse üldisest keelust. Madalmaade ülemkohtu sõnul ei saa esitusi (*performance*) tavaliselt ebaõiglase konkurentsioigusega kaitsta, välja arvatud erandjuhtudel, kui see täidab tingimused ja on intellektuaalomandi seadusega kaitstav – tuntud kui *Éénlijnsprestatie* doktriin. *Nautica v Decca*²⁵² lahendis leidis Hollandi kohus, et kellegi teise esituse kasutamine kasu saamise eesmärgil ei ole iseenesest ebaaus, kuid võib selleks osutuda teatud tingimustel. Näiteks, kui originaalesituse hea maine on kahjustatud või kui esitus oli kaitstud IO õigusega.²⁵³

Hiljuti on Hollandi Riigikohus selgesõnaliselt hoidunud omistamast spordivõistluste korraldajatele kaitset ebaausate konkurentsireeglite alusel. KNVB ja rahvusringhäälingu NOS

²⁴⁶ Saksa tsiviilseadustik, (*Bürgerlichen Gesetzbuches*), 1896.

²⁴⁷ B. Clark. Bundesgerichtshof decides in Hartplatzhelden.de case. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Volume 6 (4) – Apr 23, 2011.

²⁴⁸ Landgericht Stuttgart, LS 41 O 3/08 of 8 May 2008, and Oberlandesgericht Stuttgart, OLG 2 U 47/08 of 19 March 2009.

²⁴⁹ Saksa tsiviilseadustik, (*Bürgerlichen Gesetzbuches*), 1896.

²⁵⁰ Saksamaa Ülemkohus (BGH) I ZR 60/09 of 28 October 2010 (Hartplatzhelden.de) 27-28.

²⁵¹ B. Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

²⁵² Hollandi Riigikohus (*Hoge Raad*), 27 June 1986, NJ 1987, 191 (Holland *Nautica v Decca*).

²⁵³ Th. C. J. A. van Engelen. *Prestatiebescherming en ongeschreven intellectuele eigendomsrechten*, W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle, 1994, 233.

vahelises kohtuasjas pidi riigikohus lahendama küsimuse, kas spordiüritust korraldavat organisatsiooni võib käsitleda kui *Éénlijnsprestatie* ja seega sellest tulenevalt omada kaitset ebaausa konkurentsiseaduse alusel kolmandate poolte osas, kes saavad ebaõiglase eelise. KNVB nõudis ringhäälingult tasu ülekannete eest ebaausa konkurentsi seadusest lähtuvalt. Riigikohus leidis, et spordiürituse korraldamine ei ole *Éénlijnsprestatie*, mis õigustaks ebaausa konkurentsi õiguse kaitset ja seega ei kasutanud NOS KNVB ärilist tegevust ebaõiglaselt ära. Kokkuvõttes ei oma ka Hollandis spordiürituste korraldajad kaitset ebaausa konkurentsi seaduse alusel, kuid nad võivad nende õiguste kaitsel tugineda *majaõigusele*.

Ühendkuningriigil ei ole üldtunnustatud ebaausa konkurentsi mõistet. Samuti ei sisaldu riigi õiguses konkurentsiõiguse üldine keeld. Inglise õigus on määratlenud konkreetse majandusliku kahju, mis teatud olukorras võivad ettevõtjat kaitsta konkurentide teatud ebaausate tegevuste eest, näiteks nagu tähise hõivamine. Algselt loodi see õiguslik konstruktsiooni õigusvastase teona Ühendkuningriigi kohtute poolt, takistamaks ettevõtteid esitlemast konkurentide kaupu oma kaubana. Sellele õigusele tuginemiseks peab olema tõestatud kolm elementi. Esiteks, ettevõtte väärtus, teiseks avalikkuse eksitusse viimine teise ettevõtte poolt ja kolmandaks kahju olemasolu. Sellele õiguslikule konstruktsioonile oli rajatud Inglismaa Rahvusringhäälingu (*British Broadcasting Corporation, BBC*) kaebus kohtuasjas *BBC vs Talksport*.²⁵⁴ Raadiojaamana tegutsev *Talksport* tegi hotellitoas raadioülekanded, kus kommentaaride aluseks olid BBC otseülekanded jalgpallimängudest. *Talksport* edastas oma reklaamides info, et nad teostavad jalgpallimängudest otsekommentaare. BBC algatas kohtumenetluse, väites et *Talksport* kuritarvitas nende teenuseid, kuna BBC omas ülekannete ainuõigusi. Kohus jättis BBC nõude rahuldamata, kuna nad ei suutnud tõestada, et *Talksporti* kommentaarid põhjustasid BBC-le kahju.²⁵⁵

Taanis põhineb konkurentsiõigus 1994. aasta kaubandustavade seadusel (*Markedsføringsloven*),²⁵⁶ mida on muudetud 2003. aastal. Seaduse esimeses jaos käsitletakse kaitset kaupade ja teenuste kopeerimise eest (väärkasutamine), mis kehtestab nõude, et toode või teenus peab olema eristatav ning ei tohi oma olemusega avalikkust eksitada.²⁵⁷ Siinkohal on huvitav fakt see, et Taani pakub spetsiifilist kaitset käimasolevaid mängu puudutavate

²⁵⁴ British Broadcasting Corporation v Talksport [2001] FSR 53.

²⁵⁵ A. Lewis, J. Taylor (eds.) Sport: Law and Practice, 2nd edition, Tottel Publishing, London, 2008, 1084-1087.

²⁵⁶ Taani kaubandustavade seadus (*Markedsføringsloven*), 1994. Arvutivõrgus:

<https://www.consumerombudsman.dk/media/14553/markedsfoeringsloven-lbkg-2013.pdf>

²⁵⁷ F. Henning-Bodewig. Unfair competition law European Union and Member States, Kluwer Law International, The Hague, 2006, p 94-100.

uudiste edastamiseks, st spordikorraldajatele on antud õigus edastada uudiseid käimasolevate mängude kohta enne mängu lõppu, olenemata uudiste edastamise viisist.²⁵⁸ Sama kohus kinnitas hilisemas otsuses oma varasemat käsitlust, kuid piiritles kaitse olukordadele, kus uudised ei pärinenud seaduslikest avalikest allikatest nagu raadio või teleülekanded. Selline kaitse põhineb asjaolul, et spordiürituste korraldajatel on spordiüritusest kui sellisest lähtuvad varalised huvid.²⁵⁹

Kokkuvõtteks võib öelda, et ebaausa konkurentsi regulatsioonidest tulenev kaitse on seni osutunud spordiorganisatsioonidele ebatõhusaks abiks.²⁶⁰ Kui piirata see analüüs vaid EL-i liikmesriikide näidetega, siis ilmneb huvitav muster, kus EL-i riigisisesed kohtud tunnustavad vastumeelselt õiguskaitsevahendit, mis põhineb ebaausa konkurentsi reeglitel, olukorras, kus kaudselt või selgesõnaliselt oli välistatud kaitse IO õiguse alustel ning kus leidub sobiv muu õiguskaitse kontseptsioon, näiteks nagu *majaõigused*.²⁶¹

²⁵⁸ B. Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

²⁵⁹ Taani Riigikohus (*Højesteret*) U2004 2945 H.

²⁶⁰ B. Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

²⁶¹ T. Margoni, 2016. (1)

4. SPORDIÜRITUSTE LISAKAITSE VAJADUS

4.1. Spordiürituste kaitse siseriiklikud mehhanismid

Autoriõigustega kaasnevate õiguste laialdane kasutamine erinevate teemade puhul, sealhulgas spordiürituste korraldajate suhtes, nõuab hoolikat kaalumist nende õigusliku olemuse osas ja suhestumises autoriõigustesse. Viimastel aastatel on levinud kalduvus kasutada IO kaitseks mittemateriaalseid vahendeid, mis ei ole traditsioonilisele IO kaitse kataloogile omased. Autoriõigustega kaasnevate õiguste kataloogi on lisandunud mõned ebatavalised ainuõigused, vaatamata sellele, et neid õigusi on raske, kui mitte võimatu, autoriõigustega seostada ja nendena määratleda.²⁶²

Spordimeedia õiguste kasutamine on täna valdavalt territoriaalne, peamiselt kultuurilistel ja keelelistel põhjustel. Selline olukord on viinud liikmesriikide tasandil spetsiaalsete õiguskaitsevahendite loomiseni. Mitmed liikmesriigid on spordiürituste korraldajatele oma spordiseadustes kehtestanud erilised kaitsevormid.²⁶³ Nende kaitsemehhanismide unikaalse olemuse avamiseks on põhjust tuua ära riikide näited, kus spordiürituste korraldajate kaitse on eraldi sporti käsitlevates õigusaktides või muudes õigusaktides selgesõnaliselt määratletud.

Prantsusmaa kehtestas spordikorraldajatele spetsiaalse klausli 1984. aasta seaduses nr 84-610 spordi ja kehaliste tegevuste organiseerimisest ja edendamisest.²⁶⁴ Seda on hiljem muudetud ning nüüdseks kodifitseeritud Prantsuse spordikodeksi artiklisse L.333-1.²⁶⁵ Prantsuse lähenemine väärrib erilist tähelepanu, kuna see on esimene ja siiani ka kõige nn edumeelsem näide EL-is. Spordikodeksi eelnimetatud artikkel sätestab, et spordialaliidud ja spordiürituste korraldajad on nende poolt korraldatavate spordiürituste või -võistluste *kasutusõiguste* omanikud. Artiklis ei täpsustata, millised õigused sisalduvad spordiürituste „kasutamise” määratluses.²⁶⁶ Pariisi apellatsioonikohus on kohtuasjas *Unibet Int. v Federation Francaise de Tennis* artikli L.333-1-2 tõlgendamisel märkinud, et spordialaliidud ja spordiürituste

²⁶² V. Moscon. Neighbouring rights: in search of a dogmatic Foundation. The press publisher's case. In Online Distribution of Content in the EU. 2019. edited by Taina Pihlajarinne, Juha Vesala, Olli Honkkila, lk 46.

²⁶³ B. Van Rompuy, T. Margoni, 2014.

²⁶⁴ Prantsuse 1984. aasta seadus nr 84-610 spordi ja kehaliste tegevuste organiseerimisest ja edendamisest. *Loi n°84-610 du 16 juillet 1984 relative à l'organisation et à la promotion des activités physiques et sportives*. Arvutivõrgus:

<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000693187&categorieLien=cid>

²⁶⁵ Prantsusmaa spordikodeks. Arvutivõrgus:

<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=D26FAF53A85A0C41FA9414EC7972B9B3.tplgfr38s3?idSectionTA=LEGISCTA000006167055&cidTexte=LEGITEXT000006071318&dateTexte=20190305>

²⁶⁶ T. Margoni, 2016.

korraldajad on nn kasutusõiguste omanikud ja saavad tugineda vastavalt spordikoodeksi artiklile L.333-1.²⁶⁷ See kohtulahend viis väga paljude aruteludeni spordiürituste õiguste kaitsmisel. Kuid selle õiguse täpne olemus on endiselt ebaselge, sest kuigi mõned allikad, sealhulgas kõrgeim halduskohus (*Conseil d'État*), viitavad sellele kui omandiõigusele, siis teised jällegi käsitlevad seda pigem kui autoriõigustega kaasnevat õigust.²⁶⁸

Prantsuse õigust on tõenäoliselt kõige parem analüüsida seotuna autoriõigustega kaasnevate õigustega. Sarnaselt enamikule autoriõigustega kaasnevate õigustele, on selle õiguse esmane põhjendus kaitsta spordiorganisatsioonide olulisi investeeringuid ürituste korraldamisel, mis kahtlemata kujutab endast suurt finantsriski.²⁶⁹ Pariisi apellatsioonikohtu sõnul on selle õiguse kohaldamisala eesmärgiks hõlmata iga majandustegevust, mille eesmärgiks on teenida kasumit.²⁷⁰ Tegelikult on Prantsuse kohtud tõlgendanud õigust siinkohal üsna ulatuslikult, laiemalt sellest, mis on tavaliselt aluseks autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste kaitse põhjendustele. Näiteks 2004. aasta otsuses on seda õigust tõlgendatud nii, et see hõlmab ükskõik millisel moel üritustel tehtud piltide kasutamist.²⁷¹ Selles otsuses leidis Prantsuse ülemkohus, et spordiürituste korraldajatel on õigus lubada oma üritusel pilte teha ning kehtestada reeglid nende piltide levitamisel. Juba eelviidatud lahendis *Unibet Int. v Federation Francaise de Tennis* on kohus lisaks selgitanud et igasugune majandustegevus, mis tekitab kasumit, mis ei tekiks ilma spordiürituseta, tuleks pidada spordiürituse eksploatamiseks. Kohus viitas sellise laiema tõlgendamise osas korruptsiooni ennetamise vajadusele ning spordiorganisatsioonide rollile spordi eetiliste väärtuse hoidmisel ja edendamisel.²⁷²

Sarnaselt Prantsusmaale on Bulgaaria, Kreeka, Ungari ja Rumeenia riigid, kus spordiürituste korraldajate kaitse on reguleeritud spetsiaalsete regulatsioonidega. Nende regulatsioonide peamiseks eesmärgiks on kaitsta korraldajaid nende poolt tehtud investeeringute ärakasutamise eest. Näiteks on Bulgaaria liikumishariduse ja spordiseaduse artiklis 13 lg 3 sätestatud, et

²⁶⁷ Pariisi apellatsioonikohus, *Court d'Appel de Paris*, Arrêt du 14 octobre 2009, 08/19179 (Unibet Int. v Federation Francaise de Tennis).

²⁶⁸ V. Moscon. Neighbouring rights: in search of a dogmatic Foundation. The press publisher's case. In *Online Distribution of Content in the EU*. 2019. edited by Taina Pihlajarinne, Juha Vesala, Olli Honkkila lk 47.

²⁶⁹ T. Margoni, 2016.

²⁷⁰ Pariisi apellatsioonikohus, (*Court d'Appel de Paris*), Arrêt du 14 octobre 2009, 08/19179 (Unibet Int. v Federation Francaise de Tennis).

²⁷¹ Prantsusmaa kõrgeim kohus, (*Cour de cassation - Chambre commerciale*), 02-12.771 Arrêt n° 542 du 17 mars 2004. (Andros v Motor Presse France). Arvutivõrgus: http://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/financi_re574/arr_ts_575/arr_ecirc_925.html.

²⁷² Pariisi apellatsioonikohus, (*Court d'Appel de Paris*), Arrêt du 14 octobre 2009, 08/19179 (Unibet Int. v Federation Francaise de Tennis).

spordiklubid omavad nende poolt korraldatud ürituste tele- ja raadioülekannete õigusi, kooskõlas vastava spordialaliidu kehtestatud reeglitega.²⁷³ Ungari spordiseadus²⁷⁴ sätestab, et sporditegevus, samuti sporditegevuse salvestamine ja ülekandmine televisioonis, raadios või muul elektroonilisel viisil ja nende ülekannete müümine kuulub klubide ja sportlaste nimel tegutsevatele spordiliitudele. Spordialaliidud kehtestavad omakorda reeglid oma võistlustel osalemiseks. Seega, kui klubi soovib osaleda vastava spordialaliidu korraldatud võistlustel, peab ta järgima alaliidu poolt kehtestatud reegleid.²⁷⁵

Kui eelnevalt käsitletud EL-i liikmesriikide riigisiseste õiguste osas on ebaselge, kas nende õiguste olemuse käsitlemisel peaks lähtuma omandiõigusest või autoriõigustega kaasnevatest õigustest, siis Itaalias kehtiv õigus spordiürituste korraldajate kaitseks on selgelt määratletav. Itaalia viis 2007. aastal oma autoriõiguse seaduse muutmisel sisse uue autoriõigustega kaasneva õiguse, täiendades seadust uue paragrahvi 78-*quater* – audiovisuaalsed spordiõigused.²⁷⁶ See seadus kujutab endast ambitsioonikat katsed reguleerida orgaaniliselt kogu spordiga seonduvate teleõiguste valdkonda. Selle seadusjärgse sekkumise peamine eesmärk on kindlustada spordiürituste korraldajate konkurentsivõime ning tõhusate meetmete kehtestamine, tagamaks läbipaistvus raadio- ja teleülekannete õiguste osas ja professionaalsete spordivõistluste veebipõhiste ülekannete avalikkusele edastamisel.²⁷⁷ Audiovisuaalsed õigused on määratletud kui ainuõigused, mis kestavad 50 aastat alates sündmuse toimumise fikseeritud kuupäevast ning kehtivad eelkõige reaajas või salvestise reprodutseerimisele, ajutise või püsiva, mis tahes viisil või vormis ürituse üldsusele levitamisele ja kättesaadavaks tegemisele; rentimisele ja laenutamisele ning salvestiste või ülekannete taasesitamisele.²⁷⁸ Itaalia spordiseaduse (*Sport Decree*) artikli 3²⁷⁹ kohaselt on ürituse korraldajad spordi audiovisuaalsete õiguste puhul kaasomanikud. Üksikute spordivõistluste audiovisuaalsed õigused kuuluvad võistluse organiseerijale. Selle reeglga vastuolus olevad kokkulepped on tühised. Tähtsusega sätestab spordiseaduse § 4 lg 6, et sama paragrahvi lg 4 ja 5 regulatsioonist tulenevalt kuuluvad

²⁷³ Bulgaaria liikumishariduse ja spordi seadus, 1996. Arvutivõrgus: <http://mpes.government.bg/Documents/Documents/Zakoni/LAW%20FOR%20THE%20PHYSICAL%20EDUCATION%20AND%20SPORT.pdf>

²⁷⁴ Ungari spordiseadus, 2004, § 36-37. Arvutivõrgus: <http://www.aikido-szakszovetseg.hu/doc/lawonsport.pdf>

²⁷⁵ A. Gurovits. Sports Law Review. Law Business Reaseach Ltd, 2019 Arvutivõrgus: <https://thelawreviews.co.uk/edition/the-sports-law-review-edition-4/1177315/hungary>

²⁷⁶ Itaalia autoriõiguste seadus, *Legge 22 aprile 1941, n. 633 sulla protezione del diritto d'autore e di altri diritti connessi al suo esercizio*. Arvutivõrgus: <https://wipo.lex.wipo.int/en/text/477618>

²⁷⁷ Margoni, 2016.

²⁷⁸ V. Moscon. Neighbouring rights: in serch of a dogmatic Foundation. The press publisher's case. In Online Distribution of Content in the EU. 2019. edited by Taina Pihlajarinne, Juha Vesala, Olli Honkkila lk 47.

²⁷⁹ Itaalia spordiseadus, *Sport Decree*.

audiovisuaalsetest teostest lähtuvad õigused ürituse korraldajale, muutes vajadusel autoriõiguse seaduse § 78-ter. Viimati nimetatud paragrahvis sätestatakse, et kinematograafiliste või audiovisuaalsete teoste tootja omab ainuõigusi reprodutseerimisel, levitamisel ja üldsusele edastamisel 50 aasta jooksul alates esmase salvestamise kuupäevast. Teisisõnu, artikkel 78-ter on tootjaõigust reguleeriva direktiiv 2006/115/EÜ artikli 3 rakendamine Itaalia õigusesse, mis reguleerib filmi esmasalvestuse tootja õigusi. Selle sätte kohaselt on õiguste omaja tootja. Margoni märgib, et siinkohal võib ilmnedagi vastuolu EL-i õigusega, kui seda õigust omistada sellest erinevale subjektile nagu seda on spordiürituse korraldaja, Itaalia autoriõiguste seaduse 78-*quater* määratluses. Teisisõnu, kui filmi esmasalvestuse tootja on spordiürituse korraldajast erinev subjekt, siis § 78-*quater* sisu prevaleerimist § 78-ter üle tuleks pidada EL-i õigusega vastuolus olevaks.²⁸⁰

Audiovisuaalsete õiguste pinnalt tulenevaid kohtuvaidlusi on vähe, see viitab asjaolule, et spordiürituste salvestiste ebaseaduslikul levitamisel kõige suuremat majanduslikku huvi omavad pooled on audiovisuaalsete ja teleülekanne õiguste litsentside omanikud. Nendel ettevõtetel on juba litsentsi alusel autoriõigustest ja lepingulisest praktikast tulenevad ainuõigused, mis välistavad spordiürituse korraldaja vajaduse menetluses osaleda.²⁸¹ Kommentaatorid on olnud eriti kriitilised selle seadusandliku sekkumise suhtes üldiselt ja eelkõige õigusloomeprotsessi hilisemas etapis saavutatud otsuse suhtes muuta Itaalia autoriõiguse seadust ja luua uusi naaberõigusi.²⁸²

Töö autori arvates ei oma riikide püüdlused riigisisesele spordiürituste korraldajate kaitse reguleerimisel spetsiifiliste õigustena olulist mõju ning ei anna lisakaitset juba EL-is toimivatele mehhanismidele. Lisaks, nagu eespool nähtub, tekitavad sellised regulatsioonid vastuolusid nii EL-i õigusega kui ka riigisisesele õiguse sisustamisel.

²⁸⁰ B. Van Rompy, T., 2014.

²⁸¹ T. Margoni, 2016.

²⁸² V. Z. Zencovich, *La statalizzazione dei diritti televisivi sportivi*, in *Il diritto dell'informazione e dell'informatica*, XXVI, 6, 2008, 695–710.

4.2. Uue autoriõiguste direktiivi mõju spordiürituste korraldajate õiguste kaitsel

Kalduvus edastada olulisi spordiüritusi tasulise televisiooni või tasuliste mudelite kaudu on toonud kaasa piraatluse ja ebaseaduslike ringhäälingute järsu suurenemise.²⁸³ 2012/2013. a hooajal tegeles FAPL 33 000 veebiülekandegaga, mis edastasid illegaalselt liiga mängudest otseülekandeid üle maailma kättesaadavatel veebiplatvormidel.²⁸⁴

Probleem on läinud nii tõsiseks, et 2017. a aastal jõudis Inglismaa ja Walesi kõrgem kohus kohtuasja *FAPL vs BT [2017] EWHC 480 Ch* lahendis järeldusele, et kohtul on CDPA § 97A²⁸⁵ alusel pädevus blokeerida juurdepääsu voogedastusteenustele, mis annab volitamata juurdepääsu kaitstud sisule. Eelkõige võidakse ajutiselt blokeerida veebiteenused, mis võimaldavad ligipääsu *Premier League* jalgpallivõistluste otseülekannetele. Selleks väljastati ülekannete blokeerimise order kuni 2016/17 hooaja lõpuni. See kohtuorder andis Inglismaa suurematele interneti teenuse pakkujatele nagu *Sky*, *BT*, *Virgin Media*, *TalkTalk*, *plusnet* ja *EE* õiguse blokeerida ja häirida servereid, mis kannavad üle *Premier League* mängu ebaseaduslikult. 2018. aasta 19. juulil, pikendas kohus nimetatud orderit, kuni 2018/2019 hooaja lõpuni.²⁸⁶ FAPL-i esitatud tõendid näitavad, et see meede on olnud eelnevalt väga tõhus volitamata voogedastusteenuste juurdepääsu blokeerimise saavutamisel.²⁸⁷ Töö autori arvates on see meede küll üks võimalik lahendus riigisisesele, kuid kui arvestada sellega, et suur osa signaalide illegaalseid edastusi toimub üle maailma, siis on teatud veebiteenuste blokeerimise tagamine teistes riikides peaaegu võimatu.

Eelpoolnimetatud õigus tuleneb infoühiskonna direktiivi artiklist 6, kus liikmesriikidele on pandud kohustus tagada piisav õiguskaitse mis tahes tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmise vastu, kui asjaomase teo sooritanud isik on või põhjendatult peab olema teadlik taotletavast eesmärgist. Sama artikli lõike 3 kohaselt hõlmab termin “tehnilised meetmed” mis tahes tehnoloogiat, seadet või komponenti, mille eesmärk tavapärase toimimise

²⁸³ ÜRO 2018. a Kaubandus- ja Arengukonverentsi materjal. Competition issues in the sale of audiovisual rights for major sporting events.

²⁸⁴ European Parliament, 2017, Audiovisual rights in sports events: [A European Union] perspective, European Parliamentary Research Service briefing. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599320/EPRS_BRI\(2017\)599320_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599320/EPRS_BRI(2017)599320_EN.pdf)

²⁸⁵ CDPA § 97 A. Arvutivõrgus: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/section/97A>

²⁸⁶ EWHC 1828 (Ch). 18.07.2018 (<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2018/1828.html>)

²⁸⁷ Samas.

puhul on takistada või piirata teoste või muude objektidega seotud toiminguid, milleks autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste valdaja ei ole luba andnud.²⁸⁸

Warren L. Phelops *et. al* on oma 2016. aasta ülevaates²⁸⁹ spordiüritustest videolõikude edastamise kohta sotsiaalmeedias märkinud, et sel aastal saab õiguste hoidjate peamiseks võitluseks olema piraatlus, mille lahinguväljaks kujuneb andmete jagamine sotsiaalmeedias. Sellel samal aastal esitas EL-i komisjon ettepaneku võtta vastu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul.²⁹⁰

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/29/EÜ 5. selgitus²⁹¹ märgib, et kuigi intellektuaalomandi kaitseks ei ole vaja uusi käsitusviise, tuleks olemasolevaid seadusi autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kohta kohandada ning täiendada, et need vastaksid piisavalt majanduslikule tegelikkusele, näiteks uutele kasutusviisidele. Põhjendus uue autoriõiguste direktiivi vajalikkuse kohta ei ole tegelikult täna teistsugune.²⁹²

Euroopa spordiõiguste omajate koalitsioon (*Sports Rights Owners Coalition*, SROC) on oma arvustuses EL-i 2014. a spordiorganisatsioonide õiguste uurimuse²⁹³ kohta märkinud, et olemasolevad õiguslikud vahendid kaitsmaks spordiorganisatsioone on ebapiisavad ja sobimatud, arvestades majandustegevust ja tehnoloogia arengut ning muutusi just audiovisuaalse meedia ja interneti osas.²⁹⁴

Uue autoriõiguste direktiivi mõju spordiüritustele puudutab eelkõige selle artiklit 17.²⁹⁵ Selle kohaselt on liikmesriigid kohustatud tagama, et veebisisu jagamise teenusepakkujad omavad

²⁸⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas.

²⁸⁹ W. L. Phelops, D. L. Clyne, J. J. Cotter, *et al*. Is Social Media Sharing of Sports Clips Copyright Infringement? Recent UK Judicial Clarification and International Implications. 6 May 2016. Arvutivõrgus: <http://www.klgates.com/is-social-media-sharing-of-sports-clips-copyright-infringement-05-05-2016/>

²⁹⁰ Euroopa Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul.14.09.2016. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2016:0593:FIN>

²⁹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas.

²⁹² Euroopa Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul.14.09.2016.

²⁹³ B. Van Rompy, T. Margoni, 2014.

²⁹⁴ The Sports Rights Owners Coalition. https://www.sroc.info/wp-content/uploads/2018/04/SROC_position_paper_on_Asser_Study_-_08_11_13.pdf

²⁹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ (ootab ELT-s avaldamist). Arvutivõrgus: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_7717_2019_INIT&from=ET

oma kasutajate poolt üles laetud materjalide osas, kui need on autoriõigustega kaitstud, teose autorite luba nende materjalide üldsusele edastamisel või üldsusele kättesaadavaks tegemisel oma veebiplatvormil. Seepärast peab veebisisu jagamise teenusepakkuja saama direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõigetes 1 ja 2 osutatud õiguste valdajatelt loa, näiteks sõlmides litsentsilepingu, et edastada või teha üldsusele kättesaadavaks autoriõigustega kaitstud teoseid või muid sarnase õigusega kaitstud objekte.

Spordiürituste kaitsmise seisukohalt tähendab see seda, et näiteks fännide poolt interneti üles laetud pildid, videolõigud jms skaneeritakse tehniliste vahendite poolt ning kui need filtrid ei aktsepteeri üleslaetud materjalide sisu, siis ei avaldata neid internetis. Nii on näiteks meediahiid YouTube kohustatud kontrollima kõiki oma keskkonda üles laetud videoid, kus 10-sekundiline videolõik olümpiamängude 100 m jooksu finaalist, milles sisaldub autoriõigustega kaitstav sisu, võidakse tunnistada autoriõiguste rikkumiseks. Seda ka näiteks juhul, kui videos on näha olümpiamängude logo. Käesolev töö küll pikemalt ei peatu sportlaste isiklikel õigustel, kuid siinkohal võib mainida, et näiteks olümpiamängude ajaks loovutab sportlane oma isiklikud õigused ROK-ile.²⁹⁶ Seega ei saa sportlased selliste videote puhul isiklike õiguste kaitseks midagi ette võtta, vaid rikkumise korral saab õiguskaitsemehhanisme rakendada üksnes ROK.

Kui uue autoriõiguste direktiivi artikkel 17 puudutab kõiki loomevaldkondi, siis EP liikmete poolt tehtud ettepanek täiendada direktiivi artikliga 12a puudutas spetsiifiliselt vaid spordiürituste korraldajaid. Kui algselt Euroopa Komisjoni poolt avaldatud seletuskirjas²⁹⁷ spordiürituste kaitse teema ei sisaldunud, siis 2017. a aprillis on Euroopa Parlamendi (EP) liikmete poolt tehtud ettepanek²⁹⁸ täiendada direktiivi uue artikliga, mille kohaselt annavad liikmesriigid spordiürituste korraldajatele õigused, mis on sätestatud direktiivi 2001/29/EÜ artiklis 2 ja direktiivi 2006/115/EÜ artiklites 3 ja 7. EP liikmete põhjenduses spordiürituste korraldajatele lisakaitse andmiseks on viidatud EL-i toimimise lepingu artikli 165 lõikele 1, mis märgib, et liit panustab Euroopa spordiküsimuste edendamisse. Lisaks seda, et spordiürituste korraldajate intellektuaalomandi kaitse on juba ette nähtud AVMSD direktiivi 2010/13/EL

²⁹⁶ Olympic Charter, 2018. Arvutivõrgus:

https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf#_ga=2.97477919.1642673175.1555933056-1895070730.1552725755

²⁹⁷ Euroopa Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul. 14.09.2016. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2016:0593:FIN>

²⁹⁸ Euroopa Parlamendi liikmete ettepanek. 28.04.2017. Arvutivõrgus:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=%2F%2FEP%2F%2FNONSGML%2BCOMPARL%2BPE-604.544%2B01%2BDOC%2BPDF%2BV0%2F%2FEN>

põhjendusega nr 52 ning Euroopa Parlament on seda toetanud mitmes sporti käsitlevas raportis. Kohus leidis liidetud kohtuasjas *Premier League vs QC Leisure*, et spordisündmustel on unikaalne ja ainuomane iseloom, mis väärib teoste kaitsega võrreldavat kaitset. Praeguseks on viis liikmesriiki andnud spordiürituste korraldajatele kaasneva õiguse.²⁹⁹

Sisuliselt oleks see artikkel taganud spordiürituste korraldajatele oma ürituse osas samasuguse kaitseõiguse nagu näiteks teose esitajale autoriõigustega kaasnevate õiguste näol. Seda nii ürituse salvestamisel, reprodutseerimisel kui ka üldsusele edastamisel. Kui esitatud muudatusettepaneku võttis Euroopa Parlament 12.09.2018 vastu,³⁰⁰ siis 20.02.2019 a lõplikust versioonist³⁰¹ on see välja jäetud. Arutelud ja põhjendused artikli väljajäämise osas ei ole avalikult kättesaadavad.

Euroopa Parlamendi liige Julia Reda on seda artiklit kommenteerides märkinud, et kavandatud artikkel oleks tekitanud olukorra, kus EL-is ei oleks mitte kellelgi peale korraldaja olnud õigus spordiüritust avalikkusele jagada või seda salvestada ja taasesitada. Veel enam, see uus õigus muutnuks spordivõistluse pildistamise või filmimise oma telefoni või kaameraga autoriõiguste rikkumiseks. See ettepanek oleks puudutanud kõike, sealhulgas fännide videoblogisid, endast tehtud pilte staadionil jms. Autoriõiguse direktiivi artiklist 13 tulenevad üleslaadimisfiltrid oleks pidanud need tööd tuvastama ja automaatselt blokeerima. See õigus oleks andnud spordiürituste korraldajatele enneolematu kontrolli fännide üle ja selle üle, mida nad staadionil teha võivad. Reda märgib veel, et on ebaselge, millise probleemi peaks see õigus lahendama. Ta viitab sellele, et teleülekanded on kaitstud juba autoriõigustega kaasnevate õigustega ning see õigus läbi teleülekannete õiguste müügi teenib väga suurt kasumit. Fännide poolt üles laetud salvestised, sageli mitmeid tunde peale ürituse lõppu, vaid propageerivad sporti ning teatud võistkonda. Samas toob ta välja, et väga paljud spordialad näevad suurt vaeva oma spordiala

²⁹⁹ Euroopa Parlamendi liikmete ettepanek. 28.04.2017 Arvutivõrgus:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=%2F%2FEP%2F%2FNONSGML%2BCOMPARL%2BPE-604.544%2B01%2BDOC%2BPDF%2BV0%2F%2FEN>

³⁰⁰ Autoriõigused digitaalsel ühtsel turul ***I Euroopa Parlamendi 12. septembri 2018. aastal vastuvõetud muudatusettepanekud ettepanekule võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD))1 <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2018-0337+0+DOC+PDF+V0//ET>

³⁰¹ Direktiivi lõplik tekst: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6637-2019-INIT/en/pdf>

populariseerimisel ja sellise õiguse rakendumine kõigile spordialadele ühetaoliselt teeks tähelepanu saamise veel raskemaks.³⁰²

AVMSD direktiivi 2010/13/EL muudatusega seotud aruteludes on spordiorganisatsioonid märkinud, et amatöörvideod ei kujuta tegelikult spordikorraldajatele suurt ärilist ohtu.³⁰³ Seda üldistust jagavad ka mitmed spordiorganisatsioonid nende hulgas Hispaania, Saksamaa ja Inglismaa jalgpalliliigad, kes on asunud koos teiste Euroopa loomeliitudega kriitilisele seisukohale uue direktiivi artikli 13 osas nende huvide kaitsmisel ning on väitnud, et direktiiv sellisel kujul ei sisalda endas sobivat lahendust tootjatele ja autoritele oma loometöö kaitsmisel. Samuti seda, et väljapakutud lahendus põhjustab otseselt kahju, mitte ainult seetõttu, et ei täida oma eesmärki, vaid asetab Euroopa tootjad, esitajad ja autorid veel halvemasse olukorda.³⁰⁴ Seega pöörduks selline lahendus jalgpalliliigade seisukohast nende kõige suuremate toetajate ehk fännide vastu ning jätaks lahenduseta nende suurima probleemi selles valdkonnas.

Euroopa Parlamendis 26. märtsil 2019. a heakskiidetud autoriõiguste direktiivi seadusandliku resolutsiooni³⁰⁵ ainuke lisa on kinnitus sellele, et ka Euroopa Komisjon näeb jätkuvalt probleemi spordiürituste korraldajate kaitsmisel. Nimelt tunnustab komisjon oma avalduses spordiüritusi korraldavate organisatsioonide olulisust ja nende rolli sporditegevuse rahastamisel liidus. Võttes arvesse spordi ühiskondlikku ja majanduslikku mõõdet liidus, hakkab komisjon hindama spordiüritusi korraldavate organisatsioonide väljakutseid digikeskkonna kontekstis, eelkõige spordiülekanne ebaseadusliku veebipõhise edastamisega seotud probleeme.

³⁰² J. Reda. EU copyright reform will spell disaster for sports fans. Arvutivõrgus: <https://juliareda.eu/2018/09/copyright-sports-fans/>

³⁰³ Direktiivi 2010/13/EL muudatusega seotud arutelud. Consultation on the Green Paper „Preparing for a Fully Converged Audiovisual World: Growth, Creation and Values“, dokument 07. Sport Related Entities. Arvutivõrgus: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/consultation-green-paper-preparing-fully-converged-audiovisual-world-growth-creation-and-values>

³⁰⁴ Loomeliitude pöördumine Alex Vossi poole, 11.10.2017. Arvutivõrgus: <http://www.authorsocieties.eu/mediaroom/283/33/Joint-statement-on-transfer-of-value-value-gap>. Loomeliitude avalik kiri. Arvutivõrgus: <https://www.iq-mag.net/2019/02/music-organisations-reject-eu-copyright-directive/#.XIyddCIzap>

³⁰⁵ Euroopa Parlamendi 26. märtsi 2019. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul, 26.03.2019. Arvutivõrgus: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0231/P8_TA-PROV\(2019\)0231_ET.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0231/P8_TA-PROV(2019)0231_ET.pdf)

KOKKUVÕTE

Spordi olulist rolli ühiskonnas on tunnustatud nii rahvusvahelisel kui ka Euroopa Liidu tasandil. Täna ei seisne spordi väärtus ühiskonnas pelgalt vaid selle sotsiaalses ja kultuurilises aspektis, vaid üha enam on sport ja spordiga seotud tegevused, millega kaasnevad suured investeeringud, üheks arvestatavaks osaks majandustegevusest. Suurte spordiürituste korraldamisel ja läbiviimisel ürituste korraldajate poolt tehtavad kulutused on märkimisväärsed ning arusaadavalt tekib vajadus õigusliku reguleerimise järele, kaitsmaks korraldamisega seotud investeeringuid.

Magistritöös on autor käsitlenud spordiüritusega seotud erinevaid õiguslikke kaitsemehhanisme, mis peaksid tagama piisava, ühtsetel alustel toimiva õigusliku raamistiku ürituste korraldajate poolt tehtud investeeringute mahtu silmas pidades. Eelkõige rajanevad need mehhanismid intellektuaalomandi õigusele, aga oluline roll on korraldajate kaitses ka lepingu-, omandi- ja konkurentsioigusel.

2011. aasta Euroopa Kohtu poolt kohtuasjas *Premier League v QC Leisure* tehtud lahend on olnud spordiürituste korraldajate õiguste käsitlemisel väga olulise tähtsusega. Kohus pidas siinkohal vajalikuks, vaatamata eelotsuse taotluste põhiküsimustele, võtta seisukoht spordiürituse kui sellise autoriõigusliku kaitse osas. Nimelt märkis kohus, et spordiüritusi ei saa pidada intellektuaalseks loominguks, mis oleks kvalifitseeritav teosena. See kehtib eriti jalgpallivõistluste kohta, mida piiravad mängureeglid, mis ei jäta ruumi loomevabadusele autoriõiguse tähenduses.

Eelnimetatud lahend viis mitmete aruteludeni, kus analüüsiti erinevate spordialade olemust ning võimalikku autoriõiguslikku kaitset nõudvate tingimuste täitmist. Analüüs selles osas näitas, et üldise seisukoha järgi täidavad esteetilised spordialad nagu näiteks iluuisutamine originaalsuse ning individuaalse loomingulise panuse nõude. Käesoleva töö autor jagab seda käsitlust ning sellest tulenevalt arvab, et mõnede spordialade puhul tuleks sooritust käsitleda teosena. Seoses sellega peaksid esteetiliste spordialade puhul ka sportlastele rakenduma samasugused õigused nagu teose esitajale.

Käesoleva töö autor on oma töös tõstatanud ka probleemi seoses Euroopa Kohtu *Premier League v QC Leisure* lahendiga. Nimelt, selles lahendis endas ega sellel tuginevates hilisemates analüüsides ei ole õigusteadlased avanud spordiürituse kui sellise mõistet. Spordiürituse mõiste

määratlemine on oluline eelkõige just selleks, et tulevikus spordiüritusi puudutavaid regulatsioone oleks võimalik kavandada ja analüüsida spordiürituse mõiste ulatusest ja sisusust lähtuvalt. Kui Euroopa Kohus on oma seisukohta väljendanud spordivõistluse kui sellise kohta, siis põhjendus, miks spordiüritus ei täida nõudeid kvalifitseerumaks autoriõiguse kaitsele, lähtub otseselt vaid jalgpallimängu olemusest. Töö autori arvates ei ole kohus spordiüritust siinkohal käsitlenud laiemalt kui vaid jalgpallimäng ise. Seega näeb autor siin spordiürituse mõiste sisustamise probleemi. Nagu eelnevast analüüsist selgub, ei ole üheselt selge, milline spordiala peaks olema autoriõigustega teosena kaitstud ja milline mitte. Lisaks sellele ei ole selge spordiürituse kui sellise mõiste käsitus. Töö autori arvates peaksid Euroopa Liidu regulatsioonid ja ka siseriiklikud õigusaktid tagama õigusselguse nii spordiürituse kui sellise mõiste osas, kui ka sellest lähtuvalt autoriõiguste rakendumise osas.

Kui spordiüritus ise ei ole Euroopa Kohtu arvates autoriõigustega kaitstud, siis spordiürituste teleülekannte osas ollakse Euroopa Liidu liikmesriikides (erandiks Rootsi) ja ka väljaspool seda ühtsel arusaamal, et teleülekannte teostamine on loominguine tegevus ning ülekannte tootmise käigus tehtavate valikute ja otsuste näol sünnib originaalne teos. Spordivõistluste teleülekanne on kaitstud eelkõige kui audiovisuaalne teos.

Lisaks autoriõigustest tulenevatele kaitsevõimalustele on töö autor analüüsinud ka õiguslikke mehhanisme, mis tulenevad autoriõigustega kaasnevatest õigustest. Kuna spordiüritus ei ole autoriõigustega kaitstud, siis spordiürituse korraldajale ei saa siinkohal laieneda ka teose esitaja õigused. Samas on spordiürituste kõige suurema väärtusega teleülekanded Euroopa Liidus kaitstud nii filmi esmasalvestuse tootja õigustega, olenemata sellest, kas see salvestis ise täidab originaalsuse nõude või mitte, kui ka tele- ja raadioteenuse osutajale tagatud õigustega. Siinkohal võib ringhäälinguorganisatsiooniks pidada klubi või föderatsiooni, kui ta tegutseb ülekande tootjana, või siis lepinguliste suhete alusel ainu- või ka ühised ülekandeõigused omandanud teenust osutavat ringhäälinguorganisatsiooni.

Tele- ja raadioteenuste osutajate õigustega on kaitstud eelkõige ülekande signaalid ülekannete avalikkusele edastamisel, mille kaitse laieneb õigusele keelata salvestamine, salvestuse reprodutseerimine või vahendamine üldsusele kaabliga või kaablita sidevahendite, kaasa arvatud ringhäälingu kaudu. Nende õiguste kaitse tagamiseks olemasolevad regulatsioonid jäävad aga töö autori arvates puudulikuks. Nimelt ei ole täna Euroopa Liidus efektiivset

toimivat õiguslikku regulatsiooni, mis takistaks spordivõistluste ebaseaduslike ülekannete teostamist, seda eelkõige läbi erinevate veebiplatvormide.

Spordiürituse korraldajad on märkinud, et spordifännide poolt spordivõistlustest tehtud salvestised ja pildid ning nende postitamine sotsiaalmeedias ei oma suurt ohtu nende investeeringutele võrreldes piraatlusega, mis viimastel aastatel on märkimisväärselt kasvanud. Kuid siiski on spordirajatistes toimuvate võistluste osas võimalik korraldajal tugineda nn *majaõigusele*, millega saab kehtestada sisenemise tingimused ning piirata pealtvaatajate tegevust endale sobival määral.

Kui nn majaõiguse kontseptsioonist tulenev kaitse on ürituste korraldajatele üheks tõhusamaks õiguste kaitsmise vahendiks, siis Euroopa Liidu riigisiseste kohtute praktika kohaselt ei rakendata spordiürituste korraldajate kaitsmisel ebaausa konkurentsi reegleid eelkõige just olukorras, kus IO õiguse alustel on kaitse välistatud ning kus leidub sobiv muu õiguskaitse kontseptsioon, näiteks nagu *majaõigused*.

Kui osa analüüsides on arvamisel, et isegi kui Euroopa Liidus puudub spordiürituste kaitseks kohandatud ühtlustatud õigus, siis praegune õiguslik raamistik on piisav, et pakkuda kaitset nendele investeeringutele, mida sporditööstus selles sektoris panustab. Töö autor jääb selle seisukoha osas eriarvamusele.

Magistritöö analüüs on näidanud, et spordiürituste korraldajad peavad oma investeeringute kaitsmiseks leidma võimalusi läbi väga erinevate õigusmehhanismide. See on tekitanud olukorra, kus mõnede õiguste rakendamisel on riigisisised kohtud tõlgendanud õigusi erinevalt. Näiteks Rootsi kõrgeim kohus leidis, et jäähokimängude otseülekannete audiovisuaalsed salvestised ei vastanud autoriõiguse kaitse nõuetele, kuna need ei olnud intellektuaalse loomingu tulemus. Samas on enamik Euroopa Liidu liikmesriike käsitlenud spordivõistluse teleülekande salvestist kui audiovisuaalset teost.

Töö autor on hüpoteesina toonud välja, et spordiürituste loominguliste väljendusvormide kaitse tagatakse osaliselt õigusmehhanismidega, mis ei tulene otseselt autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste õiguslikust regulatsioonist. Olukorras, kus õigusi kaitstakse läbi erinevate mehhanismide ning nende tõlgendamine liikmesriigiti on olnud erinev, on vajadus spetsiifilise õigusliku mehhanismi järgi ilmne. Sisuliselt on mõnedes liikmeriikides juba spordiürituste korraldajatele kehtestatud lisakaitse.

Uue autoriõiguste direktiivi vastuvõtmise menetluse käigus on Euroopa Parlamendi liikmete poolt tehtud ettepanek omistada spordiürituste korraldajatele õigused, mis on sätestatud direktiivi 2001/29/EÜ artiklis 2 ja direktiivi 2006/115/EÜ artiklites 3 ja 7, tagades sellega spordiürituste korraldajatele oma ürituse osas samasuguse kaitseõiguse nagu näiteks teose esitajale autoriõigustega kaasneva õiguste näol. Euroopa Parlamendi liikmed hääletasid küll ettepaneku poolt, lisamaks direktiivi lisaartikkel spordiürituste korraldajate kaitseks, kuid lõplikust vastuvõetud tekstis on see siiski välja jäetud.

Seega saab siinkohal kokkuvõtlikult väita, et spordiürituste kaitse Euroopa Liidus on jätkuvalt probleem, vaatamata sellele, et spordiürituste korraldajad saavad oma investeeringute kaitsmiseks tugineda väga erinevatele kaitsemehhanismidele. Samuti ei ole liikmesriikide riigisiseseid püüdlusi korraldajatele lisakaitse andmisel suutelised täitma spordiürituste korraldajate ootusi oma õiguste kaitsel. Eelkõige tuleb Euroopa Liidus tõstatada arutelu ning analüüsida, kas spordiürituste korraldajatele tuleks anda kaitseõigus erilise, autoriõigustega kaasneva õiguse näol, mis vastaks nende ootustele investeeringute kaitsel. Spordiürituste korraldajad ootavad siinkohal eelkõige tõhusa ja efektiivse õiguskaitse vahendi võimaliku kavandamise hindamist, mis jäeti kahjuks uue direktiivi jõustamise kontekstis tähelepanuta. Töö autor on seisukohal, et käesoleva töö raames tõstatatud probleemid spordiürituste korraldajate õiguste kaitsmisel saavad olema järgnevate spordialaste debattide peamiseks teemaks.

Spordi kui olulise sotsiaalse rolli kandja loominguliste väljendusvormide kaitse on kahtlemata spordi enda arengu toetamisel väga oluline. Seda olulisust on tunnustanud ka Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon. Organisatsiooni eestvõttel tähistati 26. aprillil ülemaailmset intellektuaalomandi päeva, mille keskseks teemaks sellel aastal oli just sport ja sellega seonduv. Üks spordi fundamentaalseid põhimõtteid on aus mäng (*Fair Play*) ning pole kahtlustki, et selle põhimõtte juurdumisest intellektuaalomandi valdkonnas laiemalt võidaksid kõik.

LEGAL REMEDIES FOR SPORTS EVENT ORGANIZERS

SUMMARY

The important role of sport in European society and its specific nature were recognized in December 2000 in the European Council's Declaration on the specific characteristics of sport and its social function in Europe, which should be taken into account when implementing common policies (the "Nice Declaration"). The European institutions have recognized the importance of the role that sport plays in European society, based on volunteer-driven structures, in terms of health, education, social integration, and culture. Today sport is no longer just entertainment or leisure, but has reached commercial and economic scope.

The economic dimension of sport is becoming increasingly important. The execution of a major sporting event assists in developing infrastructure, generating employment, securing an inflow of foreign capital and fostering players and athletes, thereby contributing significantly to national economic development. It may therefore be said that the impact of sports on society and the economy is multidimensional. As sport has become a global multi-billion-dollar business, the issue of copyright is also emerging in sport and we cannot underestimate the need to protect the creative outcomes of sport.

This Master's thesis focuses on the legal instruments on which the protection mechanisms of the investments by the organizers of sports events are based, in particular, on the aspects related to their creative activities. The analysis is based mainly on the law of the European Union (EU) and the law of the Member States of the EU. As the European Court of Justice (EC) in its joined judgment of the Football Association Premier League Ltd and others v QC Leisure and Karen Murphy v Media Protection Services Ltd stated, that sporting events as such do not qualify as creative work and are not protected by copyright under EU law, this work analyzes other possible mechanisms that sports event organizers can rely on to protect their investments. Here, the author analyzes legal remedies based on property rights, contract law and unfair competition law.

The aim of the work is to examine which legal mechanisms sport organizers can rely on to protect their investments, by analyzing the nature and scope of possible legal instruments, and whether the existing remedies are sufficient to provide protection for sports event organizers.

The work hypotheses are set by the author as follows:

- Sports events as such are not protected by copyright, but the sporting performance of aesthetic or routine-oriented sports fulfills the requirement of originality and personal commitment to ensure copyright protection.
- The protection of creative expressions of sporting events is partly ensured by legal mechanisms that do not result directly from the legal regulation of copyright and neighbouring rights.
- Existing regulations provide only limited protection for organizers of sports events.

The Master's thesis consists of four chapters. In the first chapter, the author analyzes the nature of a sport event as such and also remedies to protect sports event organizers on the ground of copyright.

Predominant position is that sporting events as such are not subject to copyright by virtue of the general nature of copyright or EU rules. At the same time, the author draws attention to an important aspect. Although the EC, in its joined judgment, ruled out the copyright protection of sporting events, it left open the possibility of protecting sporting events at national level. EC noted that sporting events as such have a unique and, to that extent, original character which can transform them into subject-matter that is worthy of protection comparable to the protection of works, and that protection can be granted, where appropriate.

As the EC decision is based on football game, the author opens up the nature of the performance of different sports to assess the possibility of meeting their originality and creative commitment. However, the prevalent view amongst scholars has remained conservative on the issue, with most disagreeing with Weber's assertion and continuing to exclude sport moves from the protectable subject matters under copyright law. Yet, interestingly recent scholarly work has gradually become more accepting of the idea of choreographies in aesthetic or routine-oriented sports, like figure skating, synchronized swimming or wrestling, potentially satisfying the threshold of originality.

Concerning recordings of sports events, the dominant position is that cinematographic works are protected by copyright if these are original and contain the author's own creative expression. Therefore, all recordings of sports events cannot be automatically protected by copyright. Only audiovisual recordings that include free and creative choices and the author's personal contribution qualify as cinematographic works. In many cases, audiovisual recordings of major sports events have the necessary originality to qualify for copyright protection as cinematographic works.

The second chapter deals with the possibilities of implementing neighbouring rights for the protection of sporting events. With regard to sporting events as such, the only neighbouring right that could be considered is the rights of the performer. Since in general view, the sports events do not qualify for copyright protection, athletes' performances cannot be protected by the rights of performers. The only possible exception to this rule may be the sports previously discussed by the author of the work, which, in the author's opinion, fulfill the requirement of originality and individual creative contribution, for example in sports such as skating, gymnastics or other similar sports. However, this potential hypothesis has not yet been confirmed by the case-law.

Despite the fact that the rights of the performer do not apply to sports events, the highest-value television broadcasts of the sports events are protected by the rights of the first fixation of the film, regardless of whether the recording itself fulfills the requirement of originality or not, and the rights guaranteed to the broadcasting organizations. In the case of sports events, the broadcasting organization can be the same club or federation when it autonomously acts as the actual broadcasting entity or, usually, an external enterprise that professionally operates as a broadcaster and that has acquired the exclusive right to broadcast the sports event on the basis of contractual agreements signed with the sports event/manifestation organizer, or jointly, depending on factual circumstances. To summarize this chapter, it can be stated that the rights of the organizers of sports events, especially in the field of television broadcasting, are regulated at EU level through a number of legal constructions, but in spite of this, the sports world still faces a serious problem. In controlling piracy, neither the rights to the first fixation of the film nor the rights of the broadcasting organizations have ensured the protection of the investments by the organizers of sporting events.

While the creative expressions resulting from a sporting event can be protected to some extent on the basis of copyright and neighbouring rights, most of the major investments are protected by other legal regulations. The third chapter deals with the issues that may become an obstacle to the introduction of additional protection for sporting events, in the opinion of some authors, that the organizers of sports events already have sufficient protection. Property rights, contract law and competition law have an important role to play in protecting sporting events.

Typically, the organizers of sports competitions are either the owners or the exclusive users of the sports venue. Consequently, the owner/exclusive user of the stadium possesses the power to establish conditions of access, rules of behavior in the venue, and prices that spectators, media, audiovisual companies and broadcasters have to accept in order to access the venue and perform their function. The material faculty to exclude access and the related legal power to regulate it are the crucial elements constituting the so-called “house right”. The “house right”, however, does not represent a strict dogmatic legal category with precisely defined boundaries. On the contrary, it constitutes a term that legal scholars and courts have often employed to refer to a common hermeneutic construction: the property-based power to control admission and the contractual based faculty to establish entrance conditions. It may be noted here that the right deriving from “house right”, actually provides an opportunity for the sport event organizer to effectively protect sport event as such and its creative forms of expression.

Protection from unfair competition rules has so far proved to be ineffective for sports organizations. While limiting its analysis to only a sample of EU Member States identified an interesting pattern. EU domestic courts seem reluctant to recognize a remedy based on unfair competition for subject matter that were implicitly or explicitly excluded from statutory IP protection and can find suitable remedies in other legal concepts such as the described “house right”.

The discussion in the fourth chapter focuses on the need for additional protection for the sporting events. As a result, some Member States have called for the protection of sporting events with separate national regulations. In addition, the author of the work analyzes the new Copyright Directive, voted for by the European Parliament (EP) on 26th of March 2019 and by the European Council on 15th of April 2019, and its possible impact and effectiveness on the protection of sports event organizers.

Over recent years the tendency has been to resort to intellectual property for protection of intangible assets which are not attributable to the traditional catalogue of intellectual property rights. Some atypical exclusive rights are ascribed to the category of neighbouring rights despite the fact that neighbourhood of these rights to copyright is difficult, if not impossible, to determine.

For example, French Sports Code establishes that sports federations and organizers of sports manifestations are proprietors of the exploitation rights of the sports manifestations or competitions they organize. While in some cases it is unclear, analyzing the national rights of the EU Member States, whether the nature of these rights should be based on property rights or rights related to copyright, the Italian law on the protection of organizers of sports events is clearly defined. In 2007, Italy introduced a new copyright law to amend its Copyright Act by amending the new § 78-quater - audiovisual sports rights.

According to the author, national efforts to regulate the protection of organizers of sports events at national level do not have a significant impact on specific rights and do not provide additional protection to mechanisms already implemented in the EU. In addition, such regulations create contradictions both in EU law and in domestic law.

Already directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council recital 5 specifies, while no new concepts for the protection of intellectual property are needed, the current law on copyright and related rights should be adapted and supplemented to respond adequately to economic realities such as new forms of exploitation. The justification for the need for amendment of the copyright regulation is not really different today.

Warren L. Phelops *et. al* in his 2016 review of the broadcasting of video clips in social media on sports events, noted that in year 2016, the main struggle for rights holders would be piracy with the battlefield of sharing data in social media. In the same year, the European Commission made a proposal for a new directive on copyright in the digital single market.

While the proposal originally proposed by the European Commission did not include the protection of sporting events, in April 2017, the proposal made by members of EP to supplement the Directive with a new article, under which Member States grant the organizers of sporting events the rights set out in Article 2 of Directive 2001/29 /EC, Article 3 and Article 7 of Directive 2006/115/EC. In essence, this article would have ensured the same rights to the

organizers of the event, such as the rights of the performer in the event. This includes recording, reproducing and communicating to the public. Although the proposed amendment was adopted by the European Parliament on 12th of September 2018, it has been excluded from the final version.

The only annex to the legislative resolution of the Copyright Directive, approved by the European Parliament on 26th of March 2019, confirms that the European Commission continues to see the problem of protecting the organizers of sporting events. In the statement the Commission acknowledges the importance of sports events organizations and their role in financing of sport activities in the Union. In view of the societal and economic dimension of sport in the Union, the Commission will assess the challenges of sport event organizers in the digital environment, in particular issues related to the illegal online transmissions of sport broadcasts.

Thus, it can be summarized here that the protection of sporting events in the EU remains a problem, despite the fact that organizers of sports events can rely on very different mechanisms to protect their investments. Likewise, Member States' national efforts to provide organizers with additional protection are unable to meet the expectations of sports event organizers in protecting their rights. In particular, the EU needs to raise the debate and analyze whether the organizers of sports events should be given a right of defense in the form of a specific right that meets their expectations of investment protection. The organizers of sporting events are looking in particular at evaluating the possible planning of an effective and efficient remedy, which was unfortunately neglected in the context of the enforcement of the new Copyright Directive. The author believes that the problems that have arisen in the framework of this work in protecting the rights of organizers of sports events will be the main topic of future sports debates.

KASUTATUD MATERJALID

Kasutatud kirjandus

1. Bently, L, Sherman, B. Intellectual Property Law, 3rd Ed., Oxford University Press, 2009.
2. Bently, L. UK Section 1[1], in International Copyright Law and Practice, Geller ed., 2011.
3. Bently, L. The Return of Industrial Copyright? European Intellectual Property Review, Vol. 10, September 2012.
4. Bussey, A. Stretching Copyright to its Limits: on the Copyrightability of Yoga and Other Sports Movements in Light of the U.S. Copyright Office's New Characterization of Compilations. 20 jeffrey s. Moorad Sports Law Journal. 1-33, 2013.
5. Caddick, N. Copinger & Skone James on Copyright. Kevin Garnett M.A., Jonathan R. James, MA. LLB, Gillian Davies, Ph.D., 1999 Edition, London, Sweet & Maxwell.
6. Clark, B. Bundesgerichtshof decides in Hartplatzhelden.de case. Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 6 (4) – Apr 23, 2011.
7. Cornish, W., Llewelyn, D. Intellectual Property: Patents, Copyrights, Trademarks & Allied Rights, 5th edition, Sweet and Maxwell, London, 2010 at 11-04.
8. Das, J. K. Law of Copyright. PHi Learning Private Limited, 2015, p 9.
9. Davies, C. Copyright and Sport Broadcasting in Australia and England. Sports Law eJournal, Bond University, 2015, ISSN, 1836-1129. Arvutivõrgus: <http://epublications.bond.edu.au/slej/26>
10. Davis, J. Unfair competition law in the United Kingdom, in Hilty Reto and Henning-Bodewig Frauke, Law against unfair competition, Towards a new paradigm in Europe, Springer Verlag, Berlin, 2007, p 183-198.
11. Elam, V. Sporting events as dramatic works in the UK copyright system. Entertainment and Sports Law Journal, vol 13,1, 2015. Arvutivõrgus: <http://doi.org/10.16997/eslj.1>
12. Engelen Th. C.J.A. van. Prestatiebescherming en ongeschreven intellectuele eigendomsrechten, W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle, 1994, 233.
13. Ferrari, L. Rights to broadcast sporting events under Italian Law, The international sports law journal, I-II, 65 – 73, 2010. Arvutivõrgus: https://www.asser.nl/media/2069/islj_2010-1-2.pdf

14. Gardiner, S. et al. Sports law. Routledge, 2012.
15. Getz, D. Event Management and Event Tourism. New York: Cognisant Communication Corporation, 1997.
16. Goldstein, P., Hugenholtz, B. International copyright law, Principles, law and practice. Oxford University Press, Oxford, 2010, p 234.
17. Griffith, T, Gordeeva, E. Beyond the Perfect Score: Protecting Routine-Oriented Athletic Performance with Copyright Law, 30 Connecticut Law Review. 675-676,1998.
18. Henning-Bodewig, F. Unfair competition law European Union and Member States, Kluwer Law International, The Hague, 2006.
19. Hopkins, M. Live sports virtual reality broadcasts: copyright and other protections. 16 Duke Law & Technology Review 141-160, 2018. Arvutivõrgus: <https://dltr.law.duke.edu/2018/01/08/live-sports-virtual-reality-broadcasts-copyright-and-other-protections/>
20. Jesien, K. Don't Sweat It: Copyright Protection for Yoga... Are Exercise Routines Next?, 5 Cardozo Public Law, Policy & Ethics Journal, 635, 2007.
21. Kamina, P. British film copyright and the incorrect implementation of the EC Copyright Directives, Ent, 1998, L.R. 9(3) in Bently And Sherman 2002: Intellectual Property law, 2014.
22. Kamina, P. Film Copyright in the European Union. Cambridge University Press, 2002, lk 35 jj.
23. Kariyawasam, K., Tsai, M. Copyright and live streaming of sports Broadcasting. International Review of Law, Computers and Technology, 2017. Arvutivõrgus: <http://www.tandfonline.com/10.1080/13600869.2017.1299553>
24. Kukkonen, Carl, A. III. Be a Good Sport and Refrain from Using my Patented Putt? Intellectual Property Protection for Sports Related Movements, Journal Of The Patent And Trademark Office Society, 808-829,1998.
25. Lawrence, C., Taylor, J. Proprietary rights in sports events, in Lewis Adam and Taylor Jonathan(eds.) Sport: Law and Practice, 2nd edition, Tottel Publishing, London, 2008, lk 1077 jj.
26. Lepik, G. Teose originaalsus Eesti ja Euroopa autoriõiguses. Juridica, 11, 2015.
27. Lewis, A., Taylor, J. (eds.) Sport: Law and Practice, 2nd edition, Tottel Publishing, London, 2008.

28. Liu, W., Liu, J. Copyright protection of sports programs in china. Journal of the Copyright Society of the U.S.A, 2017, 64, 235.
29. Margoni, T. The Harmonisation of EU Copyright Law: The Originality Standard, 2016. Arvutivõrgus: https://www.researchgate.net/publication/303514866_The_Harmonisation_of_EU_Copyright_Law_The_Originality_Standard 20.04.2019
30. Margoni, T. The Protection of Sports Events in the EU: Property, Intellectual Property, Unfair Competition and Special Forms of Protection, 47 Iic - International Review Of Intellectual Property And Competition Law, 386-417, 2016. (1)
31. Margoni, T., Perry, M. Ownership in Complex Authorship: A Comparative Study of Joint Works in Copyright Law. European Intellectual Property Review, 2012, 34 (1), 22-32.
32. McCormick Love, T. Trowing the Flag on Copyright Warnings: How Professional Sports Organizations Systematically Overstate Copyright Protection, 15 Journal of Intellectual Property Law, 369, 2008.
33. Mezei, P. Copyright Protection of Sport Moves. Enrico Bonadio & Nicola Lucchi (eds.): Non-Conventional Copyright, Edward Elgar (Forthcoming), 2018, 271-297.
34. Moscon, V. Neighbouring rights: in serch of a dogmatic Foundation. The press publisher's case. In Online Distribution of Content in the EU. 2019, edited by Taina Pihlajarinne, Juha Vesala, Olli Honkkila.
35. Ohly, A. The Freedom of Imitation and Its Limits - A European Perspective, 41 International Review of Intellectual Property and Competition Law (IIC), 2010, 506 – 524.
36. Pisuke, H. Eesti autoriõiguse kujunemine ja areng aastani 2002. Juridica, 10, 2002.
37. Ross, A. Free public showing or playing of broadcasts - reining in Copyright, Designs and Patents Act 1988 s.72. Entertainment Law Review, 2015, 26(8), 274-276.
38. Roxborough, S. Rio Olympics Worldwide Audience to Top 3.5 Billion, IOC Estimates, The hollywood reporter, August 18, 2016. Arvutivõrgus: <http://www.hollywoodreporter.com/news/rio-olympics-worldwide-audience-top-920526> 20.04.2019
39. Sterling, J.A.L. World Copyright Law. London Sweet &Maxwell 2008, pp 44-77.
40. Zencovich, V. Z. *La statalizzazione dei diritti televisivi sportivi*, in Il diritto dell'informazione e dell'informatica, XXVI, 6, 2008, 695–710.

41. Van Eechoud M. 'Along the Road to Uniformity – Diverse Readings of the Court of Justice Judgements on Copyright Work', (2012), Journal of Intellectual Property, Information, Technology and Electronic Commerce, Vol. 3, No. 1, 60-80.
42. Weber, L, J. Something in the Way She Moves: the Case for Applying Copyright Protection to Sports Moves, 23 Columbia-Vla Journal Of Law & The Arts 317-361, 2000
43. Wise, A., Meyer, B. International Sports Law and Business, Kluwer 1997, lk 1811 jj.
44. Wistam, H., Kabala, A. No copyright protection for sportbroadcasts. Entertainment Law Review, 2017, 28(2), 78-80. Arvutivõrgus: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=bb9fc252-28d7-45c3-8225-506dab93b42c> 20.04.2019.
45. Vivant, M., Bruguiere, J.-M. Droit d'auteur et droits voisins. 2nd ed, 2013.

Kasutatud kohtulahendid

1. Austria ülemkohus 4Ob26 / 94, 22.03.1994.
2. *Baltimore Orioles, Inc., v. Major League Baseball Players Association*, 805 F.2d 663, 669, 1986. Arvutivõrgus: https://scholar.google.com/scholar_case?case=16938919655990834541&q=805+F.2d+663&hl=en&as_sdt=2 20.04.2019
3. *Beijing Chaoyang District People's Court, Civil Decision. (2014) Chaoyang Civil (IP) First Instance No. 40334 Beijing Sina Internet Information Services Co., Ltd. Beijing Tianying Jiuzhou Network Technology Co., Ltd.*
4. *British Broadcasting Corporation v Talksport* [2001] FSR 53.
5. *Designer Guild v Russell Williams* [2000] 1WLR 2416; [2001] FSR 11 (HL).
6. EK C - 201/11 P, C - 204/11 P ja C - 205/11 P, *UEFA, FIFA v European Commission*, kohtujurist N. Jääskinen ettepanek, 12.12.2012.
7. EK C-279/13, *C More Entertainment AB vs Linus Sandberg*, eelotsusetaotlu. 26.03.2015.
8. EK C5/08, *Infopaq*, eelotsustustaotlus, 16.07.2009.

9. EK liidetud kohtuasjad C 403/08 *Football Association Premier League Ltd jt vs QC Leisure jt* ja C- 429/08 *Karen Murphy vs Media Protection Services Ltd*, 04.10.2011.
10. EKo C - 201/11 P, *UEFA vs Euroopa Komisjon*, 18.07.2013
11. EKo C - 204/11 P, *FIFA vs Euroopa Komisjon*, 18.07.2013.
12. EKo C - 205/11 P, *FIFA vs Euroopa Komisjon*, 18.07.2013.
13. EKo C-145/10, *Painer, kohtujurist V. Trstenjak ettepanek*, 14.04.2011.
14. EKo C-145/10, *Painer, eelotusetaotlus*, 01.12.2011.
15. English Cricket Board'is (ECB) ja Sky UK Limited vs Tixdaq Limited ja Fanatix Limited (18. märts 2016 [2016] EWHC 575 (Ch)
16. *Football Association Premier League Ltd v QC Leisure [2008] EWHC 2897 (Ch)*
17. *Football Association Premier League Ltd v QC Leisure [2012] FSR 1.*
18. *Football Assoc Premier League Ltd v QC Leisure [2012] EWCA Civ 1708.*
19. Haagi apellatsioonikohus (*Gerechtshof Den Haag*) 31 May 2001, C01/255HR (*KNVB v Feyenoord*).
20. Harju MKo 2-08-13577, 22.12.2009.
21. Harju MKo 2-08-2864, 31.05.2010.
22. Harju MKo 1-18-10156, 11.02.2019.
23. Hollandi Riigikohus (*Hoge Raad*), 27 June 1986, NJ 1987, 191 (*Holland Nautica v Decca*).
24. Hollandi Riigikohus (*Hoge Raad*) 23 October 1987, NJ 1988, 310 (*KNVB v NOS*).
25. Hollandi Riigikohus (*Hoge Raad*), 23 May 2003, NJ 2003, 494 (*KNVB v Feyenoord*).
26. *Institute for Inner Studies v. Charlotte Anderson* 2014 (57) PTC 228 (Del).
Arvutivõrgus: <https://indiankanoon.org/doc/6236790/> IN THE HIGH COURT OF DELHI AT NEW DELHI
27. Lissaboni Apellatsioonikohtu otsus (*Tribunal da Relação de Lisboa*) n. 3599/2008-6, of 17 December 2008. Arvutivõrgus:
<http://www.dgsi.pt/jtrl.nsf/14adab75c943f8c480256879006e5bda?CreateDocument>
20.04.2019
28. *Morris Commc'ns Corp. v. PGA Tour, Inc.*, 235 F. Supp. 2d 1269, 1279-82, M.D. Fla. 2002. Arvutivõrgus: <https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/FSupp2/235/1269/2457637/> 20.04.2019
29. *National Basketball Association v. Motorola, Inc.*, 105 F.3d 841. 1997. Arvutivõrgus:
https://www.law.cornell.edu/copyright/cases/105_F3d_841.htm 20.04.2019

30. *Norowzian v Arks Ltd* (No.2) [2000] EMLR 67.
31. Pariisi apellatsioonikohus, (*Court d'Appel de Paris*), Arrêt du 14 octobre 2009, 08/19179 (*Unibet Int. v Federation Francaise de Tennis*).
32. Pariisi apellatsioonikohus, (*Court d'Appel de Paris*), Pôle 5, chambre 1, 21 Septembre 2011 - no09/06928.
33. Portugali Riigikohtu otsus Portuguese Supreme Court (*Supremo Tribunal de Justiça*), n. 4986/06.3TVLSB.S1, 21.05.2009.. Arvutivõrgus:
<http://www.dgsi.pt/jstj.nsf/954f0ce6ad9dd8b980256b5f003fa814/26535204b0a433dd802575bd004d5871?OpenDocument> 20.04.2019
34. Prantsusmaa kõrgiem kohus, (*Cour de cassation - Chambre commerciale*), 02-12.771 Arrêt n° 542 du 17 mars 2004. (*Andros v Motor Presse France*). Arvutivõrgus:
http://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/financi_re574/arr_ts_575/arr_ecirc_925.html. 20.04.2019
35. Rootsi Riigikohtu (*Högsta Domstolen*) otsus B 3510-11, 29.12.2015 Arvutivõrgus:
<http://www.hogstadamstolen.se/Avgoranden/Europarattsliga/2015-12-29-B-3510-11> 20.04.2019
36. Saksamaa Ülemkohus (*Bundesgerichtshof*) 8 November 2005, KZR 37/03 (“Hörfunkrechte”).
37. Saksamaa Ülemkohus (*Bundesgerichtshof*) I ZR 60/09 of 28 October 2010 (*Hartplatzhelden.de*)
38. Taani Riigikohus (*Højesteret*) U2004 2945 H.
39. TlnHKo, 3-17-2169, 08.02.2019.

Kasutatud normatiivmaterjalid

1. Austraalia autoriõiguste seadus, (*Copyright Act*), 1968. Arvutivõrgus:
<https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00180> 20.04.2019
2. Austria tsiviilkoodeks, *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*, 1811. Arvutivõrgus:
<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622> 20.04.2019
3. Autoriõiguse seadus- RT I 1992, 49, 615.
4. Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon. - RT II, 01.01.1994, 49.

5. Bulgaria liikumishariduse ja spordi seadus, 1996. Arvutivõrgus: <http://mpes.government.bg/Documents/Documents/Zakoni/LAW%20FOR%20THE%20PHYSICAL%20EDUCATION%20AND%20SPORT.pdf> 20.04.2019
6. Ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seadus. - RT I, 07.12.2018, 2.
7. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. - RT II 1996, 11, 34.
8. Euroopa Liidu toimimise leping (konsolideeritud versioon) C 326/47, 26.10.2012. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>
9. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/1808, 14. november 2018, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda. - ELT L 303, 28.11.2018.
10. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas. - EÜT L 167, 22.6.2001.
11. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas. - ELT, 22.06.2001, L 167/10.
12. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/115/EÜ, 12. detsember 2006, rentimis- ja laenutamissoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas. - ELT L 376, 27.12.2006.
13. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/13/EL, 10. märts 2010, audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta. - ELT L 95, 15.4.2010.
14. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/36/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta. - EÜT L 202, 30.7.1997.
15. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ (ELT-s avaldamata). Arvutivõrgus: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_7717_2019_INIT&from=ET 20.04.2019

16. Euroopa ühenduste nõukogu direktiiv 89/552/EMÜ, 3. oktoober 1989, teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta. - EÜT L 298, 17.10.1989.
17. Hiina Rahvavabariigi autoriõiguse seadus. Copyright law of the People's Republic of China, 1991. Arvutivõrgus: <https://wipolex.wipo.int/en/legislation/details/6062> 20.04.2019
18. Italian Copyright Law, (*Legge 22 aprile 1941, n. 633 sulla protezione del diritto d'autore e di altri diritti connessi al suo esercizio*). Arvutivõrgus: <https://wipolex.wipo.int/en/text/477618> 20.04.2019
19. Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) autoriõiguse leping (WCT). – ELT 2004. aasta eestikeelne eriväljaanne ptk 11, kd 33, lk 210-216.
20. Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) esitus- ja fonogrammileping (WPPT). – ELT 2004. aasta eestikeelne eriväljaanne ptk 11, kd 33, lk 217–225.
21. Meediateenuste seadus, RT I, 06.01.2011, 1.
22. Nõukogu direktiiv 92/100/EMÜ, 19. november 1992, rentimis- ja laenutamissoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas. - EÜT L 346, 27.11.1992.
23. Portugali autoriõiguste seadus, (*Codigo do Direito de Autor e dos Direitos Conexos*), 1985. Arvutivõrgus: <https://wipolex.wipo.int/en/text/19976> 20.04.2019
24. Portugali kehalise aktiivsuse ja spordi seadus nr 5/2007 (Lei de Bases da Actividade Física e do Desporto). Arvutivõrgus: https://www.parlamento.pt/Legislacao/Paginas/Desporto_LeiBasesAtividadeFisicaDesporto.aspx 20.04.2019
25. Portugali kehalise aktiivsuse ja spordi seadus nr 5/2007, 2007 (Lei de Bases da Actividade Física e do Desporto). Arvutivõrgus: https://www.parlamento.pt/Legislacao/Paginas/Desporto_LeiBasesAtividadeFisicaDesporto.aspx 20.04.2019
26. Portugali spordisüsteemi seadus nr 1/90 (Lei de Bases do Sistema Desportivo), 1990. Arvutivõrgus: <https://dre.pt/pesquisa/-/search/333524/details/maximized> 20.04.2019
27. Prantsusmaa 1984. aasta seadus nr 84-610, spordi ja kehaliste tegevuste organiseerimine ja edendamine (*Loi n°84-610 du 16 juillet 1984 relative à l'organisation et à la promotion des activités physiques et sportives*). Arvutivõrgus:

- <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000693187&categorieLien=cid> 08.03.2019.
28. Prantsusmaa spordikoodeks (*Code Du Sport*). Arvutivõrgus: <http://codes.droit.org/CodV3/sport.pdf> 20.04.2019
 29. Ringhäälinguseadus. - RT I 1994, 42, 680.
 30. Saksa tsiviilseadustik, *Bürgerlichen Gesetzbuches*, 1896.
 31. Suurbritannia autoriõiguse-, disaini- ja patendiseadus. *Copyright, Designs and Patents Act*, 1988. Arvutivõrgus: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents> 20.04.2019
 32. Taani kaubandustavade seadus (*Markedsføringsloven*), 1994. Arvutivõrgus: <https://www.consumerombudsman.dk/media/14553/markedsfoeringsloven-lbkg-2013.pdf> 20.04.2019
 33. Teose esitaja, fonogrammitootja ja ringhäälinguorganisatsiooni kaitse rahvusvaheline konventsioon. - RT II 1999, 27, 165
 34. Tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon. - RT II 1994, 4, 19.
 35. Ungari spordiseadus, 2004. Arvutivõrgus: <http://www.aikido-szakszovetseg.hu/doc/lawonsport.pdf> 20.04.2019
 36. Vabariigi valitsuse määrus. Eesti üldsuse jaoks olulised sündmused, mida tuleb edastada mittetasulises televisioonis, RT I 2003, 40, 276.

Kasutatud muud materjalid

1. Cabrera Blázquez F.J., Cappello M., Fontaine G., Valais S. Audiovisual sports rights – between exclusivity and right to information, IRIS Plus, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2016. Arvutivõrgus: <https://kreatywna-europa.eu/wp-content/uploads/2018/11/IRIS-plus-2015en3.pdf> 20.04.2019
2. Chase, C. What is Roger Federer's new SABR move?, For The Win - Usa Today Sports, Sep-tember 9, 2015. Arvutivõrgus: <http://ftw.usatoday.com/2015/09/what-is-roger-federers-new-sabr-move> .15.02.2019 20.04.2019
3. Eesti Meedia omandas Pyeong Changi ja Tokyo OM-i ülekandeõigused. ERR uudis, 07.12.2016. Arvutivõrgus: <https://sport.err.ee/95479/eesti-meedia-omandas-pyeongchangi-ja-tokyo-om-i-ulekandeoigused> 20.04.2019

4. ERR-i kanalid järgmisi olümpiamänge ei näita. ERR uudis, 28.11.2016. Arvutivõrgus: <https://sport.err.ee/95076/err-i-kanalid-jargmisi-olumpiamange-ei-naita> 20.04.2019
5. Euroopa Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul, 14.09.2016. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2016:0593:FIN> 20.04.2019
6. Euroopa Parlamendi 26. märtsi 2019. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul, 26.03.2019. Arvutivõrgus: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0231/P8_TA-PROV\(2019\)0231_ET.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0231/P8_TA-PROV(2019)0231_ET.pdf)
7. Euroopa Parlamendi raport ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus veebisisuteenuste piiriülese kaasaskantavuse tagamise kohta siseturul. 29.6.2018. Arvutivõrgus:
8. Euroopa Parlamendi raporti projekt ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus veebisisuteenuste piiriülese kaasaskantavuse tagamise kohta siseturul. 21.6.2016. Arvutivõrgus: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0378_ET.html?redirect 20.04.2019
9. Euroopa riikides kehtestatud nimekirjad üldsusele olulistest sündmustest. Arvutivõrgus: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/avmsd-list-major-events> 20.04.2019
10. Euroopa Ülemkogu deklaratsioon, 2000. Arvutivõrgus: http://www.europarl.europa.eu/summits/nice2_en.htm#an6 20.04.2019
11. European Parliament, 2017, Audiovisual rights in sports events: [A European Union] perspective, European Parliamentary Research Service briefing. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599320/EPRS_BRI\(2017\)599320_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599320/EPRS_BRI(2017)599320_EN.pdf) . 12.01.2019.
12. Feihong, F., Ying, L. Copyright-related Rights in Sports. 29 July 2016. Arvutivõrgus: <https://www.kwm.com/en/cn/knowledge/insights/ip-protection-of-sports-20160729> 20.04.2019
13. Gocmen, I. Judgment in Cases C-403/08 and C-429/08, 4 October, 2011. Arvutivõrgus: <http://www.eulaws.eu/?p=961> 20.04.2019
14. Hilty, R., Henning-Bodewig. F. Leistungsschutzrecht für Sportveranstalter? 2006. Arvutivõrgus: https://cdn.dosb.de/alter_Datenbestand/fm-dosb/downloads/recht/HiltyGutachten_Leistungsschutzrechte.pdf 20.04.2019

- <http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2014/10/13/who-owns-the-world-cup-the-case-for-and-against-intellectual-property-rights-in-sports/> 20.04.2019
15. International Skating Union, Special Regulations & Technical Rules – Single & Pair Skating and Ice Dance 2016 as accepted by the 56th Ordinary Congress June 2016. Arvutivõrgus kättesaadav: http://static.isu.org/media/1003/2016-special-regulation-sandp-and-ice-dance-and-technical-rules-sandp-and-id_final.pdf. 20.04.2019
 16. Jalgpallireeglid. Arvutivõrgus: <https://jalgpall.ee/docs/JALGPALLIREEGLID.pdf> 20.04.2019
 17. Kandiah, P. Sports and Intellectual Property Rights, October 14, 2010. Arvutivõrgus: <http://ezinearticles.com/?Sports-and-Intellectual-Property-Rights&id=5202279>. 16.02.2019
 18. Katsarova, I. Broadcasting of major sports events in the EU. European Parliamentary Research Service, 2018. Arvutivõrgus: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/621900/EPRS_ATA\(2018\)62_1900_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/621900/EPRS_ATA(2018)62_1900_EN.pdf) 20.04.2019
 19. Kokott, J. EU Advocate General Opinion: Cases C-403/08 and C-429/08. Arvutivõrgus: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=f0169ff9-c4c8-4fd9-82a4-924bb1f0f988> 20.04.2019
 20. Loomeliitude avalik kiri, 07.02.2019. Arvutivõrgus: <https://www.iq-mag.net/2019/02/music-organisations-reject-eu-copyright-directive/#.XIIfddCIzap> 20.04.2019
 21. Loomeliitude pöördumine Alex Vossi poole, 11.10.2017. Arvutivõrgus: <http://www.authorsocieties.eu/mediaroom/283/33/Joint-statement-on-transfer-of-value-value-gap>. 20.04.2019
 22. Margoni T. The digitisation of cultural heritage: originality, derivative works and (non) originaal photographs, IViR research paper series, 2015. Arvutivõrgus: <https://www.ivir.nl/publicaties/download/1507> 20.04.2019
 23. Margoni, T. Who owns the World Cup? The case for and against (intellectual) property rights in sports. (Institute for Information Law (IViR))/October 13, 2014. Arvutivõrgus:
 24. Olympic Broadcasting Services ametlik koduleht: Arvutivõrgus: <https://www.obs.tv/home> 20.04.2019
 25. Olympic Charter, 2018. Arvutivõrgus: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN->

- [Olympic-Charter.pdf#_ga=2.97477919.1642673175.1555933056-1895070730.1552725755](#) 20.04.2019
26. Phelops, W.P, Clyne, D.L, Cotter, J. J, *et al.* Is Social Media Sharing of Sports Clips Copyright Infringement? Recent UK Judicial Clarification and International Implications. 6 May 2016. Arvutivõrgus: <http://www.klgates.com/is-social-media-sharing-of-sports-clips-copyright-infringement-05-05-2016/>. 17.02.2019
 27. Postimees, Kanal 2 ja Kanal 12 näitavad esmakordselt suusaalade MM-võistlusi Austrias. Postimees, 8.02. 2019. Arvutivõrgus: <https://kanal2.postimees.ee/news/article/Kanal-2-ja-Kanal-12-naitavad-esmakordselt-suusaalade-MM-voistlusi-Austrias> 20.04.2019
 28. Reda, J. EU copyright reform will spell disaster for sports fans. Arvutivõrgus: <https://juliareda.eu/2018/09/copyright-sports-fans/> 20.04.2019
 29. Seletuskiri meediateenuste seaduse eelnõu juurde, SE 831. Arvutivõrgus: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/edf0912f-0ed4-64fd-b7a0-157bb4962665/Meediateenuste%20seadus> 20.04.2019
 30. Statistika portaal Statista.com. Arvutivõrgus: <https://www.statista.com/statistics/385002/premier-league-tv-rights-revenue/> 20.04.2019
 31. Totalsportek2, Top Selling Football Jerseys of Players and Clubs (Revealed), TOTALSPORTEK, October 23, 2016, Arvutivõrgus: <http://www.totalsportek.com/football/clubs-with-most-shirt-sales/> 20.04.2019
 32. Valge raamat spordi kohta. Euroopa Ühenduste komisjon. 11.07.2007. Arvutivõrgus: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&from=EN> 20.04.2019
 33. Van Rompuy, B., Margoni, T. Study on sports organisers' rights in the European Union. Publications Office of the European Union, 2014. Arvutivõrgus: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/138eb928-2981-11e7-ab65-01aa75ed71a1> 20.04.2019
 34. ÜRO 2018. a Kaubandus ja Arengukonverentsi materjal. Competition issues in the sale of audiovisual rights for major sporting events. Arvutivõrgus: https://unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/ciclpd50_en.pdf 20.04.2019

KASUTATUD LÜHENDID

AutÕS - Autoriõiguse seadus

BBC - Inglismaa Rahvusringhääling (*British Broadcasting Corporation*)

CDPA - Ühendkuningriigi 1988. aasta autoriõiguse, disainilahenduse ja patendiseadus (*Copyright, Designs and Patents Act*)

EK - Euroopa Kohus

EL - Euroopa Liit

ERR - Eesti Rahvusringhääling

FAPL - Inglismaa Jalgpalliliiga Assotsiatsioon (*Football Association Premier League*)

FIFA - Rahvusvaheline Jalgpalliliit (*The Fédération Internationale de Football Association*)

IO - intellektuaalomad

IVR - *Institute of Informational Law*

KNVB - Hollandi Kuninglik Jalgpalli Assotsiatsiooni (*Koninklijke Nederlandse Voetbalbond*)

MeeTS - Meediateenuste seadus

OBS - *Olympic Broadcasting Services*

ROK - Rahvusvaheline Olümpiakomitee (*International Olympic Committee*)

UEFA - Euroopa Jalgpalliliit (*Union of European Football Associations*)

UWG - Saksamaa ebaausa konkurentsi seadus, (*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb*)

WIPO - Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (*World Intellectual Property Organization*)

Lihthitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jane Kalda,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihthitsentsi) enda loodud teose,

"Spordiürituste korraldajate õiguslikud kaitsevõimalused",

mille juhendaja on *Ph.D* Aleksei Kelli,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

3. kinnitan, et lihthitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas 30.04.2019